SFÂNTA SCRIPTURĂ

ISTORIA VECHE

ÎNNAINTE DE CHRISTOS

1. FACEREA LUMII

Intâia zi a creaţiunii. — Mai înnainte de începutul lumii, întreaga nemărginire erà plină numai de *Duhul Domnului* şi *Cuvântul lui Dumnezeu* stăpâneà tot văzduhul.

Facerea lui Adam.

Prin puterea *Cuvântului Său, Dumnezeu* a făcut la început *cerul* şi *pământul,* din nimic. Pământul însă, nu aveà nici o formă şi erà pustiu. Pretutindeni erà un întunerec nesfârşit. Numai *Duhul Domnului* străbăteà nemărginirea pe deasupra apelor.

Hotărîndu-se să înfăptuiască lumea, Dumnezeu grăi: «*Să fie lumină!*» Şi îndată văzduhul s'a luminat. Văzând Dumnezeu că *lumina* este bună, o despărţi de *întunerec;* şi a

numit lumina *ziuă*, iar întunerecul, *noapte*. Inceputul zilei s'a numit *dimineaţă;* iar sfârşitul ei, *seară*. Şi împlinindu-se ziua, s'a făcut seară. *Acestea toate s'au petrecut în* **ziua întâia** *a facerii lumii.*

A doua zi. — Făcându-se iarăşi dimineaţă, Dumnezeu grăi: «*Să fie tărie în mijlocul apelor, care să despartă apele între ele!*» Şi aşa se făcù. Iar văzduhul de deasupra apelor îl numì *cer*. După aceea se făcù iarăşi seară şi s'a împlinit **ziua doua.**

A treia zi. — Făcându-se din nou ziuă, Dumnezeu zise: «*Să se adune apele la un loc; iar uscatul să se ridice la su-*

Adam minunându-se de frumuseţile firii.

prafaţa pământului!» Şi aşa se făcù. Uscatul a fost numit *pământ;* iar apa s'a numit *mare*. Şi a poruncit Dumnezeu, să răsară *iarbă* şi *pomi* de tot felul pe suprafaţa pământului. Şi porunca Lui s'a împlinit. După aceea se făcù seară iarăşi, împlinindu-se **ziua a treia.**

A patra zi. — Şi dacă s'a făcut iarăşi dimineaţă, Dumnezeu a zis: «*Să fie luminători pe bolta cerului, cari să despartă ziua de noapte şi să însemne cursul vremii: zilele, anii şi veacurile; şi să lumineze pământul!*» Şi porunca Domnului se împlinì. Cerul se umplù de stele, printre cari două aveau strălucirea mai puternică: una luminà *ziua*— adică *soarele;* iar

cealaltă, *noaptea* — adică *luna*. Şi s'a făcut iarăşi seară, căci se împlinise **ziua a patra.**

A cincea zi. — Făcându-se din nou ziuă, Dumnezeu zise: «*In ape să crească fiinţe vii; iar pe deasupra pământului să sboare tot felul de pasări!*» Şi a făcut Dumnezeu în această zi *peştii* cei mari şi toate *târîtoarele* apelor, precum şi *pasările* văzduhului. După aceea a binecuvântat aceste făpturi zicându-le: «*Creşteţi şi vă înmulţiţi!*» Făcându-se seară, s'a sfârşit şi **ziua a cincea.**

A şasea zi. — Venind iarăşi dimineaţa, Dumnezeu a grăit:

Adam şi Eva în paradis.

«*Pământul să rodească tot felul de făpturi însufleţite, cari să vieţuiască pe uscat!*» Şi aşa crescură: *fiarele, dobitoacele* şi toate *vieţuitoarele* uscatului.

Facerea primilor oameni. — După ce-a-mântuit Dumnezeu de făcut lumea cu toate frumuseţile sale firesti, a zis: «*Acum să fac făptură după chipul Meu şi asemănător Mie!*» Şi luând ţărână din pământ, făcù pe om căruia îi dete suflare din suflarea Sa; iar numele primului om a fost *Adam*, adică *luat din pământ*. Dar Dumnezeu şi-a zis: «*Nu e bine să fie omul singur; să-i fac un tovarăş, care să-i semene!*» Şi a dat Dumnezeu lui Adam un somn greu. In timpul somnului

îi scoase o coastă din care făcù pe femeie. Văzând-o, Adam zise: «*Aceasta este os din oasele mele și carne din carnea mea!*» Și o numì pe femeia sa, *Eva*, adică *mama a tot ce are viață.*

După aceea, Dumnezeu binecuvântă pe Adam și pe Eva, zicându-le: «*Creșteți, înmulțiți-vă, umpleți pământul și-l stăpâniți; și domniți: peste peștii mărilor, peste fiarele pădurilor, peste pasările cerului, peste toate dobitoacele și peste întregul pământ!*»

Văzând Dumnezeu toate câte le făcuse, a rămas mulțumit

Adam și Eva în urma blestemului dumnezeiesc.

de făpturile Sale. Sfârșindu-se **ziua** a șasea, s'a făcut iarăși seară.

A șaptea zi. — Venind **ziua** a șaptea, Dumnezeu s'a odihnit, căci mântuise de făcut tot ceea ce avusese de gând să facă; și a binecuvântat această zi sfințind-o, fiindcă ea a fost ziua Sa de odihnă. Fiecare om e dator să serbeze ziua Domnului.

Dacă zilele din timpul nostru sunt scurte, trebuie să știm că zilele din vremea plăsmuirii lumii au fost nemăsurat de lungi. Numai după ce Dumnezeu a făcut pe om, zilele au început să aibă orânduiala de astăzi.

Primii oameni în paradis. — După ce Dumnezeu a făcut pe *Adam* și pe *Eva*, i-a așezat în cea mai frumoasă parte

a pământului, într'un ținut numit *Eden,* împodobit cu tot ceea ce firea aveà mai minunat. Acest dumnezeiesc ținut erà udat de patru râuri minunate : *Fison, Geon, Tigru* și *Eufrat*[1]), dintre cari, unul străbăteà locul în care se aflau Adam și Eva. In acest ținut creșteau tot felul de pomi, frumoși la vedere și cu roade plăcute la mâncare. In mijlocul acestui paradis pământesc creșteau: *pomul vieții* și *pomul cunoașterii binelui și răului.* Dumnezeu le-a îngăduit să mănânce din toate roadele paradisului, numai din roadele pomului cunoașterii binelui și răului, să nu mănânce, căci vor muri.

Isgonirea din Paradis.

Ispita diavolului. Păcatul strămoșesc. — Cât timp, strămoșii oamenilor au ascultat porunca dumnezeiască, au trăit în cea mai desăvârșită mulțumire. Diavolul însă, pismuià fericirea primilor oameni. El se arătă *Evei* în chip de șarpe și o ademenì să mănânce din rodul oprit, spunându-i că, de va mâncà, va fi asemenea lui Dumnezeu. Eva se supuse ispitei și, după ce mâncă ea, îndemnă și pe *Adam* să guste. Cum mâncară din fructul oprit, ca o perdeà li se luă depe ochii minții și începură să cunoască binele și răul. Cel dintâi lucru pe care-l băgară de seamă și care-i rușinară, fu goliciunea corpului lor.

[1]). Vezi *Harta locurilor sfinte,* cu toate localitățile pomenite în *Sfânta Scriptură* cuprinsă în lucrarea de față.

Ei luară frunze de smochin, pe cari, prinzându-le una de alta, şi le făcură acoperământ în jurul trupului. Temându-se de mânia dumnezeiască, îşi căutară un loc ascuns, unde se adăpostiră, crezând că Dumnezeu nu le va puteà aflà urma. Spre seară, cel Atotputernic porni prin grădina raiului. Altădată, cum Îl simţeau, Adam şi Eva Îi ieşiau cu nevinovăţie în cale, căutând să-I vadă chipul plin de strălucire. Acum, nu se zăreau nicăieri. Neaflându-i, Dumnezeu ştiù numaidecât că făpturile mâinilor sale îi călcaseră porunca şi începù să-l strige pe Adam: «*Adame, unde eşti?*» Ieşind din ascunzătoarea sa, Adam Îi

Jertfa lui Cain şi Abel.

răspunse: «*Te auzii umblând prin grădină, Doamne; şi-mi fu ruşine să-ţi ies în cale, pentrucă sunt gol!*» Atunci, Dumnezeu îl întrebă: «*Cine ţi-a spus că eşti gol? Nu cumva ai mâncat din pomul din care ţi-am poruncit să nu mănânci?*» Infricoşat de glasul dumnezeiesc, pe care pân 'atunci îl ascultase fără pic de teamă, Adam căută să arunce vina pe femeie, zicând: «*Femeia pe care mi-ai dat-o ca tovarăşă, ea a rupt roade din pomul oprit şi mi-a dat şi mie, îndemnându-mă să mănânc!*» Vorbind către Eva, Dumnezeu o întrebă: «*Pentru ce-ai făcut aceasta?*» Eva aruncă şi ea vina pe şarpe zicând: «*Şarpele m'a amăgit şi am mâncat!*»

Isgonirea din paradis.—Dovedind neascultarea lui *Adam*

și a *Evei*, și aflând cine fusese pricina păcătuirii primilor oameni, Dumnezeu blestemă pe șarpe, *să se târască* în toate zilele vieții lui, urmărit de ura oamenilor ; iar Evei îi zise : «*Voiu înmulți necazurile tale și în durere vei naște prunci ! Vei fi supusă bărbatului tău și el va fi stăpânul tău !*» Vorbind către Adam, adaose : «*Fiindcă ai dat ascultare vorbelor femeii tale, călcând porunca mea de a nu mâncà din pomul oprit, blestemat să fie tot pământul din pricina ta; cu amar să te îndestulezi dintr'însul în tot lungul zilelor tale; spini și pălămidă să-ți rodească ție, iar tu să te*

Uciderea lui Abel.

hrănești din ierburile câmpului. Cu sudoarea feții tale să-ți câștigi pâinea, până ce te vei întoarce iarăși în pământul din care ai fost luat, că pământ ești și 'n pământ te vei întoarce !»

După aceia, temându-se ca nu cumva Adam și Eva să mănânce și din pomul vieții veșnice, ajungând nemuritori, Dumnezeu îi scoase afară din grădină, punând de pază la intrarea raiului un heruvim cu sabie de foc în mână, spre a veghià ca nu cumva, cei isgoniți sau careva dintre urmașii lor, să pătrundă la pomul oprit.

Urmașii primilor oameni. — Cei dintâi copii ai lui *Adam*

și ai *Evei* au fost: *Cain* și *Abel*. Cain era muncitor de pământ, iar Abel era păstor. Într'una din zile, ei aduseră jertfă lui Dumnezeu din produsul muncii lor. Cain aduse ce avù mai de rând din roadele sale, pe când Abel aduse tot ce avù mai ales și mai de preț. Jertfa lui Abel fu primită de Dumnezeu, pe când a lui Cain, nu. Din această pricină, Cain prinse ură pe Abel și-l ucise mișelește, pe când se află la câmp cu oile sale. Văzând ticăloșia lui Cain, Dumnezeu îl întrebă: «*Unde este Abel, fratele tău?*» Ucigașul răspunse Celui Atotputernic: «*Nu știu! Nu cumva eu sunt păzitorul fratelui meu?*»

In loc să grăiască cu glas pocăit și să se roage de iertare, Cain înfruntă mânia Tatălui Ceresc cu nerușinare. Față de atâta răutate sufletească, nu mai încăpeà nici o milă dumnezeiască. «*Ce ai făcut?*» îi zise Dumnezeu. «*Sângele fratelui tău strigă din pământ către Mine. Blestemat să fii tu pe pământul acesta, care s'a deschis spre a primì sângele fratelui tău, răpus de mâna ta! Să n'ai parte ca pământul să-ți dea rodul pe care-l aștepți depe urma muncii tale! Ca un nemernic să rătăcești pretutindeni, ocolit și disprețuit de toată lumea! Iar cel ce te va ucide, de șapte ori mai greu să-l lovească blestemul Meu!*» Și Dumnezeu îl însemnă pe Cain, spre a fi cunoscut și ocolit de toată lumea. Ucigașul fugì din calea Domnului, așezându-se cu ai săi într'un ținut, la răsărit de *Eden*. Copiii și urmașii lui Cain ajunseră foarte răi; ei fură numiți *fiii oamenilor*.

Spre a mângâià pe Adam de pierderea lui Abel, Dumnezeu îi dărui alt băiat, pe care îl numì *Sit*. Copiii și urmașii lui Sit au fost buni și s'au numit *fiii lui Dumnezeu*. Incetul cu încetul însă, urmașii lui Sit s'au amestecat cu ai lui Cain, ajungând cu vremea să nu se mai cunoască unii de alții.

---

2. OMENIREA PÂNĂ LA ABRAAM

Rătăcirea Oamenilor. — Trecuse vreme îndelungată de când Dumnezeu gonise pe *Adam* și pe *Eva* din rai. In acest timp, lumea se înmulțise și se împrăștiase pe toată suprafața pământului. Cât timp sufletul omenesc fu stăpânit de credința într'un singur Dumnezeu Atotputernic, locuitorii pământului trăiau în cea mai bună înțelegere. Incetul cu încetul însă, lumea se

înrăutățiți. Oamenii nu mai credeau în Adevăratul Dumnezeu. Incepură a se închină: la stele, la lună, la soare și la feldefel de jivine depe fața pământului.

Potopul din vremea lui Noe. — După îndelungă răbdare, Dumnezeu se hotărî să curme răutatea omenească nimicind omenirea însăși. Pentruca să nu se stingă neamul omenesc, alese pe dreptul și credinciosul *Noe*, fiul lui *Lameh*, un urmaș al lui *Sit*, căruia îi porunci să-și facă o corăbie încăpătoare: lungă de trei sute de coți, largă de cincizeci de coți și înnaltă de treizeci de coți; s'o smolească bine pe dinnăuntru și

Ieșirea lui Noe din corabie.

pe dinafară, iar într'însa să ieă: pe toți ai săi, precum și un anumit număr de viețuitoare din toate dobitoacele pământului.

Când corabia fu gata, bătrânul Noe se închise într'însa cu soția sa, precum și cu toți fiii și nurorile sale. Potrivit poruncii dumnezeiești a mai luat cu sine: câte șapte perechi din animalele curate—parte bărbătească și parte femeiască—, și câte două perechi dintre animalele cele necurate; iar dintre păsările cerului tot câte șapte perechi, ca să se păstreze sămânța tuturor viețuitoarelor pământului.

După șapte zile, apele mărilor se revărsară peste tot pământul și o ploaie nemaipomenită căzù timp de 40 de zile și

40 de nopți, înnecând toate vieţuitoarele, afară de cele din corabia lui Noe. Apa crescuse atât de mare, încât întreceà vârfurile munților celor mai înnalți cu cincisprezece coți.

O sută cincizeci de zile, fața pământului a fost numai o apă pretutindeni. Se scurseră încă o sută cincizeci de zile până ce valurile începură să se retragă spre matca lor, iar vârfurile munților să răsară ici și colo, pe întinsul nesfârșit al ùndelor. In acest timp, corabia lui Noe s'a oprit pe muntele numit *Ararat*, din *Țara Armenească*.

Jertfa lui Noe.

După patruzeci de zile, Noe deschise fereastra corăbiei și dete drumul unui *corb*, spre a încercà dacă apele au scăzut, dar corbul nu se mai întoarse. După șapte zile dete drumul unui *porumbiel*, dar acesta, negăsind loc de odihnă, se întoarse iarăși la corabie. Trecând alte șapte zile, dete din nou drumul porumbielului, care se întoarse de astădată cu o frunză de măslin în cioc, semn că apele scăzuseră aproape cu totul. După alte șapte zile, dete iarăși drumul porumbielului, care, de rândul acesta nu se mai întoarse.

Văzând Noe că pământul s'a uscat, urmând porunca dumnezeiască, ieși din corabie cu toți ai săi, precum și cu toate lighionile pe cari le luase cu dânsul. In ziua în care a părăsit corabia tocmai se împlinise un an de când intrase într'însa.

Jertfa lui Noe. — Cea dintâi grijă a lui *Noe*, cum ieși din corabie, fu să mulțumească lui Dumnezeu pentrucă-l mântuise de potop. El ridică un altar de piatră în apropierea

muntelui *Ararat*, și aduse jertfă Celui Atotputernic din toate animalele cele curate. Lui Dumnezeu îi plăcù mărturia de credință și recunoștință a lui Noe, și-l binecuvântă: și pe el, și pe fiii săi, tot ca și pe *Adam* și *Eva:* să trăiască, să se înmulțească, și să stăpânească pământul cu toate câte se află pe el. Apoi îi mai spuse că de-acum înnainte nu va mai prăpădì lumea cu potop; iar ca semn al acestui legământ dumnezeiesc va fi *curcubeul*, care va unì cerul cu pământul.

Zidirea turnului Babel.

Turnul Babel.— Din cei trei fii ai lui Noe: *Sim*, *Ham* și *Iafet*, s'a renăscut o nouă lume, care-și păstră dreapta credință prea puțină vreme după potop. Urmașii lui Noe, amintindu-și de înnecul petrecut în vremea strămoșului lor, se hotărîră să clădească un turn înnalt până la nori, în care să se adăpostească la vreme de potop. Spre a-i împiedecà să-și înfăptuiască planul, Dumnezeu le-a amestecat vorbirea între dânșì, în așa chip, că nu se mai putură înțelege nicidecum unul cu altul.

Văzând că nu e cu putință să urmeze mai departe zidirea turnului, s'a împrăștiat fiecare încotrò a văzut cu ochii.

Turnul acela s'a numit *Babel*, adică *amestecare*, fiindcă la clădirea lui s'au amestecat limbile popoarelor cari au stăpânit mai apoi pământul.

3. DELA ABRAAM PÂNĂ LA MOISE

Abraam, alesul lui Dumnezeu. — Împrăștiați pe suprafața pământului, oamenii se înmulțiră dând naștere la numeroase popoare, vorbind fiecare limbi deosebite. Cu scurgerea vremii, credința cea adevărată fu părăsită cu totul, luându-i locul credința în idoli și în tot soiul de făpturi plăsmuite de mintea omenească.

Văzând atâta rătăcire, Dumnezeu hotărî să ieà sub paza Sa pe unul din fiii pământului, din sămânța căruia să se nască Mântuitorul lumii. Acesta fu *Abraam*, fiul lui *Tara*, un strănepot al lui *Sim*. El părăsì cuprinsul *Urului* — așezat la întâlnirea *Tigrului* cu *Eufratul*, și se statornicì împreună: cu tatăl său, cu *Sarra* — soția sa, și cu *Lot* — un nepot al lor, în ținutul *Haran*, aproape de isvoarele Eufratului. De aci, în urma îndemnului dumnezeiesc, pornì cu tot avutul său, spre *Canaan*, însoțit de Sarra și de Lot. El se oprì la *Sichem*, nu departe de țărmurile *mării Mediterane*, unde primì binecuvântarea dumnezeiască. Abraam ridică aci un altar; apoi, după un scurt popas, se coborî cu toți ai săi mai spre miazăzi.

Abraam vorbind cu cei trei oaspeți ai săi.

Ajungând vremea ca slugile sale să nu se mai poată înțelege cu ale nepotului său, Lot, din pricină că amândoi aveau turme numeroase și nu le mai ajungeau pășunile, amândoi se hotărîră să se despartă. Lot își alese ținutul roditor al *Iordanului* și se statornicì în cetatea *Sodoma*; iar Abraam se așeză în valea *Mamvrì*, nu departe de *Hebron*.

Dumnezeu, găzduit de Abraam. — Într'una din zile, pe când *Abraam* ședeà la ușa cortului său, văzù trecând prin apropiere trei călători. Fire primitoare, el se sculă degrab și merse în calea drumeților, pe cari-i rugă cu stăruință mare, să se abată pe la dânsul, să ospăteze; iar după aceea să-și urmeze drumul mai departe. Cei trei călători împliniră dorința lui Abraam. Ei se așezară la umbra unui stejar din apropierea cortului gazdei lor, unde fură ospătați cu toate bunătățile. Tot timpul, Abraam a stat lângă dânșii, căutând să le ghicească dorințele, spre a le împlini grabnic.

Unul dintre drumeți zise lui Abraam: «*La anul, tot pe vremea asta, voiu veni iarăș la tine; și atunci, Sarra, femeia ta, va aveà un copil!*» Auzind aceste vorbe, Abraam nu se îndoì de împlinirea lor, deși aveà atunci nouăzecișinouă de ani de viețuire. El primise încredințare dela Dumnezeu, că va fi tatăl unui neam mare, care va fi binecuvântat între semințiile pământului; și deci, nu s'a arătat mirat de proorocirea oaspelui său. Sarra însă, cugetând la vârsta ei înaintată, râse în sine la auzul prevestirii călătorului. Ghicindu-i gândul, oaspele — care erà chiar Dumnezeu, întovărășit de doi îngeri, mergând să nimicească cetățile: *Sodoma* și *Gomora* — mai adaose: «*Copilul ce se va naște, îl vei numì Isaac!* [1])»

Nimicirea Sodomei și Gomorei. — Sculându-se dela masă, cei trei călători se îndreptară spre valea *Iordanului*, însoțiți de *Abraam*, care ținuse să-i petreacă. Pe drum, el află că *Sodoma și Gomora* vor pierì din pricina marei ticăloșii a celor ce locuiesc într'însele. Abraam încercă să mijlocească isbăvirea orașelor sortite pierzării, zicând c'ar fi păcat ca alături de cei ticăloși, să piară și cei nevinovați, socotind că poate s'ar află în cele două cetăți cincizeci de drepți. Când i se spuse că nu sunt nici zece, el nu mai avù ce zice. Pe când Abraam mijloceà mântuirea cetăților, cei doi îngeri se depărtară, lăsându-l de vorbă cu Dumnezeu, de care el se despărți curând, spre a se reîntoarce la cortul său.

Cum ajunseră în Sodoma, cei doi trimiși dumnezeiești fură primiți și ospătați de către *Lot*, care se întâmplase, la sosirea lor, să fie la poarta cetății. Cunoscând sufletul drept și credincios al lui Lot, ei îl sfătuiră să pornească îndată din ce-

[1]). Răzătorul.

tate cu cei pe cari vrea să-i isbăvească dela moarte, căci Dumnezeu a hotărît nimicirea *Sodomei* și a *Gomorei*. El vroià să-și ieà: soția, ficele și pe ginerii săi. Mai mult silit de îngeri, porni cu femeia și cu cele două fice ale sale afară din oraș, ginerii nevroind să-l urmeze. Cu toate că li se spusese să nu privească înnapoi, ori ce ar auzì în urma lor, soția lui Lot, neascultând porunca îngerilor, se prefăcù în stană de sare. In urma lor, cele două cetăți fură nimicite cu foc și pucioasă; iar vetrele lor se surpară în adâncul pământului cu toți oamenii și vietățile dintr'însele. Lot se statornicì în cetatea *Sigorului*, așezată puțin mai spre miazăzi de Gomora. La câtăva vreme după această întâmplare, părăsì și Abraam valea *Mamvrì*, și se așeză la *Versavia*, cu *Sarra* și cu *Isaac*, împreună cu tot avutul său.

Fuga lui Lot din cetate Sodoma.

Dumnezeu încearcă credința lui Abraam. — Nașterea lui *Isaac* revărsă atâta bucurie în sufletul bătrânului *Abraam*, încât se simțeà cel mai fericit om depe lume. Copilul creșteà și se făceà din zi în zi mai voinic și mai frumos. Vrând să încerce credința și supunerea lui Abraam, Dumnezeu îi zise: «*Abraame, ieà pe fiul tău cel iubit, Isaac, și mergi în muntele pe cari ți-l voiu arătà Eu, spre a Mi-l aduce jertfă!*» Abraam ascultă porunca dumnezeiască. Încărcând asinul cu toate cele de trebuință, porni împreună cu Isaac și cu două slugi, să împlinească voia Domnului. Abia a treia zi sosì aproape de muntele unde trebuià să aibă loc jertfa. Luând doar pe fiul său, Abraam se urcă pe munte, unde ridică altarul pe care urmà să-și jertfească unicul său

copil. In clipa în care cuțitul erà gata să curme firul zilelor lui Isaac, un trimis ceresc îi oprì mâna, îndemnându-l să jertfească Celui Atotputernic un berbec rătăcit prin apropiere, întrucât Dumnezeu i-a văzut credința. El fu blagoslovit să i se înmulțească neamul ca stelele cerului și nisipul mării; iar din sânul poporului ce se va naște dintr'însul, să se ridice unul prin care se va binecuvântà toate noroadele pământului.

Cu sufletul plin de nețărmurită mulțumire, Abraam se întoarse iarăși la *Versavia*, împreună cu Isaac și cu cei doi însoțitori ai săi. Pe muntele *Mòria*, pe care Abraam a vrut să-și sacrifice copilul său unic, s'a ridicat mai târziu măreața cetate a *Ierusalimului*.

Jertfa lui Abraam.

La câtăva vreme, Sarra se prăpădì în vârstă de 127 ani și fu înmormântată într'o peșteră din apropierea *Hebronului*, pe valea *Mamvrì*, pe care Abraam o cumpărase dela regele *Hetiților*, spre a slujì ca loc de îngropăciune pentru el și cei din neamul său.

Urmașii lui Abraam. — După moartea *Sarrei*, *Abraam* se hotărî, să căsătorească pe fiul său, *Isaac*, spre a da casei sale o nouă stăpână. Findcă locuitorii *Canaanului* erau păgâni și se închinau la idoli, el trimise pe *Eliazar*, sluga sa cea mai credincioasă, cu zece cămile și cu numeroase daruri de preț, tocmai în *Mesopotamia*, țara sa de baștină, de unde să-i aducă soție lui *Isaac*. După câteva zile de mers, Eliazar se oprì într'o seară lângă un puț din apropierea cetății *Nahor*, de

unde veneau să ieà apă locuitorii orașului. El se hotărî ca, pe aceea dintre fete, care-i va da apă, să bea când îi va cere, s'o aleagă de soție stăpânului său. Multe, nici nu se uitară la el, altele-i spuse să-și scoată singur, dacă-i e sete. Numai *Rebeca,* fica lui *Batuel,* îi dete bucuroasă să bea; ba se îndatoră să-i adape și cămilele. Tocmai pe când Eliazar întrebà pe Rebeca, dacă tatăl său îl poate găzdui în noaptea aceea, venì *Laban,* fratele ei, și-l poftì să se adăpostească în casa părintelui lor. Çum se întâlnì cu Batuel, Eliazar îi spuse pricina călătoriei sale și află cu multă bucurie, că tatăl fetei se învoește s'o dea de soție lui Isaac. Eliazar îi încărcă pe toți cu daruri de mare preț; iar a doua zi, luând cu dânsul pe Rebeca, pornì spre Canaan, unde se însoți cu Isaac.

Eliazar cerând Rebecăi să-i dea apă.

După căsătoria singurului său fiu, Abraam mai trăì încă mulți ani. El se sfârși din viață în vârstă de o sută șaptezecișicinci de ani și fu înmormântat alături de Sarra, soția sa.

Fiii lui Isaac. — Trecuseră aproape douăzeci de ani dela căsătoria lui *Isaac* cu *Rebeca* și Dumnezeu nu le dăruise nici un copil. După multe rugăciuni și posturi, căpătară doi prunci gemeni. Pe cel ce se născù întâi îl numiră *Isav* — ceea ce înseamnă *părosul,* fiindcă aveà corpul acoperit cu mult păr roșcat —; iar pe celălalt, *Iacov* — adică *prinzător de călcâi,* fiindcă la naștere apucase de călcâi pe fratele său.

Făcându-se mari: Isav ajunse vânător, iar Iacov — fire mai plăpândă, rămase pe lângă casă, fiind foarte drag mamei sale.

Dreptul de întâi născut. — Intr'o zi, pe când *Isav* se

întorsese dela vânătoare, rupt de oboseală și lihnit de foame, află pe *Iacov* pregătind niște mâncare de linte. El cerù fratelui său un blid de mâncare, să-și potolească foamea. Iacov îi spuse că-i va da să mănânce, numai dacă Isav îi va lăsà lui dreptul de *întâi-născut*. Isav primì fără multă codire târgul, și-și vândù întâietatea nașterii p'un blid de linte.

Binecuvântarea părintească. — Spre sfârșitul vieții, *Isaac* își pierdù vederea. Simțind că nu mai are mult de trăit, îl chemă pe *Isav* și-i spuse să meargă la vânătoare; iar din vânatul ce va aduce, să-i pregătească mâncarea cea mai bună

Isaac binecuvântând pe Iacob.

ce se va pricepe el, căci vrea să-i dea cu acest prilej binecuvântarea părintească.

Aflând de hotărîrea soțului său, *Rebeca* spuse lui *Iacov*, să taie doi iezi din cari pregătì mâncare pentru Isaac; iar cu pieile iezilor îmbrăcă pieptul și brațele fiului său cel iubit. Când fu mâncarea gata, Iacov intră la tatăl său cu sfială, spre a-i duce blidul cu presupusul vânat; și-i cerù totdeodată binecuvântarea părintească. Isaac, înțelegând după glas că cel ce-i vorbește nu ar fi Isav, cerù să-l pipăe. Simțind că pieptul și brațele-i sunt păroase, crezù că e fiul lui, cel întâi născut, și-i dete binecuvântarea.

După puțin timp sosì și Isav cu mâncarea pregătită de el, ca să ceară binecuvântarea tatălui său, dar Isaac îi spuse că el și-a dat binecuvântarea odată, și rămâne bună dată celui ce-a primit-o.

Fuga lui Iacov în Mesopotamia. — *Isav* ieșì dela tatăl său cu sufletul plin de ură împotriva lui *Iacov*. El își puse în gând, să-l omoare. Bănuindu-i hotărîrea, *Rebeca* îndemnă pe fiul său cel drag, să fugă în *Mesopotamia*, la fratele ei, *Laban*. Iacov pornì spre unchiul său chiar din îndemnul lui Isaac, spre a-și căută soție în țara de baștină a bunicului său, *Abraam*. In cale spre Mesopotamia, se oprì către seară și se odihnì cu capul pe o piatră, într'o latură a drumului. Adormind, văzù în vis o scară ce se lăsà din cer până la pământ și pe care se urcau și se coborau îngerii. La capătul de sus al scării se află Dumnezeu însăși, Care-l binecuvântà, făgăduind: lui și urmașilor lui, stăpânirea locurilor acelora.

Visul lui Iacov.

Deșteptându-se din somn, Iacov înțelese că dormise pe loc sfânt. El turnă untdelemn peste piatra ce-i slujise drept căpătâi și dete acelui loc numele *Betel* — sau casa Domnului. Totdeodată se legă că, de se va întoarce sănătos la casa tatălui său, va ridicà acolo un altar.

In slujba lui Laban. — Sosind în casa unchiului său, *Laban, Iacov* rămase în slujba lui douăzeci de ani, primind drept simbrie pe cele două fice ale sale: *Lia* și *Rahila*. Din însoțirea lui cu cele două femei ale sale și cu servele lor: *Zilpa* și *Bilha*, el avù doisprezece fii. Cu Lia avù pe: *Ruvim, Simeon, Levì, Iuda, Isachar* și *Zabulon*; cu Rahila avù: pe

Iosif și pe *Veniamin*—cei din urmă născuți; cu Bilha, serva Rahilei, avù: pe *Dan* și pe *Neftalim;* iar cu Zilpa, serva Liei, avù: pe *Gad* și pe *Asir*. Afară de Veniamin, toți ceilalți fii au fost născuți în *Haran*.

Intoarcerea lui Iacov în Canaan. — Primind poruncă dela Dumnezeu, *Iacov* porni cu toți ai săi spre pământul *Canaanului*, luând cu sine tot avutul strâns în timp de douăzecì de ani. Călătorind spre casa părintească, el încă se temeà de ura lui *Isav*. Spre a-i potolì mânia, trimise înnainte, la fratele său, soli cu daruri.

Vânzarea lui Iosif.

Aproape de râul *Iaboc*, după ce-și trecù pe celălalt mal tot avutul său, îi răsărì în cale un om, care porni să se lupte cu el și nu-l slăb până în revărsatul zorilor, fără însă a-l puteà doborî. Spre ziuă, protivnicul lui Iacov îi spuse că de acum înnainte se va numì *Israel*, adică *Invingătorul*, căci cu Dumnezeu s'a luptat și biruit nu a putut fi; cu atât mai vârtos va puteà luptà el cu oamenii.

Intâlnindu-se cu Isav, Iacov se închină fratelui său și se împăcară amândoi. Ajungând la *Sichem*, se statornicì [aci. In această vreme ridică la *Betel* altarul făgăduit, unde aduse jertfă lui Dumnezeu. Pe cale, în apropiere de *Betleem*, *Rahila* născù pe *Veniamin;* iar ea se sfârșì din viață din această pricină, și fu înmormântată pe drumul Betleemului.

La câtăva vreme după aceasta, Iacov se statornicì la *Hebron*, lângă tatăl său, care trăià ncă. Ajungând la vârsta de o sută optzeci de ani, Isaac se sfârșì din viață și fu înmormântat de fiii săi alături de *Abraam* și *Sarra*.

Vânzarea lui Iosif ca rob. — Dintre toți copiii, lui *Iacov* îi era mai drag *Iosif*. Din această pricină, frații ceilalți îl urau grozav și plănuiră să-l omoare. Pe când erau cu oile la păscut, într'un ținut îndepărtat, Iosif fu trimis de tatăl său, să vadă dacă frații săi sunt sănătoși. Cum îl văzură de departe, aceștia se legară să-i curme zilele. *Ruvim* s'a împotrivit planului lor; și cu mare greutate îi hotărî să primească a-l arunca într'o fântână părăsită, cu gând de a-l scoate de acolo pe furiș de frații săi și a-l trimite înnapoi, la tatăl lor. In lipsa lui însă, trecând prin acel ținut niște negustori, cari mergeau spre *Egipt, Iuda* își sfătuì frații, să-l vândă pe Iosif acelor negustori. Târgul se făcù pentru douăzeci de arginți și Iosif porni jelind spre țara Egiptului, unde fu vândut rob unui slujbaș regesc, anume *Putifar*. Nevrednicii săi fii, spuseră bătrânului Iacov că Iosif fusese sfâșiat de fiarele pădurilor.

Din rob ajuns ministru. — *Iosif* își slujià stăpânul cu credință. Femeia acestuia însă, râvnì la chipul și tinerețea noului rob. El se împotrivì ispitelor stăpânei sale, din care pricină aţâță vrăjmășia acesteia. Ea îl pârî soțului său, c'ar fi îndrăsnit să încerce a o necinsti; și Iosif fu aruncat în închisoare. Aci, prin purtarea și firea sa blajină, câștigă dragostea mai marelui temniței, care, în loc să-l ție închis, îl luă ca om de încredere al său, dându-i pe mână chiar cheile închisorii.

Tâlmăcirea visului celor doi dregători. — In această vreme fură aruncați în temniță: cel ce turnà vin faraonului la masă — sau *paharnicul* —, precum și cel ce aveà grija pâinii la masa regelui — adică *pitarul*. Cum *Iosif* colindà prin toate încăperile închisorii, într'o dimineață găsì pe cei doi mari dregători îngânduraţi și foarte abătuți. Cercetând pricina tristeții lor, află că amândoi visaseră niște vise ciudate. Paharnicul spuse că văzuse în vis o viță de vie cu trei ramuri. Vița aceia: dăduse muguri, înfrunzise, înflorise și făcuse struguri cari se copseseră. De asemenea se făceà că el aveà în mână paharul faraonului și, storcând struguri în pahar, da regelui să bea. Pitarul îi spuse că el visase cum că purtà pe cap trei coșuri cu pâine albă și cu prăjituri din acelea pe cari numai faraonul le mâncă; iar păsările cerului, coborîndu-se peste panere, ciuguleau din mâncările aflate într'însele.

Iosif spuse paharnicului, că cele trei ramuri ale viței înseamnă *trei zile*, după cari va venì poruncă, să fie liberat și pus iarăș în slujba din care fusese scos. El îl mai rugă ca, ieșind din

temniță, să nu-l uite și să ceară faraonului iertarea lui, fiind închis fără nici o vină. Pitarului îi spuse că cele trei coșuri înseamnă de asemenea trei zile, după cari va fi scos din temniță și spânzurat, iar păsările cerului vor mâncà din trupul lui.

Tâlcuirea lui Iosif se întâmplă întocmai; însă paharnicul, văzându-se iarăși în cinstea de mai 'nainte, își uită de bietul Iosif.

Iosif tâlmăcește visul faraonului. — La vreo doi ani după această întâmplare, visă și faraonul *Egiptului* un vis ciudat, pe care nu putù nimeni să i-l tâlmăcească. Abia acum, paharnicul își amintì de tâlcuirea visului său din temniță, despre care-i spuse și faraonului. Chemat de grabă, *Iosif* tâlcuì visul împăratului.

Iosif tâlmăcind visul faraonului.

Acesta visase că văzuse ieșind din apa *Nilului:* șapte vaci grase și după ele, șapte vaci slabe, cari au mâncat pe cele grase; iar după aceea a văzut răsărind dintr'o tulpină șapte spice pline și din alta, șapte spice seci, cari au înghițit pe cele pline. Iosif îi spuse că cele șapte vaci grase și cele șapte spice pline înseamnă că pământul va fi blagoslovit cu șapte ai de belșug, după cari vor urmà șapte ani de secetă. In acest timp va fi o foamete cumplită.

Faraonul cunoscù îndată că prin gura lui Iosif grăiește Dumnezeu; și, pricepând înțelepciunea tâlcuirii, vorbind către dregătorii săi zise: «*Oare va mai fi undeva un om la fel cu acesta în care se află duhul Domnului?*» Apoi grăind către Iosif, adaose: «*De oarece, Dumnezeu ți-a desvăluit ție toate acestea, eu nu văd un om mai înțelept și mai priceput ca*

tine. De azi înnainte, tu vei fi mai mare peste casa mea și tot poporul meu te va ascultà ; iar eu numai cu tronul voiu fi mai presus decât tine. De-acum, tot pământul Egiptului ți-l încredințez ție!» Zicând acestea, faraonul își scoase inelul din degetul său și-l puse în mâna lui Iosif; apoi îl îmbrăcă în veșmânt subțire de in și-i puse lanț de aur după gât. După aceea, porunci să fie plimbat prin tot orașul în cea de-a doua dintre trăsurile sale; iar crainicii să strige în calea sa: «*Ingenunchiați!*» Apoi, faraonul adaose: «*Cu toate că eu sunt faraonul, totuși nimeni pe tot pământul Egiptului nu va face vre-o mișcare fără știrea și voia ta!*» In urmă îl însoți cu *Asineta*, fata preotului din *Eliopol* — căci pe vremea aceea, preoții alcătuiau clasa nobilă sau boierească a Egiptului. Din această căsătorie avù doi fii: pe *Manase* și pe *Efraim*. Faraonul schimbă numele lui Iosif, zicându-i *Țafnatpaneach*, adică *Mântuitorul poporului*. Iosif ajunsese acum la vârsta de treizeci de ani.

Măsurile de prevedere ale lui Iosif. — Ajuns în cea mai înnaltă dregătorie a *Egiptului*, prima grijă a lui Iosif fu să cunoască țara și rodnicia pământului. După aceea rânduì să se facă hambare numeroase și încăpătoare în cari adună în cei șapte ani de belșug, tot prisosul grâului, luând dela fiecare locuitor câte o cincime din rod. Cu chipul acesta făcuse provizii de nu mai aveà unde să le puie.

Venind cei șapte ani de secetă, foametea cuprinse tot pământul; și nici Egiptenii nu mai aveau ce mâncà. Atunci, Iosif deschise hambarele împărătești și începù să îndestuleze poporul, care nu știà cum să-l mai binecuvinteze.

Israeliții în Egipt. — In aceste vremuri de secetă, foametea ajunsese și prin ținutul locuit de *Iacov*. Aflând că în *Egipt* se găsesc de-ale hranei din destul, bătrânul Iacov trimise pe cei zece fii mai mari, ai săi, să cumpere grâu spre a nu pierì de foame. Cum îi văzù, *Iosif* îi cunoscù, dar nu li se arătă lor. El îi iscodì asupra părintelui și fratelui lor mai mic, și se prefăcù a-i socotì ca spioni, poruncind să fie băgați în temniță, unde stătură închiși trei zile. După aceea le dete drumul ținând ca zălog pe *Simeon*, până când va aduce cu dânșii și pe *Veniamin*, despre care i se spusese că trăiește. Porunci mai marelui casei sale, ca, la plecare, să le puie banii dați pe cumpărături, în sacii cu grâu. Pe cale, aflând argintul în sacii cu grâu, teama lor crescù și mai grozav, și nu cutezară multă

vreme a se mai duce în Egipt, mai ales că Iacov se împotrivià cu tărie, să le deà şi pe Veniamin.

A doua venire în Egipt. — Incolţiţi de foamete şi, în urma legământului celorlalţi fii, că-i vor aduce îndărăt cu orice chip pe *Veniamin, Iacov* le îngăduì să plece cu toţii iarăş în *Egipt*.

Cum sosiră, *Iosif* porunci mai marelui casei sale, să-i ducă la palatul său şi să pregătească prânzul şi pentru ei, căci vor mâncà împreună cu dânsul. Văzându-se în palat, fiii lui Iacov se înfricoşară grozav, căci nu ştiau ce are să li se întâmple. Ei credeau că-i adusese acolo, spre a le cere socoteală asupra banilor aflaţi în sacii lor, la prima venire; şi începură chiar a se desvinovăţi faţă de omul lui Iosif, zicând că fără ştirea lor fuseseră puşi acei bani în saci şi că chiar îi aduseseră înnapoi. Acesta însă, le spuse să n'aibă nici o teamă, că nimeni nu s'a plâns de vreo vină împotriva lor.

Venind vremea cinei, se aşezară trei mese: una pentru Iosif, alta pentru fraţii săi şi a treia pentru dregătorii Egiptului, cari nu puteau suferì să mănânce laolată cu oameni de alt neam. Insuşi Iosif rânduì pe fraţii săi la masă, potrivit vârstei fiecăruia; iar pe Veniamin îl aşează aproape de dânsul. Când fu la împărţirea mâncării, lui Veniamin i se dădù de cinci ori mai mult ca celorlalţi.

Iosif se descoperă fraţilor săi.— A doua zi, fiii lui *Iacov* porniră spre ţara lor. *Iosif* poruncise însă, mai marelui casei sale, ca să pună banii plătiţi pentru grâu în sacii lor; iar în sacul fratelui celui mic să ascundă paharul de argint pe care-l foloseà el la masă. Abia ieşiseră din cetate şi fură ajunşi din urmă de trimişii lui Iosif, cari-i învinuiră că nu se purtaseră cu cinste faţă de dânsul, fiindcă unul dintr'înşi a furat cupa de argint a stăpânului casei. Neştiindu-se vinovaţi cu nimic, ei se apărară de această grozavă învinuire, cu toată tăria; şi merseră până acolo încât se legară că cel la care se va găsì cupa furată, să rămână rob stăpânului. Care nu le fu spaima, când văzură că paharul a fost găsit chiar în sacul lui *Veniamin*. Cu sufletele pline de jale, se întoarseră cu toţii în cetate, unde rugară pe Iosif să-i primească pe ei robi şi să lase pe Veniamin liber, căci altfel tatăl lor ar murì de durere. Iosif ţineà ca să oprească la dânsul numai pe Veniamin. *Iuda*, care se pusese chezaş faţă de Iacov, că-i va aduce pe Veniamin nevătămat, rugă pe Iosif să-l ţină mai bine pe dânsul în robie şi să lase slobod pe fratele cel mic.

Nemaiputând privi cu nepăsare jalea fraților săi, Iosif porunci să iasă afară toți *Egiptenii*, apoi, grăindu-le în limba lor — căci pân'atunci vorbiseră numai prin tâlmaci —, le zise: «*Eu sunt Iosif! Mai trăiește tatăl meu?*» Auzindu-i vorba, frații se îngroziră, gândind că cine știe cum se va răsbunà împotriva lor. El însă adăogă: «*Apropiați-vă de mine! Eu sunt Iosif, fratele vostru, pe care l-ați vândut!... Nu vă temeți, căci, nu voi, ci Dumnezeu m'a trimis pe mine aici, ca, prin mine, să vă păstreze și viața voastră!...*»

Iacov în drum spre Egipt.

Imbrățișându-i și sărutându-i pe toți, le dete o sumă de daruri și le zise: «*Mergeți degrab și aduceți aici pe tatăl meu și eu vă voi purtà de grijă la toți, căci foametea va mai ține încă cinci ani deacum înnainte!*»

Luându-și curaj, frații începură a vorbì cu Iosif, fără a se mai teme. Aflând faraonul că frații lui Iosif veniseră în Egipt, se bucură mult și porunci să se strămute cu toții în țara sa, unde le va da pământul cel mai bun.

Incărcându-i cu o sumă de: daruri, hrană și veșminte, să aibă pe drum, Iosif le cerù stăruitor, să se întoarcă degrab în Egipt cu tatăl lor. De asemenea îi mai sfătuì ca nu cumva să se certe între ei pentru darurile primite.

Ducerea lui Iacov în Egipt. — Auzind că *Iosif* trăește, *Iacov* nici nu vroi să creadă la început; dar văzând darurile trimise, neîncrederea i se risipì din suflet și grăì: «*Intr'adevăr, fiul meu, Iosif, trăește! Mă voiu duce să-l văd înnainte de a murì!*»

Şi încărcându-şi tot avutul în care, porni cu toţi ai săi spre *Egipt*. Ajungând la *Versavia*, Iacov aduse jertfă lui Dumnezeu, care, arătându-i-se 'n vis, îi zise să meargă fără teamă în Egipt, căci e scris ca din neamul lui să se nască un popor mare, care, la vreme, va ieşi din pământul Egiptului şi se va întoarce iarăşi în cuprinsul străbun.

Apropiindu-se de Egipt, *Iuda* porni înnainte, să vestească pe Iosif de sosirea tatălui lor. La această ştire, toată curtea faraonului însoţi pe Iosif întru întâmpinarea bătrânului Iacov. Cum se întâlniră, se îmbrăţişară plângând de bucurie; iar Iacov zise:

Iosif primind pe bătrânul Iacov.

«*De-acum pot muri liniştit, căci am văzut faţa ta şi m'am încredinţat că trăeşti!*»

După aceea, Iacov se înfăţişă faraonului, pe care-l binecuvântă. Acesta primi pe tatăl şi pe fraţi lui Iosif cu cea mai mare bunăvoinţă, şi porunci să le dea lor pentru aşezare cel mai bun şi mai rodnic cuprins din pământul Egiptului. Iosif rânduì pe toţi ai săi în ţinutul *Gesen*, pe care-l stăpâniră timp de patru sute treizeci de ani, până la ieşirea lor din Egipt. Iacov mai trăì după aceea încă şaptesprezece ani.

Moartea lui Iacov. — Simţind că *Iacov* se apropie de sfârşitul zilelor, *Iosif* se duse cu cei doi copii ai săi: *Manase*

și *Efraim*, la dânsul. Iacov, chemându-și nepoții aproape, îi binecuvântă, spunând că de-acum îi socotește ca și cum ar fi copiii săi. Apoi veniră și ceilalți fii, și-i binecuvântă pe fiecare la rând. Ajungând la Iuda, zise: «*Pe tine, Iudo, te vor lăudà frații tăi; fiii părintelui tău se vor plecà înnaintea ta!... Sceptrul din Iuda nu se va depărtà, nici legiuitor din coapsele lui, până ce va venì Acela, căruia toate popoarele îi vor da ascultare!*» Astfel prevestì Iacov venirea Mântuitorului.

După ce-i binecuvântă pe toți, cerù lui Iosif să se lege că-l va înmormântà în *Canaan*, alături de *Abraam* și de *Isaac*, părintele său. Apoi, odihnindu-se iarăși pe patul său, își dete duhul în jalea fiilor și nepoților săi. Iacov fu plâns de *Egipteni*, la olaltă cu copiii săi, timp de șaptezeci de zile. Cu învoirea faraonului, fu dus și înmormântat în valea *Mamvrì*, în peștera în care se odihneau cei răposați mai înnainte de dânsul. Corpul său fu petrecut cu mare cinste până în *Canaan* de toți fruntașii și dregătorii de seamă ai *Egiptului*.

După aceea, fiii lui Iacov s'au întors iarăși în Egipt. Temându-se ca Iosif să nu le poarte vrăjmășie pentru răul ce-i făcuseră odinioară, ei merseră cu toții la dânsul de-i cerură iertare. Iosif le spuse din nou, să n'aibă nici o teamă, că ceea ce se făcuse, de Dumnezeu fusese rânduit. După multă trecere de vreme, simțind că i se apropie și lui sfârșitul, Iosif chemă la dânsul pe frații săi și le zise: «*Dumnezeu a rânduit ca voi să ieșiți din pământul acesta și veți merge iarăș în pământul făgăduit părinților noștri. Atunci să luați cu voi și oasele mele!*»

Iosif a murit în vârstă de o sută zece ani; și a fost înbălsămat și înmormântat în pământul Egiptului, în jalea întregului norod.

4. VIAȚA DREPTULUI IOV

Avuțiile lui Iov. — Cam pe vremea când *Israeliții* se aflau în *Egipt*, trăià în ținutul *Uț*, din cuprinsul *Arabiei*, un om cu frica lui Dumnezeu, anume *Iov*. El erà un strănepot al lui *Isav*, fratele lui *Iacov*. Averile lui Iov erau nesfârșite și multă lume îl pismuià pentru norocul lui. Dumnezeu îi mai dăruise șapte feciori și trei fete, cum mulți ar fi dorit să aibă: așa de sănătoși, voinici și înțelepți erau. Deși putred de bogat, el ducеà o viață cumpătată, și-și aflà mulțumirea cea mai mare făcând bine semenilor săi.

Incercarea lui Iov. — Pe când se părea că Iov ajunsese în culmea fericirii, ca din senin se abătură asupra lui cele mai grozave nenorociri. Intâi îi veni veste că niște neamuri vecine — *Sabeenii* și *Haldeenii* — năvăliseră în cuprinsul său; și, omorîndu-i aproape toate slugile, îi răpiră: toți boii, toți asinii și toate cămilele. Apoi află că toate turmele de oi îi pieriseră ucise de trăsnete pornite din cer; și, în cele din urmă, îi veni veste că toți copiii săi fuseseră uciși de dărâmăturile casei unde ospătau și care se năruise peste dânșii din pricina unei vijelii stârnită dinspre pustiu.

Iov primind veștile nenorocirilor sale.

La toate aceste vești îngrozitor de dureroase, vorbele lui Iov erau: «*Domnul a dat, Domnul a luat: fie numele Domnului binecuvântat!*»

Dar satana, căruia Dumnezeu îi îngăduise să puie credința dreptului Iov la cele mai grele încercări, merse mai departe cu loviturile. Iov fu cuprins de cea mai grozavă boală: de lepră, care-i acoperi tot corpul. La cuvintele de cârtire ale soției sale și ale celor mai buni prieteni ai săi: *Elifaz, Bildad* și *Sofar*, el răspundeă aducând laude lui Dumnezeu, încrezător că suferințele sale nu vor fi fără sfârșit.

Răsplătirea credinței statornice. — Văzând nestrămutata credință a dreptului Iov, Atotputernicul Dumnezeu îi întoarse îndoit tot ceeace vrăjmășia diavolului îi răpise. Insănătoșindu-se, căpătă alți fii, și mai trăi după aceea încă o sută patruzeci de ani, murind în cele mai adânci bătrânețe, și având fericirea să-și vază strănepoții până la al patrulea neam.

5. MOISE. LIBERAREA ISRAELIŢILOR DIN ROBIA EGIPTULUI

Naşterea lui Moise. — După strămutarea lor în *Egipt*, *Israeliţii* s'au înmulţit repede şi puterea lor ajunsese tot aşa de mare ca şi a *Egiptenilor*. Din această pricină, unul dintre faraoni porunci ca să fie puşi la munci istovitoare, spre a-i nimici; iar, ca să li se stingă neamul, rânduì ca toţi pruncii de parte bărbătească, să fie ucişi chiar dela născare prin înnecare în apa *Nilului*.

Scoaterea lui Moise din apă.

In acest timp, un Israelit din neamul lui *Levì*, căpătând un fiu, nu se îndură să-l înnece, ci-l puse într'un sicriaş de papură, uns cu smoală, şi-i dete drumul pe apa Nilului, după ce-l tăinuise aproape trei luni în casa sa. Spre a vedeà ce soartă va aveà pruncul, puse pe o fică a sa, anume *Mariam*, să pândească depe malul apei. Intâmplarea făcù ca, tocmai atunci să se coboare la râu spre a se scăldà, chiar fica faraonului. Văzând sicriaşul şi făcându-i-se milă de copil, îl luă să-l crească. Prefăcându-se că trece pe acolo din întâmplare, sora pruncului întrebă pe fica faraonului, dacă vrea să-i aducă o femeie pentru alăptatul copilului, căci cunoaşte ea pe una care a născut de curând. Primind încuviinţarea domniţei, fata aduse chiar pe mama sa. Când se mărì, copilul fu dus mamei sale adoptive, care-i dete numele *Moise*, adică *scos din apă*. Fica împăratului rânduì ca fiul său adoptiv, să aibă o

creștere aleasă. Ea-l dete pe seama preoților și cărturarilor Egiptului, cari-l învățară știința lor.

Fuga din Egipt. — Deși crescut în mijlocul *Egiptenilor*, *Moise* știa că este *Israelit*. In toate împrejurările, el luà apărarea celor d'un sânge cu dânsul. Din această pricină, faraonul se hotărî să-l omoare. Prinzând de veste, Moise fugì în *Arabia*, unde se și căsătorì cu *Sefora*, fica lui *Iotor*, un preot din acel ținut. Intr'o zi, pe când Moise păzeà oile socrului său în apropiere de muntele *Horeb*, i s'a arătat Dumnezeu într'o flacără de foc, ce se ridicà dintr'o tufă de rug, care, deși ardeà, totuși nu se mistuià. El auzì un glas pornind din rug: «*Moise! Moise! Nu te apropià! Scoate-ți încălțămintea din picioare, căci locul pe care stai este sfânt!*» Glasul mai adăogă: «*Eu sunt Dumnezeul lui Abraam și al lui Isaac!*» Cum auzì acestea, Moise își acoperì fața, temându-se să privească spre Dumnezeu.

Arătarea Domnului în rugul de foc.

După aceea primì poruncă să meargă în Egipt și să ceară liberarea poporului lui Israel, a cărui asuprire nu o mai puteà răbdà. Moise, arătându-și teama că cei în mijlocul cărora va merge nu-l vor crede că el este trimis dumnezeiesc până nu le va dovedì cu semne, primì poruncă dela Dumnezeu, să arunce toiagul său jos, și toiagul se prefăcù într'un șarpe atât de îngrozitor, încât însuși Moise se înspăimântă. Atunci, Dumnezeu îi zise să apuce șarpele de coadă, și toiagul își luă iarăși forma dela început. Moise spuse Domnului, că, fiind gângav, nu va puteà vorbì limpede în fața celor către cari e

trimis. Mâniat de îndărătnicia lui, Dumnezeu îi zise lui Moise: «*Mergi împreună cu fratele tău, Aaron! Deschide-voiu gura lui și el va vorbì poporului în numele tău!*»

Întoarcerea lui Moise în Egipt. — Ascultând porunca dumnezeiască, *Moise* își luă rămas bun dela socrul său și plecă spre *Egipt*. In acelaș timp, Dumnezeu porunci lui *Aaron* sa iasă întru întâmpinarea lui Moise în pustiu. Intâlnindu-se amândoi frații, merseră înfața poporului, căruia Aaron îi aduse la cunoștință dorința dumnezeiască. In urma semnelor arătate de Moise, poporul crezù și se închină Domnului.

Faraonul dă voie lui Moise să plece cu Israeliții.

După aceea merseră împreună la faraon, căruia, deasemenea îi spuse porunca Domnului. Faraonul se mânie grozav și hotărî ca *Israeliții* să fie și mai asupriți; iar muncile lor să fie și mai grele.

Incercările lui Moise și Aaron, prin feldefel de minuni, ca să îmblânzească inima faraonului, rămaseră zadarnice, căci sufetul lui mai strașnic se învârtoșà.

Cele zece pedepse dumnezeiești asupra Egiptului. — Văzând Dumnezeu că faraonul se împotrivește cu îndârjire, să libereze pe Israeliți, porni a-l înspăimântà cu tot felul de pedepse înfricoșătoare. Astfel: *a prefăcut apele Nilului în sânge; a trimis peste ținutul Egiptului milioane de broaște; tot cuprinsul țării a fost acoperit de muște veninoase; a revărsat asupra poporului puhoaie nesfârșite de muște câinești; vitele Egiptenilor au fost răpuse de ciumă; atât oamenii, cât și vitele: au suferit de tot felul de bube rele; tot cuprinsul a fost bătut de grindină cum-*

plită[1]*; lăcustele au pustiit țara; întunerec mare a cuprins tot Egiptul timp de trei zile și trei nopți.* In sfârșit, după a zecea pedeapsă—*moartea întâilor născuți ai Egiptenilor*—, faraonul îngrozit, se văzù nevoit, să îngăduie plecarea Israeliților. El însuși merse la Moise și-l rugă să plece mai degrabă, ca să scape țara de urgia ce se lăsase peste ea.

Urmărirea poporului lui Israel de către Egipteni.— In urma învoirii faraonului, porniră din *Egipt* șase sute de mii de bărbați, afară de femei și copii, cu tot avutul lor. Moise

Egiptenii acoperiți de valurile mării Roșii.

luă cu el și oasele lui Iosif. Fiindcă la plecarea lor, Israeliții luaseră și coveţile cu frământătură încă nedospită, Moise rânduì ca, în amintirea scăpării lor din robia Egiptului, în fiecare an la vremea aceia să mănânce timp de șapte zile pâine nedospită.

Israeliții porniră spre pustiul depe coasta mării Roșii, călăuziți de Domnul: ziua, în chip de nor; iar noaptea, în chip de stâlp de foc. Cum ajunseră pe țărmul mării, se opriră să poposească.

Puțin timp după plecarea lor, faraonului îi părù rău că-i liberase; și dete poruncă să fie urmăriți și aduși înnapoi. Oaste numeroasă porni după ei, ajungându-i aproape de mare. Vă-

zând pe urmăritori, Israeliții se îngroziră. Atunci, Moise le zise: «*Nu vă temeți, că Domnul are să lupte pentru voi!*» Și norul care până atunci mersese înnainte, trecù înnapoia lor; și se întunecă văzduhul, că Egiptenii nu-i mai putură urmări. Călăuziți de stâlpul cel de foc, Israeliții sosiră la mare; iar Moise, ridicând toiagul său deasupra mării, valurile se despărțiră, și toți putură să treacă prin vad ca pe uscat. Dinspre ziuă porniră și Egiptenii, să treacă după Israeliți; dar cum ajunseră la mijlocul mării, Moise, după porunca dumnezeiască, întinse toiagul deasupra apei și valurile se împreunară înghițind toată armata faraonului.

Drept mulțumire, Moise și fiii lui Israel: au cântat imnuri de slăvire lui Dumnezu și credința lor s'a întărit și mai mult.

---

6. DECALOGUL

SAU

CELE ZECE PORUNCI DUMNEZEIEȘTI

Pribegia Israeliților prin pustiu. — Pornind dela *marea Roșie*, *Israeliții* se afundară în pustiul nisipos al Arabiei. Dar, pe măsură ce se depărtau, lipsurile se întețiau și greul vieții creșteà. Cel dintâi neajuns mai simțit fu lipsa de apă de băut. Ei începură să murmure. După trei zile dădură peste un lac, anume *Mara*, a cărui apă însă erà amară. In urma sfatului dumnezeiesc, *Moise* aruncă în lac un anumit soiu de lemn, și apa se îndulcì îndată.

Ajungând în pustiul *Sin*, Israeliții începură a cârtì iarăși împotriva lui Moise și a lui Aaron, gândind la viața de robie trăită în *Egipt*, unde aveau carne și pâine din destul; iar acum aveau de întâmpinat tot soiul de neajunsuri. Ca să le potolească îndârjirea, Dumnezeu le trimise și carne, făcând să cază peste tabăra lor un stol uriaș de prepelițe, pe cari le adunară; iar a doua zi, dimineața, văzură tabăra acoperită c'un fel de grăuncioare mici, având gustul ca al pâinii amestecate cu miere. Din îndemnul lui Moise, adunară această hrană pe care le-o trimeteà Dumnezeu. Aceste grăunțe fură numite «*mană*». Timp de patruzeci de ani, până au intrat în Canaan, Dumnezeu avù grijă, să le îndestuleze hrana cu această mană cerească.

Coborînd pe țărmul mării Roșii, ajunseră la *Rafidim.* Prin aceste părți, apa lipseà cu desăvârșire, din care pricină, Israeliții începură a cârtì din nou. După îndemnul Domnului, Moise lovì o stâncă din partea locului cu toiagul său și începù să curgă apă din belșug.

Pe când străbăteau pustiul Rafidim, ei fură atacați de neamul *Amaleciților. Iisus Navì*, cu o ceată de Israeliți curagioși, pornì din îndemnul lui Moise asupra lor și-i bătù groaznic.

Sosirea la muntele Sinai. — Cam în a treia lună dela plecarea lor din *Egipt, Israeliții* ajunseră în pustiul *Sinai* și

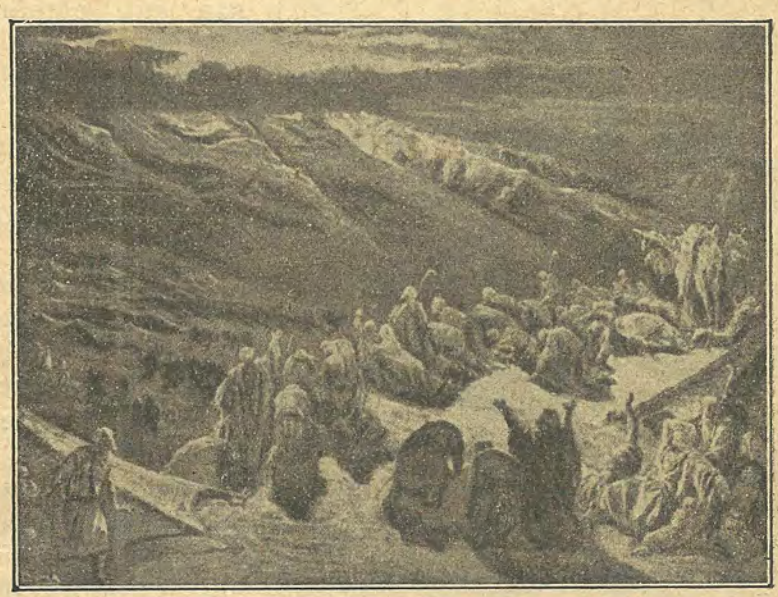

Israeliții la poalele muntelui Sinai, ascultând poruncile Domnului.

tăbărîră chiar în preajma muntelui ce poartă acelaș nume.

Din îndemn dumnezeiesc, *Moise* se suì pe muntele Sinai, de unde se coborî mai apoi, spre a vestì poporul că Dumnezeu le va trimite poruncile sale, pe cari cu toții vor fi datori să le urmeze.

A treia zi, dimineața, un nor întunecos acoperì tot muntele; iar din mijlocul lui răsună sunete de trâmbițe, însoțite de fulgere și bubuituri de tunet. Moise îndemnă poporul, să se apropie de munte, care erà învăluit în fum des.

Pe când poporul stăteà cu fața la pământ, din munte pornì

glas omenesc vestind poruncile dumnezeiești, pe cari trebuià să le urmeze neamul lui Israel.

Iată acele porunci:

1. Eu sunt Domnul Dumnezeul tău; să nu ai alți dumnezei afară de Mine!

2. Să nu-ți faci ție chip cioplit și nici asemănare cu vreun lucru din cele cari sunt: în cer, sus; pe pământ, jos; în apă sau sub pământ. Să nu te închini lor, nici să le slujești!

Moise coborînd cu tablele legii.

3. Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în batjocură!

4. Adu-ți aminte de ziua Sâmbetei, ca să o sfințești. Șase zile lucrează și săvârșește-ți toate treburile tale; iar ziua șaptea odihnește-te, căci este ziua Domnului Dumnezeului tău. Să nu faci într'însa nici-o treabă: nici tu, nici fiii tăi, nici sluga ta, nici boul tău!

5. Cinstește: pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie bine și să trăiești mult pe pământ!

6. Să nu ucizi!

7. Să nu fii desfrânat!

8. Să nu furi!

9. Să nu mărturisești neadevăruri împotriva semenului tău!

10. Să nu râvnești: la femeia aproapelui tău, nici la casa lui, nici la ogorul lui, nici la sluga lui, nici la boul lui, nici la asinul lui, nici la nimic din câte sunt ale lui!

In timp ce poruncile erau grăite, Moise le scrià. Cetindu-le din nou poporului, acesta se legă că le va respectà cu sfințenie.

După aceea, Moise se suì în munte spre a primì poruncile legii, scrise. După patruzeci de zile și patruzeci de nopți petrecute în post și rugăciuni, se coborî spre tabăra israelită cu două table de piatră, pe cari erau săpate poruncile dumnezeiești. Aci află poporul în mare rătăcire, căci își făcuse un vițel de aur la care se închinà. Văzând aceasta, Moise, plin de mânie, a sfărâmat tablele legii. După aceea a luat vițelul de aur, l-a topit și l-a prefăcut în praf, pe care, amestecându-l

Moise sfărâmând tablele legii.

cu apă, l-a dat celor căzuți în greșală, să-l bea. Apoi a certat pe *Aaron* că s'a potrivit dorinței lor de a le da un astfel de dumnezeu. In urmă, porunci fiilor lui *Levi*, cari-i rămaseseră credincioși, să ucidă pe toți închinătorii de idoli. Și au fost omorîți în acea zi douăzecișitrei de mii de oameni.

Rugat de popor, Moise se urcă din nou în munte, de unde, iarăși după patruzeci de zile și patruzeci de nopți de post și de rugăciuni, se coborî cu alte table ale legii, pe cari mai apoi le așeză într'un templu făcut într'adins. Ca preoți, slujitori în acest templu, Moise a sfințit pe Aaron și pe fiii acestuia.

Cercetând cu băgare de seamă cuprinsul celor zece po-

runci, vedem că ele sunt pline de atâta înțelepciune, încât nici o alcătuire omenească nu le-a putut întrece până astăzi. După cum vedem: primele patru dintr'însele sunt privitoare la datoriile omului către Dumnezeu; iar următoarele șase privesc datoriile omului către semenii săi.

Aceste zece porunci, numite și **Decalog,** sunt păzite și păstrate în cinste, și de Creștini.

Pribegia prin deșertul Arabiei. — După primirea celor zece porunci dumnezeiești, cam la un an dela ieșirea lor din *Egipt*, *Israeliții* au părăsit tabăra de lângă muntele *Sinai* și au pornit spre pământul făgăduit al *Canaanului*. Innainte de a pătrunde în țara făgăduită lor, *Moise* trimise doisprezece oameni, să iscodească ținutul. După patruzeci de zile, iscoadele se întoarseră aducând o sumă de bunătăți din Canaan. Ei speriară însă, pe Israeliți, spunându-le că locuitorii acelei țări sunt mari și puternici ca niște uriași. La îndemnul lui Moise de a pătrunde în pământul făgăduit, ei se răsvrătiră și vroiră să-și ucidă căpeteniile.

Moise aducând alte table ale legii.

Văzând Dumnezeu că e greu să faci un neam liber dintr'un popor abia ieșit din robie, porunci lui Moise, să-i întoarcă iarăși în deșertul *Arabiei*, în care rătăciră timp de patruzeci de ani, până pieriră aproape toți bătrânii ieșiți din Egipt. In această vreme, Moise și *Aaron* au fost puși la multe și grele încercări de către cei a căror conducere și-o luaseră asupră-le.

In al patruzecilea an de pribegie se sfârși și Aaron din viață, pe muntele *Hor*, luându-i locul la preoție fiul său, *Eleazar*.

Moartea lui Moise.—După ce *Israeliții* au pus stăpânire pe tot cuprinsul dinspre răsărit de *Iordan*, a venit vremea, ca și *Moise* să părăsească viața pământească. Simțindu-și sfârșitul, el rânduì ca urmaș al său pe cel mai vrednic dintre Israeliți, pe *Iisus Navì*. După ce binecuvântă poporul, căruia îi vestì venirea *Mântuitorului*, se urcă pe muntele *Nebo* din apropierea Iordanului, de unde privì pământul fericit al *Canaanului*; și apoi își dete sfârșitul. Locul înmormântării lui a rămas neștiut de nimeni până în ziua de astăzi.

7. TIMPUL LUI IISUS NAVI

Trecerea Iordanului. — După moartea lui *Moise*, *Iisus Navì* luă conducerea poporului. Cel dintâi gând al său fu să

Trecerea Iordanului în pământul Canaan.

statornicească pe *Israeliți* în pământul strămoșilor lor. De aceea, el plănuì să treacă *Iordanul* prin vad. Cea dintâi cetate ce le stătea în cale era *Ierihonul*. Iisus află prin iscoadele sale, că cetatea e strașnic întărită, însă apărătorii ei sunt înspăimântați de apropierea Israeliților. El porunci poporului să se pregătească de drum. Rânduì ca preoții să meargă în fruntea

norodului, ducând cu ei tablele legii. Când intrară în apa râului, cu uimire văzură toți, că valurile se despărțiră deacurmezișul. Partea din sus se oprì înnălțându-se întocmai ca un munte, iar cea din jos se scurse lăsând vadul uscat. Preoții rămaseră în mijlocul albiei, până ce trecù tot poporul; după aceea ieșiră și ei la mal, iar apele își luară cursul lor. Israeliții își întinseră corturile la *Galgala*, unde sărbătoriră *Paștele*. De cum au trecut Iordanul, *mana* a încetat să mai cază; iar ei se hrăniră cu pâine nedospită și roade din țara în care intraseră.

Căderea Ierihonului. — Dela *Galgala*, *Iisus Navì* pornì asupra *Ierihonului*. Urmând porunca dumnezeiască, *Israeliții* ocoliră cetatea purtând tablele legii în frunte, șapte zile dearândul: în primele șase zile, câteodată; iar în ziua șaptea, de șapte ori — în care timp preoții cântau din trâmbițe înspăimântând pe *Ierihoneni* cu alaiul lor. In ziua șaptea, la al șaptelea ocol, pe când preoții suflau mai cu putere în trâmbițele lor, Israeliții au început să scoată strigăte de războì, cetatea s'a cutremurat din temelii și zidurile s'au surpat, lăsând loc de trecere poporului lui Israel, care puse stăpânire pe Ierihon.

Cuprinderea Canaanului. — După cucerirea *Ierihonului*, *Iisus Navì* pornì să supună întreg *Canaanul*. Toate cetățile se umplură de groază, și se pregătiră a înfruntà năvala *Israeliților*. Unele însă își deschiseră porțile fără a se apără, numai cu rugămintea de a nu se face poporului nici un rău; altele cereau singure sprijinul și apărarea năvălitorilor, pe cari se legau să-i cunoască de stăpâni. Au fost însă și cetăți, cari n'au vrut să se plece stăpânirii Israeliților. Printre acestea a fost și cetatea *Ierusalimului*, care se unì cu alte cetăți, să ție piept năvălitorilor. Regele Ierusalimului, împreună cu alți patru regi, tovarăși ai săi, pornì războì împotriva cetății *Gavaonului*, care se dăduse de partea Israeliților. Gavaoniții cerură atunci ajutor lui Iisus Navì. Acesta pornì în fruntea războinicilor săi și bătù cumplit oastea celor cinci regi. După aceea, Israeliții urmăriră pe învinși spre a-i prinde. Fiindcă ziua se apropià de sfârșit și soarele da să apună, Iisus se rugă lui Dumnezeu să mai ție încă lumină spre a-și puteà desăvârșì biruința. El zise: «*Oprește-te, soare, deasupra Gavaonului; iar tu, lună, deasupra văii Aialonului!*» Și soarele, și luna: se opriră până ce oștile vrăjmașe fură biruite.

Impărțirea pământului cucerit. — Mergând din biruință în biruință, Iisus supuse treizecișiunu de regi; iar pământul

Canaanului trecù în puterea poporului lui Israel. Urmând porunca dumnezeiască, el împărți pământul cucerit între semințiile lui Israel. Semințiile cari se trăgeau din: *Iuda, Simeon, Veniamin, Dan, Efraim, Manase, Isahar, Zabulon, Asir și Neftalim*, fură așezate între *Iordan* și *marea Mediterană;* iar celelalte două seminții: a lui *Gad* și *Ruvim*, fură așezate la răsărit de Iordan și *marea Moartă*. Numai seminției lui *Levi* nu i s'a făcut parte. Celelalte seminții au dat *Leviților* patruzecișiopt de orașe cu împrejurimile lor, dintre cari treizeci erau ale preoților. Cortul sfânt, cu tablele legii, a fost așezat în pământul lui Efraim, la *Șilo*, în mijlocul țării.

Oprirea soarelui de către Iisus Navi.

Moartea lui Iisus Navii. — Simțind că i se apropie sfârșitul, *Iisus* adună pe fruntașii poporului lui *Israel* la *Sichem*, unde se aflau îngropate rămășițele pământești ale lui *Iosif*. Chemând pe bătrânii, căpeteniile, judecătorii și dregătorii poporului, îi sfătuì să se lepede de dumnezeii păgânești și să slujească numai adevăratului Dumnezeu al lui Israel. Tot poporul se legă că-i va urmà sfatul și 'n amintirea acestui legământ puse de se ridică acolo o piatră drept mărturie pentru veacurile viitoare. După douăzecișicinci de ani de înțeleaptă conducere, Iisus își dete obștescul sfârșit în vârstă de o sută zece ani, fiind plâns cu mare jale de tot poporul lui Israel.

8. JUDECĂTORII

Cei mai de seamă dintre judecători. — Moartea lui *Iisus Navi* lăsă pe *Israeliți* fără conducător destoinic. Din această pricină, ei se abătură din căile adevăratului Dumnezeu și începură să cinstească zeii păgânești ai popoarelor megieșe, popoare cu cari intrară chiar în legături de rudenie și în puterea cărora căzură mai târziu.

Văzând Dumnezeu rătăcirea Israeliților, ridică dintr'înșii oameni înțelepți și credincioși poruncilor rămase dela *Moise*. Pe aceștia îi rânduì să fie căpetenii și călăuze poporului abătut dela dreapta credință. Fiindcă aveau și însărcinarea de a judecà și pedepsì pe cei greșiți, ei fură numiți *judecători*. Israeliții au avut patrusprezece judecători, dintre cari cei mai însemnați au fost: *Ghedeon*, *Samson*, *Heli* și *Samuel*.

Biruitorul Madianiților. — *Ghedeon* a mântuit pe Israeliți de poporul *Madianiților*, pe cari i-a pus pe goană numai cu trei sute de războinici, atacându-le tabăra în miez de noapte și vârînd zăpăceală între vrăjmași. Pentru aceasta, el fu ales cap al poporului, pe care-l conduse patruzeci de ani.

Samson. — După moartea lui *Ghedeon*, *Israeliții* căzură în robia *Filistenilor*, cari-i ținură sub jugul lor vreme de patruzeci de ani. In acest timp se ridică din seminția lui *Dan*, un tânăr *Israelit*, cu numele *Samson* — fiul lui *Manoe*—, care de mic minună lumea cu puterea lui fără seamăn.

Intr'o zi, pe când mergeà cu părinții săi către o cetate filisteană, le ieșì înnainte un leu, care se repezì să-i sfâșie. Intărit de puterea dumnezeiască, el prinse leul în brațe și îl sugrumă ca pe un ied. Altădată prinse trei sute de vulpi, cărora le legă tăciuni aprinși de coade și le dete drumul prin holdele vrăjmașilor, luând foc. Temându-se de mânia Filistenilor, Israeliții l-au prins și, legându-l cu frânghii, l-au dat pe mâna dușmanilor. Samson rupse legăturile și, punând mâna p'o falcă de măgar, doborî o mie de Filisteni.

Intr'un rând, venind la *Gaza*, o cetate filisteană, vrăjmașii, prinzând de veste, au închis porțile cetății, spre a puteà pune mâna pe el a doua zi. Către miezul nopții, sculându-se din somn, Samson scoase porțile, cu stâlpi cu tot; și, luându-le în spate, le cără pe un munte din apropiere.

Vicleana Dalilà. — Mai târziu, *Samson* își alese de soție o *Filisteancă*, anume *Dalilà*. Indemnată de cei d'un neam

cu dânsa, Dalilà iscodì pe Samson s'o lămurească şi pe ea, în ce-i stă puterea lui aşa de grozavă. Intâi îi spuse că de-l vor legà cu şapte frânghii ude, puterile lui se pierd; în alt rând îi spuse că numai când l-o legà cu nouă funii noui, i se duce puterea; altădată îi mai spuse că de i se va tăià şapte şuviţe de păr şi, împletite, vor fi ţintuite în perete, el va rămâne fără pic de putere. Vicleana femeie vesteà pe Filisteni despre toate cele ce aflà dela soţul său. Insă încercările lor de a-l răpune nu isbutiră decât numai atunci când Samson avù slăbiciunea să mărturisească soţiei sale adevărata taină a pu-

Samson sugrumând leul.

terii sale. El îi spuse că puterea lui stă în părul capului. Dalilà îi tăiè părul în somn, iar el căzù în mâinile Filistenilor, cari, scoţându-i ochii, îl aruncară în închisoare, la *Gaza*, unde-l puseră să învârtească la o râşniţă.

Moartea lui Samson. — Intr'un rând, având ospăţ mare, *Filistenii* aduseră pe *Samson* în mijlocul lor, spre a-l pune să joace. Insă în timpul cât stătuse închis, îşi recăpătase puterea. Fiind dus în sala ospăţului, el puse mâinile pe stâlpii încăperii în care se aflau vrăjmaşii săi şi dărâmându-i dintr'o clătinătură, făcù să se năruiască întreaga clădire : atât peste el, cât şi peste cei adunaţi la ospăţ — lume cam la câteva mii de suflete.

Astfel se sfârși cel mai grozav vrăjmaș al Filistenilor!

Heli. — Ca și *Samuel*, urmașul său, tot astfel și *Heli*, a fost: și arhiereu, și judecător. El erà om drept și temător de Dumnezeu; însă avù parte de doi fii foarte răi, cari săvârșirà multe nelegiuiri. Heli se arătă foarte slab față de ei și nu avù tăria să le înfrâneze la vreme apucăturile lor rele. Din această pricină, poporul începù să cârtească împotrivă-i; iar Dumnezeu luă cinstea de judecător dela familia sa și o trecù altora.

Samson năruind clădirea în care se aflau vrăjmașii săi.

Samuel. — Cel din urmă judecător a fost *Samuel*, care isbăvì pe *Israeliți* de *Filisteni*, în a căror robie căzuserà iarăș. Ajuns la bătrânețe, el se hotărî să împlinească o veche dorință a poporului pe care-l conduceà; adică să le dea un rege.

9. TIMPUL REGILOR

Saul. — Primul rege al *Israeliților* liberați a fost *Saul*. Cât timp păzì credința, el fu veșnic biruitor împotriva vrăjmașilor. Când ajunse a călcà voia Domnului și a se crede pe sine mai presus de rânduelile legii, Dumnezeu îi luă min-

ţile. Urmând porunca dumnezeiască, *Samuel* unse ca rege în locul lui *Saul*, pe *David*, fiul lui *Iesei* din *Betleem*, care s'a născut din *Booz* — de neam israelit, şi din soţia sa, *Rut* — de sămânţă moabiteană.

David s'a făcut cunoscut poporului prin biruinţa sa asupra uriaşului *Goliat* din neamul *Filistenilor*, cu care poporul lui *Israel* a avut dese războae.

Aceştia, încrezuţi în puterea fără seamăn a lui Goliat, porniră iarăşi cu războiu împotriva Israeliţilor, nădăjduind că-i va robì din nou. Când taberile vrăjmaşe se aflară faţă 'n faţă, ieşì din rândul Filistenilor uriaşul Goliat, un munte de om, înnalt de patru metri şi mai bine, îmbrăcat din cap până 'n tălpi numai în zale de aramă, iar pe cap purtând un coif de aramă cât toate zilele. La arătarea lui, tabăra israelită se înfioră, mai ales când îi văzù lancea lui groasă cât pulpa piciorului unui om voinic. Oprindu-se 'n faţa oştilor lui Saul, el strigă cu glas de tunet: «*Alegeţi unul dintre voi, care să vie să se măsoare cu mine! De mă va răpune, noi vom fi robii voştri; iar de-l voiu răpune eu, voi veţi fi robii noştri!*» Văzând că nimeni nu se arată, Filisteanul adăogă: «*Dispreţuesc oştile voastre! Haide!... Arătaţi-mi un viteaz, care să se lupte cu mine!...*» Dar nimeni nu cutezà să se ridice împotriva uriaşului.

De dimineaţa până seara, vreme de patruzeci de zile, Filisteanul îşi bătù joc în acest chip de oştile lui Israel. Zadarnic, Saul făgăduì cea mai mare cinste celui ce va biruì pe uriaş, ba se legă că-l va face tovarăş la domnie pe cel care-l va scăpà de această ruşine, şi-i va da chiar şi pe fica sa de soţie. Ispita făgăduelii erà mare, dar nu tot astfel erà şi curajul celor ce-ar fi dorit să se bucure de harurile regeşti.

Uciderea lui Goliat de către David. — In această vreme, *David* fu trimis de tatăl său la tabără, să ducă ceva de-ale hranei fraţilor săi, plecaţi la războiu şi să afle, totdeodată, cum o mai duc cu sănătatea. Ajungând la locul de luptă, încredinţă străjerilor lucrurile aduse fraţilor săi, apoi se apropiè de şirurile de ostaşi, dorind să dea ochii şi cu ei. Aci văzù şi auzì pe *Goliat* cum batjocoreşte pe *Israeliţi*. Aflând răsplata ce-l aşteptà pe biruitor, cu toate împotrivirile fraţilor săi, David merse la rege şi-i spuse că vrea să meargă să se lupte cu uriaşul. Fiind mic de statură şi cam plăpând din fire, *Saul*, când îl văzù, îi zise: «*Nu cred că vei puteà să te măsori*

glas omenesc vestind poruncile dumnezeiești, pe cari trebuia să le urmeze neamul lui Israel.

Iată acele porunci:

1. Eu sunt Domnul Dumnezeul tău; să nu ai alți dumnezei afară de Mine!

2. Să nu-ți faci ție chip cioplit și nici asemănare cu vreun lucru din cele cari sunt: în cer, sus; pe pământ, jos; în apă sau sub pământ. Să nu te închini lor, nici să le slujești!

Moise coborînd cu tablele legii.

3. Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în batjocură!

4. Adu-ți aminte de ziua Sâmbetei, ca să o sfințești. Șase zile lucrează și săvârșește-ți toate treburile tale; iar ziua șaptea odihnește-te, căci este ziua Domnului Dumnezeului tău. Să nu faci într'însa nici-o treabă: nici tu, nici fiii tăi, nici sluga ta, nici boul tău!

5. Cinstește: pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie bine și să trăiești mult pe pământ!

6. Să nu ucizi!

7. Să nu fii desfrânat!

8. Să nu furi!

9. Să nu mărturisești neadevăruri împotriva semenului tău!

10. Să nu râvnești: la femeia aproapelui tău, nici la casa lui, nici la ogorul lui, nici la sluga lui, nici la boul lui, nici la asinul lui, nici la nimic din câte sunt ale lui!

In timp ce poruncile erau grăite, Moise le scrià. Cetindu-le din nou poporului, acesta se legă că le va respectà cu sfințenie.

După aceea, Moise se suì în munte spre a primì poruncile legii, scrise. După patruzeci de zile și patruzeci de nopți petrecute în post și rugăciuni, se coborî spre tabăra israelită cu două table de piatră, pe cari erau săpate poruncile dumnezeiești. Aci află poporul în mare rătăcire, căci își făcuse un viței de aur la care se închinà. Văzând aceasta, Moise, plin de mânie, a sfărâmat tablele legii. După aceea a luat vițelul de aur, l-a topit și l-a prefăcut în praf, pe care, amestecându-l

Moise sfărâmând tablele legii.

cu apă, l-a dat celor căzuți în greșală, să-l bea. Apoi a certat pe *Aaron* că s'a potrivit dorinței lor de a le da un astfel de dumnezeu. In urmă, porunci fiilor lui *Levì*, cari-i rămaseseră credincioși, să ucidă pe toți închinătorii de idoli. Și au fost omorîți în acea zi douăzecișitrei de mii de oameni.

Rugat de popor, Moise se urcă din nou în munte, de unde, iarăși după patruzeci de zile și patruzeci de nopți de post și de rugăciuni, se coborî cu alte table ale legii, pe cari mai apoi le așeză într'un templu făcut într'adins. Ca preoți, slujitori în acest templu, Moise a sfințit pe Aaron și pe fiii acestuia.

Cercetând cu băgare de seamă cuprinsul celor zece po-

runci, vedem că ele sunt pline de atâta înțelepciune, încât nici o alcătuire omenească nu le-a putut întrece până astăzi. După cum vedem: primele patru dintr'însele sunt privitoare la datoriile omului către Dumnezeu; iar următoarele șase privesc datoriile omului către semenii săi.

Aceste zece porunci, numite și **Decalog,** sunt păzite și păstrate în cinste, și de Creștini.

Pribegia prin deșertul Arabiei. — După primirea celor zece porunci dumnezeiești, cam la un an dela ieșirea lor din *Egipt*, *Israeliții* au părăsit tabăra de lângă muntele *Sinai* și au pornit spre pământul făgăduit al *Canaanului*. Înainte de a pătrunde în țara făgăduită lor, *Moise* trimise doisprezece oameni, să iscodească ținutul. După patruzeci de zile, iscoadele se întoarseră aducând o sumă de bunătăți din Canaan. Ei speriară însă, pe Israeliți, spunându-le că locuitorii acelei țări sunt mari și puternici ca niște uriași. La îndemnul lui Moise de a pătrunde în pământul făgăduit, ei se răsvrătiră și vroiră să-și ucidă căpeteniile.

Moise aducând alte table ale legii.

Văzând Dumnezeu că e greu să faci un neam liber dintr'un popor abia ieșit din robie, porunci lui Moise, să-i întoarcă iarăși în deșertul *Arabiei*, în care rătăciră timp de patruzeci de ani, până pieriră aproape toți bătrânii ieșiți din Egipt. In această vreme, Moise și *Aaron* au fost puși la multe și grele încercări de către cei a căror conducere și-o luaseră asupră-le.

In al patruzecilea an de pribegie se sfârşi şi Aaron din viaţă, pe muntele *Hor*, luându-i locul la preoţie fiul său, *Eleazar*.

Moartea lui Moise.—După ce *Israeliţii* au pus stăpânire pe tot cuprinsul dinspre răsărit de *Iordan*, a venit vremea, ca şi *Moise* să părăsească viaţa pământească. Simţindu-şi sfârşitul, el rânduì ca urmaş al său pe cel mai vrednic dintre Israeliţi, pe *Iisus Navì*. După ce binecuvântă poporul, căruia îi vestì venirea *Mântuitorului*, se urcă pe muntele *Nebo* din apropierea Iordanului, de unde privì pământul fericit al *Canaanului*; şi apoi îşi dete sfârşitul. Locul înmormântării lui a rămas neştiut de nimeni până în ziua de astăzi.

7. TIMPUL LUI IISUS NAVI

Trecerea Iordanului. — După moartea lui *Moise*, *Iisus Navì* luă conducerea poporului. Cel dintâi gând al său fu să

Trecerea Iordanului în pământul Canaan.

statornicească pe *Israeliţi* în pământul strămoşilor lor. De aceea, el plănuì să treacă *Iordanul* prin vad. Cea dintâi cetate ce le stătea în cale erà *Ierihonul*. Iisus află prin iscoadele sale, că cetatea e straşnic întărită, însă apărătorii ei sunt înspăimântaţi de apropierea Israeliţilor. El porunci poporului să se pregătească de drum. Rânduì ca preoţii să meargă în fruntea

norodului, ducând cu ei tablele legii. Când intrară în apa râului, cu uimire văzură toți, că valurile se despărțiră deacurmezișul. Partea din sus se oprì înnălțându-se întocmai ca un munte, iar cea din jos se scurse lăsând vadul uscat. Preoții rămaseră în mijlocul albiei, până ce trecù tot poporul; după aceea ieșiră și ei la mal, iar apele își luară cursul lor. Israeliții își întinseră corturile la *Galgala*, unde sărbătoriră *Paștele*. De cum au trecut Iordanul, *mana* a încetat să mai cază; iar ei se hrăniră cu pâine nedospită și roade din țara în care intraseră.

Căderea Ierihonului. — Dela *Galgala*, *Iisus Navì* pornì asupra *Ierihonului*. Urmând porunca dumnezeiască, *Israeliții* ocoliră cetatea purtând tablele legii în frunte, șapte zile dearândul: în primele șase zile, câteodată; iar în ziua șaptea, de șapte ori — în care timp preoții cântau din trâmbițe înspăimântând pe *Ierihoneni* cu alaiul lor. In ziua șaptea, la al șaptelea ocol, pe când preoții suflau mai cu putere în trâmbițele lor, Israeliții au început să scoată strigăte de răsboi, cetatea s'a cutremurat din temelii și zidurile s'au surpat, lăsând loc de trecere poporului lui Israel, care puse stăpânire pe Ierihon.

Cuprinderea Canaanului. — După cucerirea *Ierihonului*, *Iisus Navì* pornì să supună întreg *Canaanul*. Toate cetățile se umplură de groază, și se pregătiră a înfruntà năvala *Israeliților*. Unele însă își deschiseră porțile fără a se apără, numai cu rugămintea de a nu se face poporului nici un rău; altele cereau singure sprijinul și apărarea năvălitorilor, pe cari se legau să-i cunoască de stăpâni. Au fost însă și cetăți, cari n'au vrut să se plece stăpânirii Israeliților. Printre acestea a fost și cetatea *Ierusalimului*, care se unì cu alte cetăți, să ție piept năvălitorilor. Regele Ierusalimului, împreună cu alți patru regi, tovarăși ai săi, pornì răsboi împotriva cetății *Gavaonului*, care se dăduse de partea Israeliților. Gavaoniții cerură atunci ajutor lui Iisus Navì. Acesta pornì în fruntea răsboinicilor săi și bătù cumplit oastea celor cinci regi. După aceea, Israeliții urmăriră pe învinși spre a-i prinde. Fiindcă ziua se apropià de sfârșit și soarele da să apună, Iisus se rugă lui Dumnezeu să mai ție încă lumină spre a-și puteà desăvârși biruința. El zise: «*Oprește-te, soare, deasupra Gavaonului; iar tu, lună, deasupra văii Aialonului!*» Și soarele, și luna: se oprirà până ce oștile vrăjmașe fură biruite.

Impărțirea pământului cucerit. — Mergând din biruință în biruință, Iisus supuse treizecișiunu de regi; iar pământul

Canaanului trecù în puterea poporului lui Israel. Urmând porunca dumnezeiască, el împărți pământul cucerit între semințiile lui Israel. Semințiile cari se trăgeau din: *Iuda, Simeon, Veniamin, Dan, Efraim, Manase, Isahar, Zabulon, Asir și Neftalim*, fură așezate între *Iordan* și *marea Mediterană;* iar celelalte două seminții: a lui *Gad* și *Ruvim*, fură așezate la răsărit de Iordan și *marea Moartă*. Numai seminției lui *Levì* nu i s'a făcut parte. Celelalte seminții au dat *Leviților* patruzecișiopt de orașe cu împrejurimile lor, dintre cari treizeci erau ale preoților. Cortul sfânt, cu tablele legii, a fost așezat în pământul lui Efraim, la *Șilo*, în mijlocul țării.

Oprirea soarelui de către Iisus Navì.

Moartea lui Iisus Navii. — Simțind că i se apropie sfârșitul, *Iisus* adună pe fruntașii poporului lui *Israel* la *Sichem*, unde se aflau îngropate rămășițele pământești ale lui *Iosif*. Chemând pe bătrânii, căpeteniile, judecătorii și dregătorii poporului, îi sfătuì să se lepede de dumnezeii păgânești și să slujească numai adevăratului Dumnezeu al lui Israel. Tot poporul se legă că-i va urmà sfatul și 'n amintirea acestui legământ puse de se ridică acolo o piatră drept mărturie pentru veacurile viitoare. După douăzecișicinci de ani de înțeleaptă conducere, Iisus își dete obștescul sfârșit în vârstă de o sută zece ani, fiind plâns cu mare jale de tot poporul lui Israel.

8. JUDECĂTORII

Cei mai de seamă dintre judecători. — Moartea lui *Iisus Navî* lăsă pe *Israeliți* fără conducător destoinic. Din această pricină, ei se abătură din căile adevăratului Dumnezeu și începură să cinstească zeii păgânești ai popoarelor megieșe, popoare cu cari intrară chiar în legături de rudenie și în puterea cărora căzură mai târziu.

Văzând Dumnezeu rătăcirea Israeliților, ridică dintr'înșii oameni înțelepți și credincioși poruncilor rămase dela *Moise*. Pe aceștia îi rânduì să fie căpetenii și călăuze poporului abătut dela dreapta credință. Fiindcă aveau și însărcinarea de a judecà și pedepsì pe cei greșiți, ei fură numiți *judecători*. Israeliții au avut patrusprezece judecători, dintre cari cei mai însemnați au fost: *Ghedeon*, *Samson*, *Heli* și *Samuel*.

Biruitorul Madianiților. — *Ghedeon* a mântuit pe Israeliți de poporul *Madianiților*, pe cari i-a pus pe goană numai cu trei sute de războinici, atacându-le tabăra în miez de noapte și vârînd zăpăceală între vrăjmași. Pentru aceasta, el fu ales cap al poporului, pe care-l conduse patruzeci de ani.

Samson. — După moartea lui *Ghedeon*, *Israeliții* căzură în robia *Filistenilor*, cari-i ținură sub jugul lor vreme de patruzeci de ani. In acest timp se ridică din semința lui *Dan*, un tânăr *Israelit*, cu numele *Samson* — fiul lui *Manoe*—, care de mic minună lumea cu puterea lui fără seamăn.

Intr'o zi, pe când mergeà cu părinții săi către o cetate filisteană, le ieșì înnainte un leu, care se repezì să-i sfâșie. Intărit de puterea dumnezeiască, el prinse leul în brațe și îl sugrumă ca pe un ied. Altădată prinse trei sute de vulpi, cărora le legă tăciuni aprinși de coade și le dete drumul prin holdele vrăjmașilor, luând foc. Temându-se de mânia Filistenilor, Israeliții l-au prins și, legându-l cu frânghii, l-au dat pe mâna dușmanilor. Samson rupse legăturile și, punând mâna p'o falcă de măgar, doborî o mie de Filisteni.

Intr'un rând, venind la *Gaza*, o cetate filisteană, vrăjmașii, prinzând de veste, au închis porțile cetății, spre a puteà pune mâna pe el a doua zi. Către miezul nopții, sculându-se din somn, Samson scoase porțile, cu stâlpi cu tot; și, luându-le în spate, le cără pe un munte din apropiere.

Vicleana Dalilà. — Mai târziu, *Samson* își alese de soție o *Filisteancă*, anume *Dalilà*. Indemnată de cei d'un neam

cu dânsa, Dalilà iscodì pe Samson s'o lămurească şi pe ea, în ce-i stă puterea lui aşa de grozavă. Intâi îi spuse că de-l vor legà cu şapte frânghii ude, puterile lui se pierd; în alt rând îi spuse că numai când l-o legà cu nouă funii noui, i se duce puterea; altădată îi mai spuse că de i se va tăià şapte şuviţe de păr şi, împletite, vor fi ţintuite în perete, el va rămâne fără pic de putere. Vicleana femeie vesteà pe Filisteni despre toate cele ce aflà dela soţul său. Insă încercările lor de a-l răpune nu isbutiră decât numai atunci când Samson avù slăbiciunea să mărturisească soţiei sale adevărata taină a pu-

Samson sugrumând leul.

terii sale. El îi spuse că puterea lui stă în părul capului. Dalilà îi tăiè părul în somn, iar el căzù în mâinile Filistenilor, cari, scoţându-i ochii, îl aruncară în închisoare, la *Gaza*, unde-l puseră să învârtească la o râşniţă.

Moartea lui Samson. — Intr'un rând, având ospăţ mare, *Filistenii* aduseră pe *Samson* în mijlocul lor, spre a-l pune să joace. Insă în timpul cât stătuse închis, îşi recăpătase puterea. Fiind dus în sala ospăţului, el puse mâinile pe stâlpii încăperii în care se aflau vrăjmaşii săi şi dărâmându-i dintr'o clătinătură, făcù să se năruiască întreaga clădire : atât peste el, cât şi peste cei adunaţi la ospăţ — lume cam la câteva mii de suflete.

Astfel se sfârși cel mai grozav vrăjmaș al Filistenilor!

Heli. — Ca și *Samuel*, urmașul său, tot astfel și *Heli*, a fost: și arhiereu, și judecător. El erà om drept și temător de Dumnezeu; însă avù parte de doi fii foarte răi, cari săvârșiră multe nelegiuiri. Heli se arătă foarte slab față de ei și nu avù tăria să le înfrâneze la vreme apucăturile lor rele. Din această pricină, poporul începù să cârtească împotrivă-i; iar Dumnezeu luă cinstea de judecător dela familia sa și o trecù altora.

Samson năruind clădirea în care se aflau vrăjmașii săi.

Samuel. — Cel din urmă judecător a fost *Samuel*, care isbăvì pe *Israeliți* de *Filisteni*, în a căror robie căzuseră iarăș. Ajuns la bătrânețe, el se hotărî să împlinească o veche dorință a poporului pe care-l conduceà; adică să le dea un rege.

9. TIMPUL REGILOR

Saul. — Primul rege al *Israeliților* liberați a fost *Saul*. Cât timp păzì credința, el fu veșnic biruitor împotriva vrăjmașilor. Când ajunse a călcà voia Domnului și a se crede pe sine mai presus de rânduelile legii, Dumnezeu îi luă min-

ţile. Urmând porunca dumnezeiască, *Samuel* unse ca rege în locul lui *Saul*, pe *David*, fiul lui *Iesei* din *Betleem*, care s'a născut din *Booz* — de neam israelit, şi din soţia sa, *Rut* — de sămânţă moabiteană.

David s'a făcut cunoscut poporului prin biruinţa sa asupra uriaşului *Goliat* din neamul *Filistenilor*, cu care poporul lui *Israel* a avut dese războae.

Aceştia, încrezuţi în puterea fără seamăn a lui Goliat, porniră iarăşi cu războiu împotriva Israeliţilor, nădăjduind că-i va robì din nou. Când taberile vrăjmaşe se aflară faţă 'n faţă, ieşì din rândul Filistenilor uriaşul Goliat, un munte de om, înnalt de patru metri şi mai bine, îmbrăcat din cap până 'n tălpi numai în zale de aramă, iar pe cap purtând un coif de aramă cât toate zilele. La arătarea lui, tabăra israelită se înfioră, mai ales când îi văzù lancea lui groasă cât pulpa piciorului unui om voinic. Oprindu-se 'n faţa oştilor lui Saul, el strigă cu glas de tunet: «*Alegeţi unul dintre voi, care să vie să se măsoare cu mine! De mă va răpune, noi vom fi robii voştri; iar de-l voiu răpune eu, voi veţi fi robii noştri!*» Văzând că nimeni nu se arată, Filisteanul adăogă: «*Dispreţuesc oştile voastre! Haide!... Arătaţi-mi un viteaz, care să se lupte cu mine!...*» Dar nimeni nu cutezà să se ridice împotriva uriaşului.

De dimineaţa până seara, vreme de patruzeci de zile, Filisteanul îşi bătù joc în acest chip de oştile lui Israel. Zadarnic, Saul făgăduì cea mai mare cinste celui ce va biruì pe uriaş, ba se legă că-l va face tovarăş la domnie pe cel care-l va scăpà de această ruşine, şi-i va da chiar şi pe fica sa de soţie. Ispita făgăduelii erà mare, dar nu tot astfel erà şi curajul celor ce-ar fi dorit să se bucure de harurile regeşti.

Uciderea lui Goliat de către David. — In această vreme, *David* fu trimis de tatăl său la tabără, să ducă ceva de-ale hranei fraţilor săi, plecaţi la războiu şi să afle, totdeodată, cum o mai duc cu sănătatea. Ajungând la locul de luptă, încredinţă străjerilor lucrurile aduse fraţilor săi, apoi se apropiè de şirurile de ostaşi, dorind să dea ochii şi cu ei. Aci văzù şi auzì pe *Goliat* cum batjocoreşte pe *Israeliţi*. Aflând răsplata ce-l aşteptà pe biruitor, cu toate împotrivirile fraţilor săi, David merse la rege şi-i spuse că vrea să meargă să se lupte cu uriaşul. Fiind mic de statură şi cam plăpând din fire, *Saul*, când îl văzù, îi zise: «*Nu cred că vei puteà să te măsori*

cu Filisteanul, fiindcă tu eşti abia un copil, pe când el s'a dedat cu răsboiul din tinerețele sale!» Atunci, David adaose: *«Păscând oile tatălui meu, am ucis lei şi urşi. Nu cred că acest Filistean necredincios să fie mai puternic decât urşii şi leii! Nădăjduesc că, după cum Dumnezeu m'a mântuit din ghiarele fiarelor, mă va scăpà şi din mâinile acestui Filistean!»*

Văzându-l aşa de hotărît, regele-i zise: *«Du-te şi Dumnezeu să te aibă 'n paza sa!»*

David omorînd pe Goliat.

Saul vru să-i dea lui David coiful şi îmbrăcămintea sa de zale, însă David, nefiind deprins cu astfel de lucruri, porni împotriva vrăjmaşului său: cu toiagul şi cu praştia. După ce-şi alese cinci pietre netede din pârâu, se'ndreptă spre Goliat. Acesta, cum îl văzù îi strigă, privindu-l cu dispreț: *«Câine sunt eu de vii la mine cu toiagul?... Vino mai aproape, vroiu să dau carnea ta pasărilor cerului şi fiarelor câmpului!»*

Dar David îi răspunse: *«Tu vii împotrivă-mi cu: sabie, lance şi pavăză; iar eu viu împotriva ta în numele lui Dumnezeu Cel Atotputernic, zeul oştilor lui Israel, pe care tu l-ai batjocorit. Chiar astăzi, Domnul te va da în mâinile mele şi te voiu ucide, şi voiu da stârvurile Filistenilor, să le mănânce pasările cerului şi fiarele pământului; şi toată omenirea va şti că poporul lui Israel are Dumnezeu!...»*

Pe când Goliat se apropià de David, acesta puse degrabă o piatră în praştia sa şi o repezì cu atâta îndemânare spre

uriaș, că i se înfipse drept în frunte, stărâmându-i osul capului. Filisteanul se prăvăli la pământ; iar David, repezindu-se asupra lui, îi trase sabia din teacă și-i reteză capul.

Toate acestea se petrecură ca fulgerul. Văzând această ispravă, Filistenii, îngroziți, o rupseră la fugă urmăriți de Israeliți, cari făceau să hauie văzduhul de strigătele lor de bucurie. David, luând capul lui Goliat, merse și-l duse regelui. Acesta rămase uimit de îndrăsneala și îndemânarea cu care răpusese pe vrăjmaș.

In urma acestei biruințe, Saul îl luă la curtea sa, mai ales

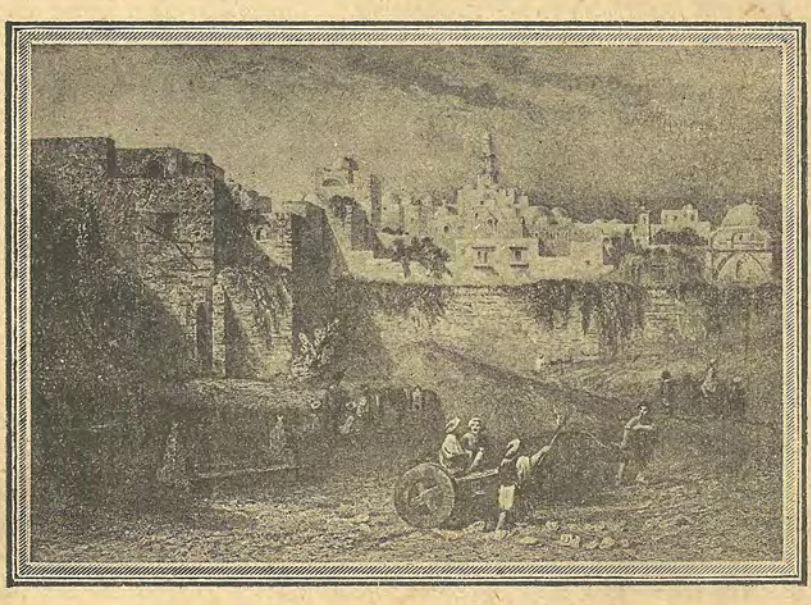

Ierusalimul de altădată.

că știa să cânte minunat din harpă, instrument a cărui muzică îi alină furia nebuniei. Totdeodată îi dete de soție pe fica sa, cea de-a doua, anume *Micola,* pe care o făgăduise celui ce va răpune pe Goliat. Văzând iubirea cea mare a poporului față de David, Saul începù a-l pismui și căută să-l ucidă în mai multe rânduri. David însă fugì de mânia regelui său. La câtăva vreme după aceea, Saul și cu fiul său, *Ionatan,* — care arătă o dragoste frățească lui David —, au căzut într'o luptă cu Filistenii. Ionatan a fost omorît de vrăjmași, iar Saul s'a omorît el însuși, spre a nu cădeà în mâinile dușmanilor și a fi de batjocora acestora.

David rege. — Murind *Saul, David* fu ales rege de o parte dintre *Israeliți,* în timp ce partea cealaltă alese pe *Isboset*, un fiu al lui Saul. După moartea acestuia, David fu recunoscut ca rege al tuturor Israeliților. El își așează reședința la *Ierusalim,* pe care-l cucerì din mâinile *Iebuseilor.* Totdeodată întărì cetatea *Sionului* care fu numită de atunci *cetatea lui David.*

Filistenii veniră împotriva lui David, dar fură crunt bătuți. David a mai avut de luptat cu: *Moabiții*, *Amoniții*, *Idumeii* și *Sirienii*, pe toți biruindu-i. Cât trăì, el avù multe de întâmpinat. Intre altele a avut nemulțumiri chiar din partea fiului său, *Abesalom*, care se răsvrătise, vrând să-l răstoarne din domnie. Oștile lui Abesalom fiind înfrânte de generalii lui David, răsvrătitul fiu fu nevoit să-și caute scăparea fugind. Pe când alergà printr'o pădure, călare pe un catâr, părul său se prinse de crengile unui stejar, iar el rămase spânzurat. Fiind prins depe urmă de *Ioab*, un general al lui David, acesta îl străpunse de trei ori cu lancea, omorîndu-l. Venindu-i veste că fiul său fusese ucis, David îl jelì cu multă durere.

El și-a alinat mâhnirile vieții, scriind «*Psalmi*» de mărire lui Dumnezeu—cântece sfinte în cari prevestește: *dumnezeirea, suferințele, învierea, înnălțarea și stăpânirea veșnică a Mântuitorului.*

Cartea psalmilor sau «*Psaltirea*» *este și astăzi cartea de rugăciuni a Bisericii creștine.*

Ajuns la capătul zilelor sale, David rânduì ca urmaș la domnie pe fiul său, *Solomon.* După o cârmuire de patruzeci de ani, își dete obștescul sfârșit, fiind jelit de tot poporul.

Solomon. — Domnia regelui *Solomon* n'a fost turburată de războaie ca aceea a lui *David.* El a trăit în bună înțelegere cu toți vecinii. Un dar, care l-a ridicat deasupra tuturor regilor mari ai pământului, a fost *înțelepciunea.*

Judecata celor două femei — dintre cari, una, pe când dormià, își înnăbușise copilul omorîndu-l, și îl luase pe cel viu al vecinei sale, zicând că e al său —, a rămas mărturie fără pereche, de înțelepciune neîntrecută. Ca să poată cunoaște pe adevărata mamă, el dete ordin, ca pruncul cel viu să fie tăiat în două și împărțit celor două mame, cari-l pretindeau. Pe când mama cea neadevărată s'a împăcat cu judecata regelui, mama cea bună s'a rugat de rege, să lase copilul cu zile și să-l dea mai bine întreg celeilalte. Regele luă pruncul și îl dete mamei celei adevărate; iar pe femeia cea înșelătoare o pedepsì cu asprime.

Solomon fu rânduit de soartă, să ridice pe muntele *Mòria* din *Ierusalim*, cel mai vestit templu pe care l-a avut neamul israelit în tot lungul vieţuirii sale. Lemnul de cedru şi pin, trebuitor la clădirea acestui templu l-a adus din munţii *Libanului*, cari străbăteau ţinutul *Tirului*. Se zice că ar fi lucrat la ridicarea lui aproape două sute de mii de oameni timp de şapte ani. La sfinţirea templului a adunat pe toţi fruntaşii poporului; iar sicriul cu tablele legii a fost adus în templu cu o pompă nemaipomenită. O sută douăzeci de preoţi trâmbi-

Judecata lui Solomon.

ţau, iar leviţii [1]): o parte cântau din feldefel de instrumente; iar altă parte întonau psalmi de slavă lui Dumnezeu. Jertfe nenumărate — peste o sută patruzeci de mii — : de oi şi boi, au fost aduse cu prilejul acestui prasnic.

Slava şi faima înţelepciunii lui Solomon străbătuse în cele mai depărtate ţinuturi, cunoscute în vremea lui. Regii pământului se simţiau mândri a fi în legături de prietenie cu dânsul.

Mulţi au venit chiar la Ierusalim spre a-şi da seama de

[1]) *Leviţi* se numiau urmaşii lui *Levi*, unul din fiii lui *Iacob*. Dintre aceştia se alegeau preoţii *Israeliţilor*; iar, până a urcà treapta preoţiei, ajutau la săvârşirea sfintelor slujbe.

înțelepciunea lui. Se povestește că regina *Sabei,* din *Arabia,* venind în sfânta cetate cu un alai fără pereche, spre a-i cunoaște înțelepciunea, s'a umplut de mirare văzând slava lui Solomon. Uimită de atâta măreție, ea grăi: «*Intr'adevăr, înțelepciunea și slava ta: sunt mai presus de ce grăiește lumea despre tine în țara mea! Ferice de poporul tău și de slugile tale, cari te au pururea în fața lor și ascultă vorbele tale pline de înțelepciune! Fie binecuvântat numele Dumnezeului tău, Carele întru tine a binevoit și te-a pus pe tronul lui Israel!*» Apoi l-a dăruit cu o sumă de lucruri neprețuite, aduse din țara sa. La rândul lui, și Solomon a încărcat-o cu nenumărate daruri, când s'a întors în țara sa.

Aducerea cedrilor din munții Libanului.

Pe cât de mare i-a fost înțelepciunea, tot astfel i-a fost și avuția. Subt el se adunase atâta aur în țară, încât argintul nu mai aveà nici un preț. Solomon și-a clădit un palat așa de măreț, într'adevăr ca din povești. Tronul său împărătesc erà din os de fildeș, căptușit cu aur; și toate mobilele palatului erau numai de aur. Herghelíile lui numărau peste patruzeci de mii de cai, de-a căror grijă purtau douăsprezece mii de călăreți. Mai aveà o mie patru sute de care sau calesci, cu cari se plimbau cele aproape o mie de femei ale sale, dintre cari șapte sute îi erau soții.

Femeile sale, printre cari erà și fata faraonului *Egiptului*— prima lui soție —, fiind în mare parte de neamuri streine, l-au

ispitit să-şi plece inima şi spre alţi zei, astfel că, spre sfârşitul vieţii sale, căzù şi el în păcat; şi începù să ridice altare şi dumnezeilor păgâneşti ai: *Amoniţilor, Moabiţilor, Sidonienilor* şi ai altor neamuri, lăsându-se târît spre idolatrism.

Faptele săvârşite de Solomon în cei din urmă ani ai domniei sale, îi atraseră mustrarea dumnezeiască, vestită lui prin gura profeţilor. Domnul grăi către Solomon: «*Fiindcă ai călcat poruncile mele, voiu rupe regatul tău dela tine. Totuşi, pentru David, sluga mea, nu voiu face aceasta în zilele tale, ci în zilele fiului tău!*» Pătruns de mustrarea Domnului, el se pocăi.

Regina Sabei la curtea lui Solomon.

Ca şi *David*, Solomon ne-a lăsat o mulţime de scrieri pline de adânca lui înţelepciune.

După o domnie de patruzeci de ani, el se sfârşì din viaţă, închizând odată cu moartea lui cea mai strălucită pagină din Istòria *Israeliţilor*.

Urmaşii lui Solomon. — *Roboam*, fiul lui Solomon, se purtă neomenos cu poporul. Din această pricină, zece seminţii îl părăsiră; şi, alegând rege pe *Ieroboam*, formară *regatul lui Israel* cu reşedinţa: mai întâi la *Sichem*, mai apoi la *Tersa*, şi mai târziu la *Samaria*. Celelalte două seminţii — a lui *Iuda* şi a lui *Veniamin* — îi rămaseră credincioase, formând *regatul lui Iuda*, cu reşedinţa la *Ierusalim*. Această desbinare a poporului israelit fu începutul sfârşitului său.

Ieroboam îndemnă poporul la idolatrie, făcându-l să se închine la doi viţei de aur, cărora le ridică templ[illegible] numeroase.

Ahab. — Unul dintre cei mai nelegiuiți conducători pe cari i-a avut regatul lui *David*, a fost *Ahab*, al șaptelea rege al *Israeliților*. El se căsătorì cu *Isabela*, fica regelui *Sidonului*. Odată cu ridicarea ei pe tronul regatului lui *Israel*, pătrunse în poporul evreu credința în idoli. Zeul *Baal*, al *Fenicienilor*, fu ridicat în mare cinste. Ahab puse să i se zidească în *Samaria* un templu cum nici Sidonul nu aveà. Sute de preoți mincinoși propoveduiau poporului israelit idolatrismul. Preoții adevăratului Dumnezeu și toți cei ce aveau îndrăsneala să mărturisească fățiș credința în Dumnezeul lui *Avraam*, erau uciși în chipul cel mai crud. Ba ajunsese o vreme, când Israeliții își jertfiau propriii lor copii unui zeu păgânesc, anume *Moloh*.

Profetul Ilie. — In aceste timpuri de grozavă rătăcire, Dumnezeu porunci profetului *Ilie*, să meargă la *Ahab* și să-i arate calea greșită pe care a apucat-o. Nelegiuitul rege, neînțelegându-și rătăcirea, fu amenințat de Ilie că Dumnezeu îi va pedepsì țara cu secetă grozavă și: nici ploae, nici rouă, nu vor cădeà pe pământ, cât timp va durà rătăcirea. După aceea, profetul se retrase într'o peșteră depe malul pârâului *Crit*, unde un corb trimis de Dumnezeu îi aduceà de ale hranei. Secând apele pârâului, Ilie, după îndemnul dumnezeiesc își căută adăpost la *Sarepta*, în părțile *Sidonului*, unde găzduì la o femeie văduvă din marginea cetății. Aceasta-l hrăni până ce proorocul primì poruncă dela Dumnezeu, să se ducă din nou la Ahab, să-i spună că iarăși va da ploae pe pământ.

Jertfa adusă de Ilie lui Dumnezeu. — După trei ani și jumătate de secetă, *Ilie* se înfățișă iarăși lui *Ahab* și-i spuse hotărîrea dumnezeiască; însă cerù regelui ca, mai întâi să adune poporul pe muntele *Carmil*, unde să vină și cei patru sute cincizeci de preoți ai lui *Baal*. Ei să-și facă un altar, și Ilie alt altar; și fiecare să aducă jertfă Dumnezeului lor câte un junc. Atât preoții lui Baal, cât și el: să se roage Dumnezeului căruia slujesc, ca să le trimită foc din cer peste jertfele lor. Și acela va fi Dumnezeul cel adevărat, care va ascultà rugăciunile slujitorilor săi.

Ahab împlinì dorința lui Ilie. După ce-și făcură altarul și îmbucătățiră boul pe care urmà să-l jertfească zeului lor, preoții lui Baal se rugară toată ziua, ca să le trimeată foc din cer, fără însă a li se împlinì ruga. Atunci, Ilie, luând douăsprezece pietre, cari înfățișau cele douăsprezece seminții ale

lui *Israel*, își făcù altar, săpă șanțuri de jurîmprejur și puse boul deasupra lemnelor depe jertfelnic; apoi turnă apă peste altar până se umplură șanțurile. Apropiindu-se seara, se rugă lui Dumnezeu, să-și arate puterea sa cea mare și să trimită foc din cer peste altarul său, spre a dovedì poporului, care este Dumnezeul cel adevărat. Deodată se coborî foc peste jertfa lui Ilie, mistuind: nu numai juncul, ci chiar și altarul.

Poporul crezù în Dumnezeul lui Ilie. Prinzând pe preoții lui Baal, Ilie îi ucise pe toți cu sabia. După aceea, suindu-se pe un pisc al Carmilului, el se rugă lui Dumnezeu, să trimită ploae; și ruga lui fu împlinită.

Moartea reginei Isabela.

Fuga lui Ilie de mânia Isabelei. — Aflând *Isabela* că toți preoții lui *Baal* au fost uciși, s'a mâniat grozav și a poruncit ca *Ilie* să fie prins și omorît. Profetul însă, se retrase spre ținuturile *Versaviei;* iar de aci se pierdù în pustiu, unde fu hrănit de îngerul Domnului patruzeci de zile. Ajungând la muntele *Horeb*, s'a adăpostit într'o peșteră, unde i s'a arătat însăși Dumnezeu, Care i-a poruncit să meargă în părțile *Damascului* și să ungă profet în locu-i pe *Eliseu*, feciorul lui *Sofat*. Ascultând porunca dumnezeiască, Ilie părăsì pustiul și, aflând pe Eliseu arând în țarină, i-a aruncat pe umeri mantia sa; și îndată Eliseu lăsă plugul și carul său; și, cu învoirea părinților săi, urmă pe Ilie.

O nelegiuire a Isabelei. — In vremea aceea, *Ahab*,

râvnind la via unui oărecare *Nabot*, care se 'nvecină cu cuprinsul palatului regesc, vroì să o cumpere; dar acesta nu se îndură să-şi înstreineze bunurile moştenite dela părinţi. Atunci, *Isabela*, ca să împlinească pofta soţului său, iscodì ca doi pârîşi mincinoşi să învinuiască pe Nabot, c'a bârfit pe Dumnezeu, pentru care vină fu ucis cu pietre la marginea cetăţii; iar tot avutul său a fost trecut în stăpânirea regelui.

Sfârşitul lui Ahab şi al Isabelei. — Aflând despre această nelegiuire, *Ilie* spuse că tot aşa, câinii vor linge sângele său, după cum l-au lins şi p'al lui *Nabot*; iar pe *Isabela*, câinii o vor mâncà sub zidurile cetăţii. După trei ani, proorocirea lui Ilie s'a împlinit, căci *Ahab* fu răpus de regele *Siriei* într'o bătălie şi spălăturile carului în care a fost purtat corpul său rănit, înnainte de a murì, au fost linse de câini. La câtva timp după asta, Isabela a fost aruncată pe fereastra palatului, din porunca noului rege *Iehu;* corpul ei, fu mâncat de câini.

Ridicarea lui Ilie la cer.

Ridicarea lui Ilie la cer. — Ştiind că se apropie vremea când se va urcà la ceruri, *Ilie* căută să se despartă de ucenicii săi. *Eliseu* însă ţinù să rămână nedeslipit de dânsul. Într'una din zile, venind împreună la apa *Iordanului*, Ilie lovì apa cu veşmântul său şi valurile se desfăcură în două, iar ei putură trece de partea cealaltă ca pe uscat.

Pe când îşi urmau drumul mai departe, vorbind între dân-

şii, deodată se iscă un vârtej cu vijelie mare şi, lăsându-se peste ei un nor luminos, răpì pe Ilie de subt ochii lui Eliseu, care căzù în genunchi, înspăimântat. Privind în sus, văzù pe Ilie într'un car de foc, tras de doi cai, lăsând să cază din înnălţime veşmântul său, cu care mai apoi, Eliseu făcù o sumă de minuni.

Afară de Ilie şi de Eliseu s'au mai ridicat şi alţi prooroci din neamul lui *Israel*. Mai vrednici de pomenit sunt: *Osie*, *Amos* şi *Ionà*.

Profetul Eliseu. — După înnălţarea la cer a profetului *Ilie*, *Eliseu* ridică veşmântul pe care i-l aruncase acesta şi venì la *Iordan*. Aci lovì apele de trei ori cu acel veşmânt iar valurile râului îşi oprirà cursul, lăsând vadul liber. Eliseu trecù Iordanul şi merse spre *Ierihon*, unde fu întâmpinat de localnici cu plângere că apele fântânilor lor sunt amare. Luând sare într'un vas nou, el merse şi o aruncă la isvoarele apelor, blagoslovindu-le; şi apele se îndulcirà.

Alte minuni. — Dela *Ierihon* pornì spre *Betel*. In cale fu întâmpinat de o droae de copii din cetate, cari începurà a-l batjocorì, făcându-l pleşuv. Eliseu se rugă lui Dumnezeu, să-i pedepsească pe acei răutăcioşi; şi îndată ieşirà dintr'o pădure apropiată doi urşi, cari sfâşiarà patruzecişidoi de copii.

Ajungând în *Samaria*, o văduvă îi ieşì în cale, plângându-se că după moartea soţului său a rămas pe cap cu o sumedenie de datorii, pe cari nu le poate plătì ; şi acum împrumutătorii vor să-i ieà pe cei doi fii ai săi, robi. Intrebând-o dacă are ceva de vânzare în casa sa, ea-i spuse că i-a mai rămas puţin untdelemn, într'un vas. Eliseu o trimise să adune vase depe la vecini şi să toarne din untdelemnul ei în acele vase. Femeia făcù ce-i spusese proorocul. Ca prin minune umplù din untdelemnul ei toate celelate vase. După îndemnul lui Eliseu vândù untdelemnul şi-şi plătì datoriile ; iar cu banii ce-i mai rămăsese trăì: ea şi cu fii săi.

Vindecarea lui Neeman. — *Eliseu* vindecă de lepră pe *Neeman*, un vestit general asirian, îndemnându-l să se scalde de şapte ori în *Iordan*. La început, el fu cât p'aci să nu urmeze sfatul profetului; însă, în urma stăruinţei oamenilor săi, merse şi se scăldă în apele râului sfânt, făcându-se bine. Intorcându-se la *Eliseu*, să-l răsplătească pentrucă l-a lecuit, profetul nu voì să primească nimic. O slugă de-a proorocului, anume *Ghiezi*, alergă în taină după Neeman şi-i

cerù ca din partea stăpânului său, să-i dea ceva din darurile ce-i pregătise, pentru doi ucenici sosiți chiar atunci la dânsul. Neeman îi dete bucuros, îndoit cât îi ceruse; dar Eliseu, aflând despre fapta vicleanului servitor, îl blestemă ca lepra lui Neeman să treacă asupra lui ; și așa se întâmplă.

Eliseu trăi vreme îndelungată, în care timp făcù o sumă de minuni. Aproape cincizeci de ani fu sfetnicul și îndrumătorul neamului său. El murì plâns de tot norodul, care pierduse într'însul pe cel mai de preț dintre fiii poporului lui *Israel*.

Ionà. — Un alt prooroc de seamă, care a propoveduit în

Neeman vrând să răsplătească pe Eliseu.

regatul lui *Israel*, a fost *Ionà*. El fu trimis de Dumnezeu în cetatea *Ninivei*, capitala regatului asirian, oraș mare, locuit de păgâni, spre a vesti locuitorilor pieirea cetății pentru nelegiuirile lor.

In pântecele balenei. — *Ionà* căută să ocolească împlinirea poruncii dumnezeiești. El plecă la *Iope* sau *Iafa*, un port al *Palestinei*, de unde se urcă pe o corabie, cu gând să meargă la *Tars*, în *Cilicia*. Pe mare însă, se isçă o furtună grozavă, gata să înnece corabia. Atunci, corăbierii aruncară o sumă de greutăți în mare, spre a mai ușurà vasul. Furtuna însă, se întețeà și mai mai amarnic. Desnădăjduiți d'atâta urgie, ei bănu-

ră că trebuie să fie pe corabie vreunul plin de păcate înnaintea lui Dumnezeu; și, aruncând sorți, aflară că Ionà ar fi cel ce mâniase pe Dumnezeu. El le mărturisì singur vina sa și cerù să fie aruncat în mare. Cum fu asvârlit din corabie, un pește uriaș — o balenă — îl prinse în gură și îl înghiți. Abia după trei zile și trei nopți de ședere în pântecele chitului, fu aruncat viu-nevătămat pe uscat. Căindu-se de neascultarea sa, Ionà merse la Ninive, unde vestì tuturor pieirea cetății după patruzeci de zile, din pricina nelegiuirii oamenilor. După aceea, ieșì din cetate și-și făcù un adăpost la marginea orașului, așteptând cele ce aveau să se întâmple.

Ionà vestind pieirea Ninivei.

Pocăirea Ninevitenilor. — Înspăimântați de spusele proorocului, *Ninevitenii*, în frunte cu regele lor, se pocăiră, întorcându-și gândul către Dumnezeul cel adevărat. In această vreme, lângă coliba lui *Ionà* crescuse într'o noapte un vrej de tigvă, care acoperise ca un umbrar coliba proorocului — fapt ce-l bucură grozav de mult, de oarece suferea amarnic din pricina arșiții soarelui.

Văzând pocăința oamenilor, Dumnezeu îi iertă. Trecând sorocul proorocit de el, Ionà se mâhnì grozav, din pricină că cetatea nu fusese pedepsită. Pe când el cugetà cu tristețe că profeția lui nu se împlinise, se trezì că i se usucă vrejul ce-l umbreà, pentrucă un vierme îi rosese rădăcina. Acest fapt îi pricinuì atâta mâhnire, încât, de inimă rea, își rugă chiar

moartea. Atunci, un trimis dumnezeiesc se arătă lui Ionă, mustrându-l că, el, pentru un vrej, la a cărui creştere nu venise cu nimic într'ajutor, şi s'a mâhnit atâta; cum dar nu pricepe mila cerească faţă de sutele de mii de oameni şi dobitoace, cari trăiesc în Ninive şi cari, pocăindu-se, sunt vrednici de iertarea dumnezeiască!

Prorocul Isaia. — Unul dintre cei mai de seamă prooroci ai poporului lui *Israel* a fost *Isaia*. El a învăţat norodul în cel din urmă an al domniei lui *Osia*, regele *Iudeii*, precum şi sub ceilalţi trei regi, cari au urmat după Osia. Glasul său a grăit în pustiu, căci *Israeliţii* n'au vroit să-l asculte, ci s'au lăsat cu totul robiţi de idolatrism.

Isaia a proorocit naşterea Mântuitorului din fecioara Maria; dumnezeirea, minunile, patimile şi moartea Sa, precum şi proslăvirea Lui de către noroadele pământului.

---

10. ROBIA ASIRIANĂ

Sfârşitul regatului lui Israel. — Timp de două sute cincizecişipatru de ani dela desbinarea poporului evreu în două, *regatul lui Israel* fu cârmuit de nouăsprezece regi. Sub domnia lui *Osia*, cel din urmă rege al *Israeliţilor*, *Evreii* fură supuşi de către regele *Salmanasar* al *Asiriei*; şi siliţi să-i plătească haraciu. Spre a scăpă de jugul *Asirienilor*, Osia cerù ajutor *Egiptenilor*, cu cari aveà legături de alianţă. Infuriat de necredinţa supusului său, Salmanasar porni în fruntea unei armate numeroase şi îngenunchiè pe răsvrătiţi. El înconjură *Samaria*, capitala regatului, şi abia după trei ani de împresurare fu cucerită şi dărâmată până în temelii. Cea mai mare parte a poporului israelit fu dusă în robie la *Ninive*, capitala Asiriei, cam pe la anul 720 înnainte de *Christos*. In locul celor robiţi, Salmanasar aduse locuitori păgâni din regatul său. Aceştia se amestecară cu poporul rămas în ţară, dând naştere neamului *samarinean*. In atingere cu locuitorii băştinaşi ai ţării lui Israel, ei prinseră parte din învăţăturile lui *Moise*, însă păstrară şi mare parte din credinţele lor păgâneşti. Din această pricină, *Evreii* din *Iudeia* au trăit mai apoi în veşnică duşmănie cu *Samarinenii*, cu toate că şi ei primiseră credinţa în adevăratul Dumnezeu, căruia îi zidiră chiar un templu pe muntele *Garizim*, în apropierea *Sichemului*.

---

11. REGATUL IUDEU

Durata regatului iudeu. — După îngenuncherea regatului lui *Israel* de către *Asirieni*, *Evreii* din *regatul lui Iuda*, deşi mai puţini la număr, s'au strecurat printre poftele de stăpânire ale vrăjmaşilor, cari ar fi dorit să-i îngenunche, şi au putut să-şi păstreze libertatea încă o sută treizecişipatru de ani — aproape un veac şi jumătate.

Achaz. — Dintre urmaşii lui *Roboam*, şi deci ai lui *David*, cei mai nelegiuiţi au fost: *Achaz* şi *Manase*.

Achaz îngăduise credinţa în idolul *Moloh*, căruia, cu toate ameninţările şi blestemele profetului *Isaia*, îi ridică numeroase

Israeliţii pe drumul robiei.

temple; ba merse cu orbirea până acolo, încât îi sacrifică chiar pe un fiu al său.

Ezechia. — După *Achaz* se ridică la tron fiul său, *Ezechia*, care fu un domnitor bun. El căută să îndrepte tot ceeace stricase tatăl său. Se trudi să întoarcă poporul la dreapta credinţă prin redeschiderea templului şi prin reînfiinţarea sărbătorilor şi obiceiurilor strămoşeşti. Vrând să pună capăt idolatriei, el dărâmă capiştele şi altarele păgâneşti, şi opri poporul a mai aduce jertfe suindu-se pe înnălţimi. De asemenea puse să se adune risipitele lucrări biblice, printre cari şi

pildele lui Solomon, cari, fără grija lui, cine știe de-ar mai fi ajuns până în zilele noastre!

Atacat de *Senaherib*, regele *Asiriei*, el cumpără pacea cu bani. După puțin timp însă, *Asirienii* iarăși încercară să robească pe *Iudei*, înconjurând *Ierusalimul*. Fiind atacați de *Egipteni* chiar în țara lor, despresurară capitala *Iudeii* și se întoarseră la *Ninive*, unde Senaherib fu ucis de fiii săi.

Suferind de-o boală grea, Ezechia se lecuì ca prin minune. Regele *Babilonului* trimise soli, să-i arate bucuria lui pentru această însănătoșire. Măgulit de atâta cinste, Ezechia arătă solilor toate avuțiile sale, cari ispitiră mai apoi lăcomia Babilonenilor. Acest fapt făcù pe proorocul Isaia, să-i prezică mai din vreme, că: și comorile, și fiii săi, vor ajunge în robia Babilonului; după cum s'a și întâmplat.

Manase. — După *Ezechia* domnì fiul său, *Manase*, un nelegiuit ca și bunicul său, *Achaz*. El strică tot ceea ce făcuse tatăl său. Căzând în robia *Asirienilor*, fu dus la *Babilon*, care intrase din nou sub stăpânirea acestora. Umilirea și suferințele: îl făcură să se întoarcă iarăși către Dumnezeu, căruia îi cerù iertare pentru nelegiuirile sale. Ajutat de împrejurări, își recăpătă din nou tronul. De astădată însă, se pocăi și urmă căile Domnului.

Iosia. — Murind *Manase*, îi urmă la tron fiul său, *Amon*, care avù o domnie nelegiuită de doi ani de zile. In locu-i fu ridicat *Iosia*, fiul său, în vârstă numai de opt ani. In al doisprezecelea an al domniei, el isbutì să curățe țara de idolatrism. Iosia a domnit treizecișiunu de ani, cu multă înțelepciune. El fu răpus în urma unei lupte împotriva *Egiptenilor*, pe cari a vrut să-i împiedice a trece prin țara sa cu prilejul unui războiu purtat împotriva *Asirienilor*. Acest rege înțelept fu jelit de tot poporul.

După el urmă câțiva regi nelegiuiți, cari asuprirà pe profeți și se depărtară dela dreapta credință.

---

12. CADEREA REGATULUI IUDEU

Ioachim. — Cei din urmă regi ai *Iudeii* au fost: *Ioachim*, *Iehonia* și *Sedechia*, în timpul cărora a profețit proorocul *Ieremia*, fără însă a fi fost ascultat.

Ioachim aveà legături de supunere cu *Egiptul*. După înfrângerea *Egiptenilor* de către *Nabucodonosor*, acesta își

întoarse oștirile împotriva *Iudeii*, pe care o supuse, luând în robie chiar pe regele *Ioachim*, împreună cu numeroase familii evreiești de frunte. Printre cei duși în robia *Babilonului* a fost și: *Daniel*, *Anania*, *Misail* și *Azaria*. De asemenea a fost cărată la Babilon o mare parte din avuția *Iudeii*.

Iehonia. — Lui Ioachim îi urmă fiul său, *Iehonia*, care căută să scuture jugul babilonean. El domni numai trei luni, căci fu răsturnat de *Nabucodonosor*, care-l duse în robie la *Babilon*, împreună cu toată familia regească și cu alți zece mii de locuitori de frunte ai țării, printre cari fu și proorocul *Iezechil*. *Nabucodonosor* lăsă țara și cetatea nevătămate, însă puse bir greu pe popor.

Poporul iudeu jelind libertatea pierdută.

Sedechia. — In locul regelui dus în robie, fu ridicat pe tron *Sedechia*, un frate al lui *Ioachim* și unchiu al lui *Iehonia*. Deși a fost povățuit de proorocul *Ieremia*, care rămăsese în țară, să nu se răsvrătească împotriva cuceritorului, spre a nu-i atâța mânia, el se lăsă momit de făgăduelile câtorva regi vecini, că-i vor da ajutor la nevoie, și încheiè alianță cu *Egiptul*, spre a scutură jugul asirian.

Robia babilonică. — *Nabucodonosor* privì cu liniște frământările lui *Sedechia*, însă spre a nu lăsà să pară aceasta ca o slăbiciune din parte-i, porni cu armată numeroasă și supuse pe răsvrătiți iarăși puterii sale. Sedechia rămase fără tovarăși în fața pericolului. *Asirienii* înnaintară până sub zidurile *Ieru-*

salimului. Ei cerură regelui să se supună, dar el nu voi. Atunci, cetatea fu împresurată și abia după un an și jumătate căzù în puterea lui *Nabucodonosor*. Regele Sedechia încercă să fugă din cetate, dar fu prins și adus înnaintea învingătorului, care porunci ca toți fiii și toate rudele răsvrătitului să fie uciși în fața sa; iar după aceea bătrânului să i se scoată ochii și să fie aruncat într'una din temnițele *Babilonului*. Și așa se făcù !.. Sedechia se sfârși în temnița în care fusese închis.

Uciderea fiilor lui Sedechia în fața părintelui lor.

Din porunca lui Nabucodonosor, zidurile cetății fură dărâmate; templul, palatele regești și toate clădirile de seamă ale orașului: fură arse; iar uneltele și vasele sfinte fură trimise la *Babilon*, împreună cu cea mai mare parte a poporului.

Astfel, după o viețuire de aproape patru veacuri, *regatul iudeu* — și cu el, poporul evreu — se stinse din Istòria lumii ca stat liber și de sine stătător.

13. IUDITA

Impresurarea Betuliei. — In vremea pe când *Manase*, regele *Iudeii*, căzuse în robia *Babilonului*, *Nabucodonosor*, regele *Asiriei*, plănuì să îngenunche sub stăpânirea sa tot regatul Iudeii. *Holofern*, unul dintre cei mai vestiți generali ai săi, porni răsboi de nimicire împotriva cetăților evreiești. După un șir de biruințe, el împresură *Betulia*, o cetate din *Canaan*.

Spre a sili pe locuitori să predeà cetatea, el sfărâmă canalurile pe cari veneà apa în oraș. Răsbiți de sete și de foame, locuitorii cetății hotărîră să închine dușmanului orașul, dacă prin vreo minune oarecare nu vor fi mântuiți timp de cinci zile.

Hotărîrea Iuditei. — Pe vremea aceea trăià în *Betulia* o văduvă foarte frumoasă, anume *Iudita*, cunoscută de toată lumea ca femeie cinstită și foarte evlavioasă. Ea se înfățișă preoților și bătrânilor orașului, cărora le cerù s'o lase chiar în noaptea aceea, să iasă din cetate și Dumnezeu îi va mântuì pe toți prin mâna ei. Ii rugă însă, să n'o iscodească asupra planurilor sale, căci nici dânsa nu știe cele ce au să i se întâmple ; și toată nădejdia îi este numai în Dumnezeu.

Iudita arătând capul lui Holofern.

In tabăra vrăjmașă. — După ce se gătì și se împodobì cu ce avusese mai de preț, ea ieșì pe întuneric din cetate și merse spre tabăra lui *Holofern*, însoțită doar de servitoarea sa. Străjile asiriene le prinse și le duse înnaintea generalului lor. Intrebată ce caută în tabără, Iudita răspunse că părăsise pe *Iudei* știind că Dumnezeu, din pricina fărădelegilor lor, îi va da pe mâna *Asirienilor ;* și ea n'a vroit să cadă roabă în mâinile biruitorilor. Holofern, amețit de frumusețea femeii, primì de bune lingușirile ei și porunci să nu i se facă nici un rău: nici ei, nici slugii sale ; ba chiar li se dete voie să intre și să iasă din tabără, oricând vor voì.

Uciderea lui Holofern. — Dând un mare ospăț, genera-

lui asirian poftì şi pe *Iudita* la petrecere. Ea primì. Bând peste măsură, *Holofern* se ameţì. El părăsì ospăţul şi merse în cortul său, unde adormì buştean. Văzându-se numai cu el, Iudita rugă pe Cel Atotputernic s'o întărească; şi, luând chiar sabia adormitului îi tăiè capul, pe care-l înfăşură în cârpe şi-l puse într'un sac al servitoarei sale. După aceea, amândouă porniră în grabă spre cetate, fără a fi împiedicate de străjile asiriene.

Chiar în noaptea aceea fu adunat poporul. Aceasta, aflând pericolele pe cari le 'nfruntase Iudita spre a mântuì cetatea de pierzare, nu ştiù cum să-i mai proslăvească fapta şi cum să aducă slavă lui Dumnezeu. A doua zi, oştile *Iudeilor* puseră pe goană pe *Asirieni*, cari, rămaşi fără conducător, se risipiră încotro îi duseră picioarele.

Isprava Iuditei se răspândì ca fulgerul în tot cuprinsul Iudeii. Insăşi marele preot al *Ierusalimului*, *Ioachim*, venì la *Betulia* s'o vază, unde-o blagoslovì, zicându-i : «*Tu eşti slava Ierusalimului, bucuria lui Israel şi cinstea neamului nostru!*»

Iudita se sfârşì din viaţă la adânci bătrâneţe, fiind jelită de tot poporul, vreme de şapte zile.

14. TIMPUL ROBIEI BABILONICE

Proorocul Ezechil. — Printre *Israeliţii* duşi în robie după cucerirea *regatului lui Iuda* de către *Nabucodonosor*, a fost şi *proorocul Ezechil*, care a însoţit la *Babilon* pe regele *Iehonia*, în urma căderii *Ierusalimului*. El fu primul prooroc ridicat din mijlocul celor robiţi şi a început a profeţi în al cincilea an al exilului. Ezechil căută să lumineze şi să întărească în răbdare pe tovarăşii săi de suferinţă. La început fu întâmpinat cu împotrivire ; însă darul puterii sale de convingere, dulceaţa vorbei şi înţelepciunea spuselor sale: îl ridicară din ce în ce în ochii celorlalţi *Iudei*. In urma dărâmării Ierusalimului, el îşi îndreptă tăişul graiului său împotriva destrăbălării şi idolatriei ce pusese stăpânire pe fruntaşii poporului, aflaţi în Babilon, şi cari se lăsaseră robiţi cu totul de apucăturile şi stricăciunile ce stăpâneau cetatea lui Nabucodonosor. Ezechil prevestì sfârşitul robiei Israeliţilor şi reîntoarcerea lor în patrie. Vorba lui avù o putere covârşitoare asupra *Evreilor*, în sufletul cărora redeşteptă conştiinţa de neam şi credinţa în adevăratul Dumnezeu.

Daniel. — Un alt prooroc de seamă, ridicat dintre *Iudei*

în vremea robiei babilonice, a fost *Daniel*. El fu luat în exil odată cu regele *Iehonia*, cu proorocul *Ezechil* și cu alți tineri aleși din familiile nobile ale *Iudeilor*. Atât Daniel, cât și prietenii săi: *Anania, Misail și Azaria*, au fost crescuți la curtea regească, întocmai ca niște adevărați prinți, învățând limba haldeiană și toate științele alese cunoscute în acea vreme. Deși *Nabucodonosor* poruncise să fie serviți din aceleași mâncăruri ca și dânsul, ei păstrară rânduelile legii și se hrăniră cu: pâine, legume și apă.

Daniel s'a făcut cunoscut în vremea sa prin darul dumnezeiesc de a descoperi și tâlmăci visele regilor în timpul cărora a trăit, și pe cari înțelepții și vracii lor nu erau în stare să le tâlcuiască. Pentru aceea, el fu socotit ca celd intâi sfetnic al regilor haldeieni din acele vremuri.

Ciudatul vis al regelui Babilonului. — Pe când *Nabucodonosor* se află în al doilea an al domniei lui, avù un vis foarte ciudat, pe care, până dimineața l-a uitat. Atunci, adună pe toți vracii și ghicitorii cei mai vestiți din regatul său, cerându-le să-i spună visul și să i-l tâlmăcească; dar nimeni nu fu în stare. Din această pricină, porunci ca toți să fie uciși. Printre aceștia se află și *Daniel* cu mai mulți tovarăși ai săi. El cerù regelui un răgaz, după care se legă că-i va spune visul și tâlcuirea lui. Rugându-se cu credință Dumnezeului Celui Veșnic, în noaptea următoare avù vedenia care se arătase lui Nabucodonosor.

Mergând a doua zi la rege, Daniel îi spuse, că numai mulțumită Dumnezeului Celui Adevărat a putut descoperi visul prin care Cel Atotputernic a vroit să-i prevestească viitorul regatului său. Apoi îi povestì visul și tâlcuirea lui.

Regele văzuse în vis un chip mare cu: capul de aur, pieptul și brațele de argint, pântecele și șoldurile de aramă, fluierele picioarelor de fier, iar labele, dela glesne 'n jos: parte de fier, parte de lut. Deodată s'a desprins dintr'un munte o piatră neruptă de nimenî, care s'a rostogolit și a lovit chipul peste picioare, sfărâmându-l; iar piatra a crescut, s'a făcut munte mare și a acoperit tot pământul.

Daniel îi tâlcuì visul astfel: capul de aur înfățișează domnia lui Nabucodonosor; căreia îi vor urmà alte împărății, asemănătoare: argintului, aramei, fierului și lutului. După acestea se va ridicà o împărăție care va stăpânì întreg pământul.

Prin acest vis și tâlcuirea lui, Daniel prevestì pe *Christos*,

care apărù în lume ca o pietricică, dar a cărui împărăție se întinde astăzi peste tot pământul.

Nabucodonosor încărcă pe Daniel cu daruri de preț și-l ridică în cea mai înnaltă dregătorie din regatul său.

Prietenii lui Daniel în cuptorul cu foc. — Odată cu înnălțarea lui *Daniel*, fu ridicați în slujbe de seamă și cei trei prieteni ai săi: *Anania*, *Mișail* și *Azaria*.

Amețit de putere și mărire, *Nabucodonosor*, ajuns în al șaisprezecelea an al domniei lui, puse să i se ridice o statue de aur, cu chipul său, înnaltă de șaizeci de coți și lată de șase coți, căreia porunci să i se închine tot poporul ca unui dumnezeu. Cei trei tineri, prieteni ai lui Daniel, nu deteră ascultare poruncii regești, socotind ca un mare păcat din partea lor, să-și plece genunchii înnaintea unui idol, ca înnaintea Adevăratului Dumnezeu. Infuriat peste măsură, Nabucodonosor porunci să fie aruncați într'un cuptor în care focul arsese de șapte ori. Oamenii însărcinați cu împlinirea poruncii fură arși de flacările focului, pe când, spre uimirea tuturor, cei trei tineri erau ocoliți de foc. Privind în cuptor, Nabucodonosor văzù patru inși în loc de trei. Al patrulea erà îngerul Domnului, care prefăcuse dogoarea focului în rouă și tinerii se plimbau prin cuptor, cântând imnuri de slavă lui Dumnezeu. Regele, minunat de această întâmplare, porunci tinerilor să iasă din cuptor, iertându-i pentru nesupunerea lor și ridicându-i iarăș în dregătoriile din cari fuseseră scoși. Totdeodată hotărî ca nimeni să nu mai defaime pe Dumnezeul poporului lui *Israel*, de a cărui putere se încredințase el însuși.

In acest timp, Daniel nu se află în *Babilon*, fiind plecat în cuprinsul regatului haldeian: fie cu vre-o treabă, fie într'adins, spre a nu fi față la închinăciunea poruncită de rege.

Sfârșitul regatului haldeian. — După moartea lui *Nabucodonosor* se ridică rege al *Haldeienilor*, fiul său, *Baltazar*. Acesta fu cel din urmă rege al *Babilonului*. Se povestește că chiar în ajunul căderii cetății lui Nabucodonosor, Baltazar a dat un ospăț la care a poftit pe toți dregătorii și mai marii oștilor, cu femeile lor. In toiul beției, el porunci să fie aduse vasele sfinte de aur și de argint, luate de Nabucodonosor din templul lui *Solomon*, dela *Ierusalim*, când cucerise țara lui *Israel*. Dar, în clipa în care Baltazar și oaspeții săi băură din acele vase, proslăvind pe zeii lor păgânești, de odată o mână nevăzută scrise pe zidul sălii de ospătare niște cuvinte

neînțelese. El chemă degrabă pe magii și înțelepții cetății, să-i tâlmăcească înțelesul celor scrise, dar nimeni nu se pricepù.

Tâlmăcirea cuvintelor misterioase. — Din îndemnul reginei, *Baltazar* trimise după *Daniel*, căruia îi făgăduì că-l va ridică în cea mai înnaltă slujbă din împărăție, dacă-i va tâlcuì scrisul depe zid. Daniel îi răspunse că nu pentru făgăduelile lui îi va tâlmăcì cele scrise, ci spre a-l vestì că Dumnezeu îl va pedepsì pentru nelegiuirea ce săvârșise, întinând vasele sfinte pe cari le-a folosit la ospățul său. Pe perete se află scris: *Mane, Tekel, Fares*. Daniel îi tâlcuì înțelesul cuvintelor astfel: «Mane» înseamnă *numărat*, «Tekel» înseamnă *cântărit*, iar «Fares» înseamnă *împărțit*; adică *Dumnezeu a numărat zilele domniei tale și le va pune sfârșit; ți-a cântărit faptele și le-a găsit ușoare, de aceea va împărți țara ta și o va da Mezilor și Perșilor.*

Daniel tâlmăcind cuvintele misterioase.

Baltazar își împlinì făgăduiala, ridicând chiar atunci pe Daniel în cea mai înnaltă cinste. Dar, în aceeași noapte, proorocirea se împlinì. O mână ucigașă răpuse pe rege, iar în locul lui se ridică *Darie*, regele *Mezilor* și *Perșilor*.

Daniel în groapa cu lei. — Datorită înțelepciunii sale, *Daniel* știù să se facă prețuit și de *Darie*, noul stăpânitor al *Babilonului*. El fu ținut în aceeaș dregătorie înnaltă, pe care o avusese și sub *Nabucodonosor*. Darie însă, țintea să-l puie mai mare peste toți supușii săi, lucru care făcù să fie

pismuit de toți. Știindu-i marea lui credință în adevăratul Dumnezeu, vrăjmașii săi îndemnară pe rege, să dea o poruncă, prin care toți supușii săi să fie îndatorați ca, timp de treizeci de zile, să se închine numai regelui; iar cei cari vor fi aflați că se închină și altor Dumnezei, să fie aruncați într'o groapă cu lei, în care erau băgați condamnații la moarte. Fără să știe ce urmăresc cei cari-l îndemnaseră să dea această poruncă, regele îi ascultă. Nesupunându-se poruncii regești, cu toată părerea de rău a lui Darie, Daniel fu aruncat în mijlocul leilor. Dar, minune! Nici o fiară nu se atinse de el. Ingerul Domnului legase gurile sălbăteciunilor. A doua zi, când regele veni să plângă pe cel căzut pradă pismei și răutății omenești, cu uimire și bucurie îl află viu-nevătămat. El porunci să fie scos din groapă, iar în locu-i fură aruncați vrăjmașii săi, cari au fost îndată sfâșâiați de fiarele sălbatece și flămânde.

Daniel în groapa cu lei.

Ca și Nabucodonosor, tot astfel și Darie înțelese puterea Dumnezeului *Israeliților* și păstră pe Daniel ca pe cel mai apropiat sfetnic al său. Datorită marei sale treceri, Daniel fu de mult folos *Evreilor*, în lupta lor cu vrăjmașii poporului lui *Israel*.

Alte fapte ale lui Daniel. — In timpul domniei regelui *Cir*, *Daniel* descoperì șarlatania preoților idolului *Bel*, căruia i se aduceau zilnic jertfe câte patruzeci de berbeci, vin și făină din belșug, pe cari aceștia ziceau că le mănâncă idolul. De fapt, aceste jertfe erau luate pe furiș de preoți și mâncate

de ei și de familiile lor. Din ordinul regelui, preoții cei mincinoși fură uciși, iar idolul sfărâmat.

Tot Daniel ucise un balaur la care se închinau *Babilonenii* ca la un dumnezeu. El îi dete să mănânce un amestec de: păr, rășină și seu, fierte la un loc. Cum înghiți mâncarea pregătită de Daniel, șarpele muri. Acest fapt înfurie poporul babilonean, care cerù amenințător regelui, să le dea pe ucigașul dumnezeului lor, ca să-l pedepsească. Spre a înfrână furia mulțimii, regele le dete pe Daniel, pe care norodul îl aruncă a doua oară în groapa cu lei.

Cirus vestind liberarea Evreilor.

Aci stătù șase zile fără a fi vătămat de fiare. In acest timp, el fu hrănit prin puterea dumnezeiască. A șaptea zi, regele veni să vadă ce se alesese de el. Când îl află viu-nevătămat, mirarea și bucuria îi fură nespus de mari. El porunci să fie scos degrab din groapă, iar în locu-i fură aruncați cei cari-i voiseră moartea și cari fură pe dată sfâșiați de lei.

Apoi, regele porunci ca toți să creadă în Dumnezeul lui Daniel, singurul care a dovedit că poate să facă minuni.

Liberarea Israeliților din robie. — *Cirus*, urmașul lui *Darie*, unì regatul *Mezilor* cu al *Perșilor*, sub stăpânirea sa. Cum mare parte dintre dregătorii săi de frunte erau *Evrei*, avù putința să-i cunoască și să-i prețuiască. Fiind urmașul lui *Nabucodonosor*, el intră și în stăpânirea regatului lui *Iuda*. Luminat de duhul dumnezeiesc, Cirus se hotări să libereze pe

Israeliți. De aceea vestì în toată împărăția, că Evreii se pot întoarce în *Palestina* spre a-și rezidì cetatea și templul lor sfânt. De asemenea le înnapoiè toate vasele sfinte luate de Nabucodonosor.

Cei mai mulți dintre Israeliții cari se hotărîră să se întoarcă în *Canaan,* au fost din neamul lui *Iuda* și *Veniamin,* și prea puțini din celelalte seminții. Toți Israeliții de pretutindeni însă, ajutară pe frații lor, să-și rânduiască noui gospodării în pământul strămoșesc și, mai ales, să rezidească templul dărâmat.

Reîntoarcerea în pământul strămoșesc. — Sub conducerea lui *Zorobabel*—un nepot al lui *Iehonia,* și a arhiereului *Iosua,* se întoarseră în *Iudeia* aproape cincizeci de mii de oameni, aducând cu dânșii peste cinci mii de vase sfințite. Cum sosiră, ei se apucară să rezidească templul. *Samarinenii* vroiră să le ajute și ei, dar *Iudeii* nu-i primiră. De aci se iscă o vrăjmășie cumplită între cele două neamuri, vrăjmășie care le fu vătămătoare, căci Samarinenii încercară toate mijloacele spre a-i împiedică să rezidească templul. Abia după douăzeci de ani de trudă, templul fu terminat și împodobit prin stăruința lui *Esdra,* unul dintre preoții de seamă ai Iudeilor, care adusese cu sine la *Ierusalim,* iarăși un număr de Evrei dornici să se statornicească în vechea patrie.

In sfârșit, în al douăzecilea an al domniei lui *Artaxerxe Longimanul, Neemia* — paharnicul său—cerù voie regelui să rezidească cetatea Ierusalimului. Insoțit de alți Iudei, venì și el în țară, unde isbutì să înfrâneze cu armele pornirile vrăjmașe ale Samarinenilor, punând o parte din Iudei să stea de pază, iar cealaltă parte să lucreze la ridicarea zidurilor cetății. Datorită priceperii și bunei chibzueli a lui Neemia, viața în Iudeia începù să se apropie de cea de altădată.

După stăpânirea persană, poporul iudeu cel așezat în *Palestina* avù de înfruntat mai apoi stăpânirea elină iar după aceea, pe cea romană, în timpul căreia s'a născut *Mântuitorul.*

---

15. REGINA ESTERA

Estera, regină a Persiei. — In urma cuceririi regatului iudeu de către *Nabucodonosor,* o parte dintre *Evreii* aduși în robie se statornicirà temeinic pe malurile *Eufratului,* fără gând de a se mai întoarce în *Iudeia.*

Cu vreo cinci-șase veacuri înnainte de venirea *Mântuitorului* în lume, domneà în *Persia* regele *Artaxerxe*, numit și *Ahasver*. Intr'una din zile, el dădù un ospăț tuturor dregătorilor și slugilor lui, la care chemă să ieà parte și pe soția sa, regina *Vastha*. Socotind o înjosire pentru ea, să mănânce la olaltă cu slugile, nu venì. Din această pricină, regele o isgonì cu mânie mare și-și alese altă soție dintre fetele cele mai frumoase ale regatului său. Intâmplarea făcù ca aceasta să fie evreică. Ea se numià *Estera* și se trăgeà din neamul lui *Veniamin*. Rămânând orfană de mică, fusese înfiată de *Mardoheu*, fra-

Regina Estera la Artaxerxe.

tele tatălui său, care murise de timpuriu. După sfatul lui Mardoheu, Estera nu spuse regelui că este evreică. Tatăl adoptiv al reginei, veneà zilnic pe la curtea domnească, fără a fi cunoscut de lume și căutà să afle cele ce aveau să se mai întâmple. Intr'o zi prinse urzindu-se de către doi înnalți dregători planul de a omorî pe rege. El vestì despre aceasta pe Estera, care, la rându-i, înștiință pe rege. Cercetându-se lucrurile, se află că Mardoheu spusese adevărul. Cei doi dregători fură spânzurați; iar fapta lui Mardoheu fu înscrisă în cartea întâmplărilor de seamă din viața împărăției.

Planul de ucidere a tuturor Evreilor. — Ajungând în

capul trebilor țării un oarecare, anume *Aman*, din trufie, acesta porunci ca, la trecerea lui, tot norodul să îngenunche în cale-i. Singur *Mardoheu* nu se supuse acestei porunci, socotind că omul nu trebuie să se plece decât numai în fața lui Dumnezeu. Spre a se răsbună, Aman puse la cale uciderea într'o singură zi a tot ce erà sămânță evreiască în împărăție. *Estera*, aflând despre aceasta, merse la rege și, înnainte de a-i spune jalea ce-i stăpâneà sufletul, îl poftì împreună cu Aman să ieà parte la masa sa. Regele se duse, dar ea n'avù curajul decât să-l roage să vie și a doua zi la masa sa cu Aman, când aveà să-i facă o rugăminte.

Mardoheu plimbat de Aman prin cetate.

Ieșind dela masa reginei, Aman se înfurie grozav întâlnind din nou pe Mardoheu, care nu i se plecă. El porunci să se ridice numaidecât o spânzurătoare, în care aveà de gând să spânzure pe cel ce-i nesocoteà poruncile.

Ridicarea lui Mardoheu în cea mai înnaltă cinste. — Peste noapte, regele, neputând dormì, cerù cartea faptelor de seamă din viața regatului, în care cetì între altele și isprava lui *Mardoheu*. Cercetând și aflând că această faptă nu fusese răsplătită cu nimic, porunci a doua zi lui *Aman*, să-l îmbrace pe Mardoheu în haină împărătească și el însuși să-l plimbe prin oraș călare pe un cal domnesc, vestind lumii fapta ce o săvârșise. Apoi se duse la masa reginei *Estera*, unde după ce ospătară, regina rugă pe rege să împiedece împlinirea poruncii

de a se ucide *Evreii* din împărăție, printre cari se află și ea. Regele se mâniè grozav, când auzì despre hotărîrea lui Aman și ieșì foarte turburat în grădina palatului. Aci află dela un slujitor, că Aman ridicase o spânzurătoare pentru Mardoheu. El porunci îndată, ca într'însa să fie spânzurat numaidecât, Aman ; iar Mardoheu fu ridicat la cea mai înnaltă cinste din împărăție. Printr'o nouă poruncă, regele oprì împlinirea celor orânduite de Aman.

In amintirea acestui fapt de seamă, Evreii prăsnuiesc deatunci, în fiecare an, sărbătoarea numită *Purim*.

---

16. MARTIRII CREDINȚEI

Cei șapte Macabei. — După căderea regatului persan sub stăpânirea lui *Alexandru-cel-Mare Macedoneanul,* toate țările și popoarele supuse *Perșilor* — printre cari fu și *Palestina,* trecură sub stăpânirea *Elinilor* sau *Grecilor vechi.* Sub nouii lor stăpâni, *Evreii* se bucurară la început de oarecari libertăți. Murind însă, Alexandru-cel-Mare, întinsul lui imperiu fu fărămițit și împărțit între generalii săi. Poporul evreu trecù pe rând: în stăpânirea *Egiptului* și apoi a *Siriei.* Unul dintre regii Siriei, anume *Antioh Epifanul,* îndârjit de faptul că Evreii încercaseră să-și recapete libertatea, răsculându-se împotriva stăpânirii lui, hotărî ca toți fiii lui *Israel,* să-și lepede credința strămoșească și să se închine la zeii păgânești ai Elinilor. Mulți *Iudei* se supuseră poruncii regelui păgân ; au fost însă, unii dintre ei, cari s'au împotrivit cu cea din urmă îndârjire. Vrednici de pomenit sunt: bătrânul *Eleazar* — un cărturar de frunte al Evreilor, precum și o femeie, anume *Solomoni,* împreună cu cei șapte fii ai săi, prăsnuiți de biserică la *1 August,* sub numele de *frații Macabei.* Ei fură siliți să mănânce carne de porc, adusă jertfă zeilor păgâni. Bătrânul Eleazar se hotărî să sufere mai bine toate chinurile asupritorilor neamului său, decât să calce poruncile legii. De asemenea și cei șapte frați Macabei, răbdară cele mai neînchipuite casne chiar subt ochii regelui, pe care-l blestemară să nu moară neajuns de pedeapsa Dumnezeului lui Israel. După ce-și văzù feciorii chinuiți și sfârșindu-se unul câte unul în dureri groaznice: cu pielea capului jupuită, cu limbile tăiate, fripți de vii, ciopârțiți de mădularele

corpului în viață fiind, când cel de-al șaptelea copil fu să se sfârșească, Solomoni, mama lor, aruncându-se peste trupurile celor răpuși, strigă: «*Spuneți tatălui ceresc, că Abraam a vrut să-i jertfească numai un singur fiu; eu i-am jertfit șapte!*» După aceea, chinuită și ea, ca și fiii săi, se sfârși stăruind a rămâne credincioasă adevăratului Dumnezeu!

Solomoni blestemând pe regele Antioh.

17. LUPTA PENTRU NEATÂRNARE

Inceputul răsvrătirii. — In aceste vremuri de grozavă apăsare, mulți *Israeliți* își părăsiră căminurile, împrăștiindu-se: prin munți, prin peșteri și prin alte ascunzători, spre a scăpa de furia asupritorilor. Printre aceștia a fost și preotul *Matatia* din *Ierusalim*, care se statornici în cetatea *Modin*, din munții *Iudeii*, împreună cu cei cinci fii ai săi: *Ioan*, *Simon*, *Iuda*, *Eliazar* și *Ionatan*. Fiind urmăriți și aici de slujbașii regelui, cari le cereà să-și lepede credința, *Matatia*, nu numai că nu

dete ascultare acestei porunci, dar ucise chiar el pe un *Iudeu*, care se apropiase de altarul păgânesc, să aducă jertfă idolilor. De asemenea ucise pe omul regelui, care se află lângă altar, și, după ce dărâmă altarul, ridică steagul libertății, chemând în jurul său pe toți cei cari țineau la legea strămună.

Primele isbânzi. — In fruntea răsvrătiților, el pătrunse în mai multe cetăți, nimicind garnizoana siriană și dărâmând altarele idolilor. Intâmplându-se ca *Sirienii* să atace oștile evreiești într'o *Sâmbătă*, *Israeliții* nu se apărară, spre a nu călcà porunca legii, care rânduià ca în această zi, omul să se odihnească; așa că fură omorîți o mulțime dintr'înșii. După această întâmplare, Matatia hotărî că, în orice zi a săptămânii, fără deosebire, Iudeii sunt îndreptățiți să-și apere viața, în caz când ar fi atacați.

Moartea lui Matatia. — Simțind că i se apropie sfârșitul, *Matatia* își chemă feciorii, cărora le lăsă sarcina de a duce mai departe lupta pentru desrobirea pământului strămoșesc de sub stăpânirea păgânească. Rânduì pe *Simeon* — ca cel mai înțelept dintre frați — să le fie lor sfetnic, și toți să-l asculte; iar pe *Iuda*, numit mai apoi *Macabeul*, ceea ce înseamnă *Ciocan*, îl hotărî să ieà conducerea oștilor, având fire îndrăsneață și neînfricoșată. După aceea, binecuvântându-i pe toți, își dete sfârșitul, jelit de tot *Israelul*.

Iuda Macabeul. — Urmând sfatul părintesc, *Iuda* luă conducerea oștilor. El porni din cetate 'n cetate, sdrobind pe toți generalii lui *Antioh* și curățind pământul lui *Israel* de stăpânirea dușmanilor. In luptele cu vrăjmașii, Dumnezeu îi trimiteà într'ajutor pe îngerii săi preschimbați în luptători într'aripați. Acest sprijin ceresc îmbărbătà și mai mult oștile evreiești, făcându-le să săvârșească minuni de vitejie. După ce risipì pe dușmani, se statornicì în *Ierusalimul* pustiit, unde reînnoì și curățì templul de urmele păgânești. Spre a-l pune la adăpost, el întări muntele *Sionul* cu ziduri de cetate.

Aflând despre isprăvile lui Iuda, Antioh porni el însuși spre Ierusalim, hotărît să-l radă depe suprafața pământului. In drum însă, căzù din carul său regesc, rănindu-se greu. El murì mâncat de viermi, fără a-și puteà îndeplini hotărîrea de nimicire a sfintei cetăți.

După aceasta, vrăjmașii tot mai încercară să supună pe Iudei; dar brațul lui *Iuda* ieși mereu învingător, ajungând să statornicească pentru câtăva vreme liniștea în țara sa.

Moartea lui Iuda Macabeul. — După ce *Siria* căzù în puterea *Romanilor*, *Iuda* căută să aibă legături de prietenie cu nouii stăpânitori; însă, din pricina unui oarecare *Alcimon*, alungat de el din arhierie, *Sirienii* — susținătorii acestuia, porniră iarăși asupra *Iudeilor*, pe cari-i aflară nepregătiți. In această luptă, Iuda căzù. Corpul său fu înmormântat la *Modin* de către frații săi: *Ionatan* și *Simon* — singurii rămași în viață. După moartea lui Iuda, cei doi frați, precum și cei ce se răsboiseră alături de viteazul luptător, fură urmăriți cu urgie de vrăjmașii lor. Indemnat de poporul rămas credincios adevăratului

Ingerul Macabeilor apărând pe Israeliți.

Dumnezeu, Ionatan luă conducerea Iudeilor și, alungând pe Sirieni din pământul lui *Israel*, făcù ca poporul evreu să ajungă iarăș neatârnat.

Urmașii lui Iuda Macabeul. — După moartea lui *Ionatan*, ajunse domn și arhiereu al *Evreilor* fratele său, *Simon*, care scăpă țara cu totul de sub stăpânirea *Sirienilor*. Liberând *Ierusalimul*, el intră în cetatea sfântă în mijlocul strigătelor de bucurie ale norodului. După o domnie de opt ani ani, fu ucis la un ospăț de ginerile său, *Ptolomeu*, care urmăreà să-i ieà domnia.

Lui Simon i-a urmat la cârma țării fiul său, *Ioan Hircan*,

care răpuse pe ucigașul tatălui său, despresură Ierusalimul de oștile Sirienilor, cuprinse *Galileia* și *Samaria*, și supuse poporul *Idumeilor*, pe care l-a unit cu Iudeii. După o domnie pașnică de aproape treizeci de ani, se sfârși din viață jelit fiind de tot poporul.

18. ULTIMELE ZILE ALE REGATULUI LUI ISRAEL

Reîntemeierea regatului israelit. Hircan I. — Stăpânirea *Elinilor* peste regatul lui *Iuda* fu înlocuită de noua stăpânire a puternicului imperiu roman, care îngenunchiè treptat-treptat toate țările răsăritului până aproape de *Indii*. Intinderea puterii romane peste *Iudei* fu înlesnită chiar de căpeteniile poporului evreu.

Ptolomeu, ucigașul socrului său, *Simon*, fu înlăturat din domnie de cumnatul său, *Ioan Hircan I-u*, fiul lui Simon. Noul domn și arhiereu se arătă vrednic de părintele său. Folosindu-se de niște turburări iscate în *Siria*, el cuprinse *Galileia* și *Samaria*, cari se aflau sub stăpânirea *Sirienilor*. Totdeodată dărâmă și templul *Samarinenilor* depe muntele *Garizim*, rămânând ca locaș de închinăciune numai templul din *Ierusalim*. De asemenea supuse stăpânirii sale poporul idumeu, pe care-l sili să treacă la credința mozaică.

Sectele religioase evreiești. — In timpul domniei lui *Hircan* se formară în *Iudeia* mai multe partide sau secte religioase. Printre cele mai cunoscute erau sectele: *Esseniemilor*, *Fariseilor* și *Saduceilor*.

1. *Esenienii* sau *Esseii* erau un fel de pustnici, cari trăiau cu totul retrași de lume. Ei credeau în nemurirea sufletului și în viața viitoare. Deși nu erau împotriva nunții, cei mai mulți trăiau necăsătoriți. In fața lor, toți oamenii erau egali: fie împărat, fie rob. Ei nu aduceau sacrificii sângeroase. Credința lor în Dumnezeu eră peste fire de mare. Esseii practicau toate virtuțile, din care pricină erau respectați de toată lumea. Indeletnicirile [illegible] de căpetenie erau: agricultura și medicina. Fiind puțini la număr, încetul cu încetul dispărură.

2. *Fariseii* erau cei mai numeroși. Ei țineau cu strășnicie la împlinirea poruncilor legii, și la respectul datinelor moștenite din străbuni și pomenite în *Sfânta Scriptură*. Osârdia lor

pentru împlinirea rânduelilor strămoşeşti îi orbise atât de mult, încât aveau cel mai mare dispreţ pentru tot ce socoteau a fi păgânesc. Mulţi erau robiţi de atâta mândrie, încât, mergând pe drum, ocoleau poporul de rând, ca şi cum ar fi fost ciumat. Le plăceà să facă paradă de credinţa lor în văzul lumii. Se închinau şi se rugau cu glas tare pe la răspântii. Poruncile legilor le aveau scrise pe poalele mânecilor veşmintelor lor. Ei credeau în nemurirea sufletelor, şi în pedepsirea păcătoşilor şi răsplătirea dreptilor în lumea viitoare. Mai credeau în învierea morţilor şi în judecata cea de apoi, precum şi în existenţa îngerilor.

Dintre farisei s'au ridicat aşa zişii *cărturari*, numiţi mai apoi şi *rabini* adică *dascăli*. Aceştia, pe lângă legea scrisă, ţineau şi rânduelile sfintei tradiţii, pe cari le socoteau a fi fost hotărîte de *Moise* încă dela darea celor zece porunci pe muntele *Sinai*. Ei ţineau grozav de mult la ceremonialul sau formele religioase cu cari îmbrăcau săvârşirea serviciului dumnezeiesc.

3. Saduceii erau protivnicii fariseilor. Ei alcătuiau pătura înnaltă a societăţii evreieşti din acele vremuri. Adăpaţi la filosofia elinească, credeau numai în litera *Sfintei Scripturi*, fără a îngădui vreo tâlcuire sau explicaţie a ei. De asemenea, nu credeau : nici în nemurirea sufletului ci n viaţa viitoare, nici în învierea cea de apoi, nici în existenţa îngerilor sau a altor duhuri suprafireşti. Ei nu admiteau decât existenţa lui Dumnezeu. Fiind oamenii cei mai avuţi, căutau să se bucure de toate plăcerile şi bunurile acestei vieţi, având credinţa că nimic nu mai este dincolo de moarte. Din această pricină se preocupau aproape numai de mulţumirea lor personală şi erau foarte nepăsători faţă de durerile şi lipsurile semenilor lor.

Urmaşii lui Hircan I-u. — Neînţelegerile şi vrăjmăşia politică dintre farisei şi saducei : dădură naştere la o sumă de turburări între *Iudei*. *Hircan I-u*, care aproape toată viaţa fusese de partea fariseilor, spre sfârşitul vieţii sale începù să susţină tabăra saduceilor. El domnì timp de treizeci de ani. Murind, lăsă frânele guvernului în seama soţiei sale ; iar arhieria fiului său, *Aristobul I-u*, care înlătură dela cârmă pe mama sa; iar el îşi luă titlul de rege. In scurta lui domnie de un an, Aristobul făcù o sumă de nelegiuirii, dintre cari cea mai de seamă fu aruncarea în temniţă a mamei sale—pe care o lăsă să moară de foame, şi a celorlalţi fraţi mai mici. El murì ros de remuşcări; iar în locu-i venì unul dintre fraţii săi, *Alexandru*

Ianeu, care, în cursul celor douăzecișișapte de ani de domnie, săvârși cruzimi și omoruri nemaipomenite. El muri din pricina beției. Cârma țării o luă soția sa, *Alexandra*, arhieria fu încredințată fiului celui mai mare, *Ioan Hircan al II-lea;* iar conducerea armatei fu dată lui *Aristobul al II-lea*, celălalt fiu.

Desbinarea dintre frați. — *Alexandra* conduse țara cu înțelepciune timp de nouă ani. Ambițiosul *Aristobul al II-lea*, susținut de saducei — al căror partizan era, încercă să pună mâna pe cârma țării. Regina, sfătuită de farisei, se retrase din domnie, lăsând în locu-i pe fiul său cel mare, *Ioan Hircan al II-lea*. De-acum se începù lupta pentru coroană între cei doi frați, fapt care scăzù puterea regatului, făcându-l să ajungă mai repede sub stăpânirea streinilor.

Aristobul își adună partizanii și porni lupta de răsturnare împotriva fratelui său, pe care isbuti să-l înlăture din domnie, luându-i el locul. Ioan Hircan cerù ajutor regelui *Arabiei*. La rândul lui, Aristobul cerù sprijinul lui *Pompei*, care conduceà armatele romane din *Siria*. In acelaș timp, *Antipatru Idumeul*, ministrul lui Hircan, merse de asemenea la Pompei, căruia, ducându-i numeroase daruri, îi dovedì drepturile stăpânului său la domnie. Cucerind *Ierusalimul* după o împresurare de trei luni de zile, Pompei încredință stăpânirea țării, lui Hircan al II-lea, subt epitropia lui Antipatru din *Idumeea*, ministrul său — cu șaizecișipatru de ani înnainte de nașterea Mântuitorului. Intrând în cetate, Pompei nu aduse nici o vătămare : nici templului, nici orașului.

Aristobul, care se împotrivise oștirii romane, fu prins și trimis rob la *Roma*, împreună cu fiii săi.

După aceste întâmplări, Iudeii căzură cu totul sub stăpânirea *Romanilor*, cărora începură a le plăti haraciu.

Sfârșitul Macabeilor. — Murind Pompei, *Antipatru* isbuti să se facă binevăzut de marele *Iuliu Cezar*, care-l recunoscù de cetățean roman și reprezentant al împăratului în *Iudeia*. El căpătă învoirea, să rezidească meterezele cetății *Ierusalimului*, fapt ce-l înnălță foarte mult în ochii poporului. De asemenea isbuti să ridice pe cei doi fii ai săi ca guvernatori ai *Israeliților:* pe *Fasael*, în *Iudeia;* iar pe *Irod*, în *Galileia*.

După douăzeci de ani, *Hircan al II-lea*, care rămăsese doar cu arhieria, căzù în mâinile *Parților*, vrăjmașii neîmpăcați ai Romanilor. Aceștia, după îndemnul lui *Antigon* — un fiu al lui *Aristobul* cel dus rob la *Roma*, împresurară și cuceriră Ierusa-

limul, luând în robie: atât pe Hircan, cât și pe Fasael, guvernatorul acelui cuprins. După porunca lui Antigon, lui Hircan i se tăiară urechile; Fasael se omorî, neputând îndură umilința robiei; iar Irod fugì la Roma, unde, după propunerea lui *Antoniu* și a lui *Octavian* — ajuns mai apoi *August*, senatul îl numì rege al Iudeii, spre a-l aveà ca tovarăș al lor împotriva Parților. Însoțit de oștire romană, Irod se întoarse înnapoi și, după trei ani de lupte necurmate, putù să cucerească Ierusalimul, care ajunsese într'o stare de jale. El prinse pe Antigon, pe care-l ucise în *Antiohia* din ordinul lui Antoniu. Astfel, scăpă de orice protivnic, iar cu moartea lui Antigon se stinse *neamul Macabeilor*, după o sută douăzecișișase de ani de domnie și arhierie.

Domnia lui Irod, zis cel-Mare. — De-acum începù domnia lui *Irod*, care dură treizecișișase de ani. Deși de neam idumeu, el luă de soție o urmașă a *Macabeilor*, pe frumoasa *Mariam*, nepoată a lui *Aristobul al II-lea*.

Ticăloșiile și cruzimile acestui rege nevrednic au revărsat multă jale și amărăciune în sufletul poporului iudeu. El poruncì să fie uciși toți cei pe cari-i credeà că stau în calea planurilor sale ambițioase. Astfel omorî: pe *Aristobul*, fratele soției sale, căruia i se cuveneà arhieria; pe bătrânul *Hircan al II-lea*, unchiul său; pe blânda și frumoasa Mariam, soția sa, împreună cu doi fii ai săi: *Aristobul* și *Alexandru*; pe soacră-sa; precum și pe *Antipatru*, un alt fiu al său, care uneltise să-l răstoarne din domnie.

De asemenea poruncì să fie uciși toți pruncii din *Betleem*, mai mici de doi ani, nădăjduind că va fi omorît printre ei și pruncul *Iisus Christos*, care se născuse în timpul ultimilor ani ai cârmuirii sale și de care se temeà să nu-i ieà domnia la maturitate. Jalea poporului și ura împotriva tiranului întrecù orice margini. O bună parte dintre aceste crime le-a săvârșit din îndemnul surorii sale, *Salomeia*.

El căută să înlăture una, câte una, toate așezămintele rămase din străbuni, și se strădui a ușură introducerea în popor a cultului păgânesc al *Romanilor*. Arhieria își pierduse puterea și drepturile sale; legile erau nesocotite; groaza și nesiguranța: erau stăpâne pretutindeni. Cât domnì Irod, fură schimbați șase arhierei. Singura ispravă săvârșită de el, fu rezidirea marelui templu din *Ierusalim*, lucrare începută în al optsprezecelea

an al domniei lui și făcută mai mult din trufie, decât spre a fi pe placul poporului său; căci până atunci ridicase o sumă de clădiri și temple luxoase numai zeilor păgâni ai Romanilor Pentru acest fapt, istoricii, trecându-i cu vederea ticăloșiile, l-au numit *Irod-cel-Mare.*

Atâta sălbătecie pusese stăpânire pe sufletul acestui tiran, încât — știind cât de mult îl urau supușii săi —, aproape de sfârșitul vieții adună la *Ierihon* pe cei mai de seamă fruntași ai *Iudeilor*, poruncind ca în ziua morții sale să fie uciși cu toții; și astfel, poporul plângându-i pe ei, să-l plângă — fără vrerea sa — și pe el. Din fericire, această ultimă dorință nu i se împlini. Crudul rege se sfârși ros de o boală grozavă și mâncat de viermi, în viață fiind.

Uciderea pruncilor din Betleem.

Urmașii lui Irod. — După moartea sa, fiii lui *Irod*, potrivit dorinței tatălui lor, împărțiră țara între ei. *Octavian August* numi pe *Archelau* peste: *Iudeia, Samaria* și *Idumeia*, dându-i mai apoi și titlul de rege; pe *Irod Antipa*, peste *Galileia* și *Pereia*; pe *Filip* peste: *Batania, Itureia și Traconitida* — ținuturi așezate spre miazănoapte-răsărit de Galileia; iar *Salomeii* îi dete o mică provincie spre miazăzi-apus de Iudeia.

Archelau se arătă crud cu supușii săi și foarte lacom de bogății. După zece ani de cârmuire, fu scos din domnie de către August și exilat sau îndepărtat în *Galia;* iar țara sa fu alipită

la *Siria* și cârmuită de guvernatori numiți dela *Roma*. Unul dintre acești guvernatori a fost și *Pilat din Pont*, sub care a pătimit *Mântuitorul*. Irod Antipa și cu Filip: avură o cârmuire mai înțelepțească. Irod săvârși nelegiuirea de a se căsători cu *Irodiada*, soția fratelui său, Filip. Din această pricină, *Sfântul Ioan Innainte-Mergătorul* îl certă cu asprime, veștejind cu cele mai grele vorbe fapta sa, chiar de față cu mulțimea.

Domnia lui Agripa. — La câțiva ani după înlăturarea lui *Archelau* din domnie, fu ridicat rege al *Iudeii* un nepot al lui *Irod-cel-Mare*, anume *Agripa*. *Irod Antipa*, guvernatorul *Galileii — cel care a batjocorit pe Mântuitorul Christos* — fiind înlăturat și el dela cârmă la anul 39 după nașterea lui *Iisus*, țara sa fu trecută tot sub stăpânirea lui Agripa. *Filip* se sfârși în domnie, după treizecișișapte de ani de înțeleaptă cârmuire, nelăsând niciun urmaș; iar țara sa fu încredințată de asemenea conducerii lui Agripa. Acesta domni peste întreaga *Palestină*, cu pace și înțelepciune. El muri la anul 44 după Christos; iar țara sa fu alipită la *Siria*.

Dărâmarea Ierusalimului. Împrăștierea Iudeilor.—După moartea lui *Agripa* bătrânul, împăratul *Claudiu* trimise în locul său pe fiul acestuia, *Agripa al II-lea*. Noul domnitor neavând decât șaptesprezece ani, și deci fiind prea tânăr, se rânduì ca țara să fie cârmuită tot de guvernatori romani. Aceștia, asuprind poporul, îl siliră să se răsvrătească în mai multe rânduri. In anul 65 după *Christos*, revolta se întinse în toată *Iudeia*, aducând mari neajunsuri *Romanilor*. *Neron* trimise împotriva lor pe *Vespasian*, cel mai priceput general roman, care împresură *Ierusalimul*. Fiind ales împărat în locul lui Neron, Vespasian plecă la *Roma*, lăsând pe fiul său, *Titu*, să ducă mai departe lupta împotriva *Iudeilor*.

In primăvara anului 70 după Christos, Titu împresură sfânta cetate cu vreo optzeci de mii de ostași și cu numeroase mașini de războiu. Lupta se începù cu îndârjire mare din amândouă părțile. Iudeii se apărară cu vitejie, îndurând lipsuri nemaiauzite. Totuși, cetatea fu cuprinsă. Luptătorii se retraseră în templu, unde fură atacați și învinși; iar templului i se dete foc chiar în aceeaș zi în care fusese nimicit odinioară din porunca lui *Nabucodonosor*, după trecere de șase veacuri și jumătate. Apărătorii fură uciși fără milă. Preoți, bătrâni, femei, copii: fură trecuți prin ascuțișul săbiilor. Un jaf cumplit se întinse

în toată cetatea. Cei cari scăpară cu viaţă fură vânduţi ca robi sau puşi la muncă silnică prin ocne; mulţi pieriră sfâşiaţi de fiarele sălbatece prin circurile Romei. Câţi scăpară de furia vrăjmaşului se risipiră prin alte ţinuturi, părăsind pământul strămoşesc.

Astfel se stinse fiinţa politică a poporului lui Israel, din mijlocul căruia s'a ridicat Iisus Christos, întemeietorul credinţei celei noui, care stăpâneşte astăzi aproape toată suflarea omenească!

HARTA LOCURILOR SFINTE

ISTORIA NOUĂ

VIAŢA MÂNTUITORULUI

1. NAŞTEREA SFINTEI FECIOARE MARIA

Lipsa copiilor, pedeapsă dumnezeiască. — In vremurile vechi, ca şi în zilele noastre, o casă lipsită de copii erà privită de toţi ca neavând nici un rost pe lume.

La *Israeliţi*, lipsa copiilor erà socotită ca o pedeapsă dumnezeiască. Din această pricină, nici un dar, nici o binefacere: nu erau primite în biserică, din partea celor fără copii.

Se poate bănui cât de nefericită se simţeà o familie fără copii!

Naşterea Sfintei Fecioare.

Naşterea Maicii Mântuitorului.—Acum vreo două mii de ani trăià în *Palestina* o familie cu multă credinţă în Dumnezeu, dar care totuşi, nu aveà copii. Vremea se scurgeà zi cu zi, an cu an, vârsta creşteà şi nici un semn nu se arătà că mila dumnezeiască se va revărsà asupra lor. Binefaceri, daruri, rugăciuni către Cel Atotputernic: toate fură zadarnice. Atunci, cei doi soţi se legară în faţa Domnului că, dacă le va dărui un copil, când se va mărì îl vor închinà sfintei biserici.

Mișcat de rugăciunea lor stăruitoare, Atotputernicul se milostivì și le dărui o fetiță, pe care o numiră *Maria*. Fericiții părinți ai pruncei au fost: *Ioachim*, care se trăgeà din familia lui *David*, și *Ana*, din semința lui *Levi;* iar prunca a fost *Sfânta Fecioară Maria*, Maica Mântuitorului, numită de *Creștini* și *Născătoarea de Dumnezeu*.

Prăsnuirea nașterii Sfintei Fecioare o serbăm în ziua de *8 Septembrie* a fiecărui an.

Intrarea Sfintei Fecioare în biserică.

Intrarea Sfintei Fecioare în biserică. — Vreme de trei ani, *Sfânta Fecioară* crescù în casa părinților săi, cari se uitau la dânsa ca la cel mai de preț odor pe care-l avuseseră în viața lor. După trei ani dela naștere, *Ioachim* și *Ana* merseră cu fica lor în templu și, spre a-și ține făgăduiala dată Domnului, o încredințară sfintei biserici. Creștinii prăsnuesc această întâmplare din viața Sfintei Fecioare în ziua de *21 Noembrie*, când se sărbătorește *Intrarea Maicii Domnului în biserecă*.

Fecioara Maria trăi în preajma sfintei biserici timp de doisprezece ani. Cu trei ani înnainte de moartea părinților Săi și cu patru luni înnainte de *Buna-Vestire*, preoții, în înțelegere cu părinții Sfintei Fecioare, o logodiră cu dreptul *Iosif*, din neamul lui *David*, om înnaintat în vârstă. El fu rânduit de soartă să călăuzească primii pași ai Celui trimis de Dumnezeu să răscumpere cu patimile și sângele Său păcatul săvârșit de primii oameni: *Adam* și *Eva* în paradis.

Adormirea Maicii Domnului. — *Sfânta Fecioară*, după ce-a văzut: minunile, suferințele, învierea și înnălțarea la cer a

Fiului şi Dumnezeului său, a trăit câtva timp în casa apostolului *Ioan,* căruia Mântuitorul i-o încredinţase în timpul când se află răstignit pe cruce. Aci, ea îşi dete duhul în mâinile dumnezeiescului său Fiu — fapt pe care *Creştinii* îl prăsnuiesc în ziua de *15 August* a fiecărui an, când se sărbătoreşte *Adormirea Maicii Domnului.* Sfinţii apostoli ai lui *Christos* o înmormântară în satul *Ghetsimani.* La trei zile după îngropăciune, într'un după prânz, pe când apostolii se aflau adunaţi la o laltă şi plângeau pierderea ei, Sfânta Fecioară li se arătă zicându-le: «*Bucuraţi-vă, căci eu voi fi în toate zilele cu voi!*» Uimiţi de această vedere, apostolii au strigat: «*Prea Sfântă Fecioară, ajută-ne!*» Apoi, mergând la mormânt, nu-i mai aflară corpul. Atunci, ei au înţeles că a treia zi dela înmormântare, Sfânta Fecioară s'a mutat la cer alături de Fiul său, stând ca dreaptă şi milostivă mijlocitoare între noi, oamenii, şi Cel ce ne-a răscumpărat din păcat!

2. IOAN INNAINTE MERGĂTORUL

Naşterea lui Ioan Innainte Mergătorul. — In zilele lui *Irod-cel-Mare,* regele *Iudeii,* trăiă în *Ierusalim* un preot anume *Zaharia,* împreună cu soţia sa, *Elisaveta.* Amândoi erau nemângâiaţi că se apropiau de bătrâneţe şi nu aveau copii. Zi şi noapte se rugau lui Dumnezeu, să le dăruiască un prunc. In sfârsit, rugăciunea le fu ascultată. Intr'o zi, pe când Zaharia făceà slujba dumnezeiască în altar, i se arătă *Ingerul Domnului,* care-l vestì că va căpătà un prunc al cărui nume va fi *Ioan.* Acest prunc, când va ajunge la maturitate, va pregătì poporul, să primească legea *Celui ce va mântuì omenirea,* şi care va venì în lume la puţin timp după naşterea lui Ioan.

Indoindu-se de spusele Ingerului, Zaharia fu pedepsit să rămână mut, până se va naşte fiul său.

Implinindu-se vremea, Elisaveta născù un fiu. In ziua opta, când urmà ca pruncul să fie dus spre a fi tăiat împrejur, rudele voirà să-i dea numele *Zaharia,* cum îl chemà pe tatăl său. Elisaveta cerù să fie întrebat şi soţul ei asupra acestui fapt. Atunci, Zaharia, neputând vorbì, scrise pe o tăbliţă că *Ioan* să fie numele copilului. Din clipa aceea, el a început a grăì; iar cei de faţă, minunaţi peste măsură de această întâmplare, slăviră puterea lui Dumnezeu şi vestiră întregului norod iudeu minunea ce se săvârşise.

Vieţuirea lui Ioan în pustiu. Propoveduirea botezului.— *Zaharia* şi *Elisaveta* îşi crescură pruncul în frica lui Dumnezeu. Nici n'ajunsese la vârsta maturităţii, şi *Ioan* se retrase în pustiul *Iudeii,* unde duse o viaţă cumpătată, mâncând: ierburi, miere sălbatecă şi poame pădureţe. Imbrăcămintea lui erà un veşmânt de păr de cămilă, peste care se încingeà cu un brâu. Aci trăi el până la vârsta de treizeci de ani.

Ioan predicând botezul pocăinţei.

In al cincisprezecelea an al domniei lui *Tiberiu*, împăratul *Romanilor*, pe când guvernator al *Iudeii* erà *Pilat din Pont,* iar arhierei ai *Evreilor: Anà* şi *Caiafà,* Ioan porni spre ţărmurile *Iordanului,* unde începù să predice botezul pocăinţei pentru iertarea păcatelor. Şi veneà la el norod: din toate părţile Iudeii, şi din *Ierusalim*, şi din tot lungul Iordanului; şi mărturisindu-şi păcatele, erau botezaţi în Iordan. Multă lume credeà că el este însăşi *Mântuitorul*; dar Ioan spuneà tuturor, că *Acela* va venì după dânsul şi-i va botezà cu *Spirit Sfânt* şi cu foc.

Ioan certà pe toţi cei ce nu se pocăiau, şi mai ales pe fruntaşii Evreilor: fariseii şi saduceii.

Moartea lui Ioan Botezătorul.—In vremea aceea domneà în *Galileia* şi *Perea* — o parte din ţinutul locuit de *Israeliţi* — *Irod Antipa*. Acesta luă în căsătorie pe *Irodiada,* soţia fratelui său, *Filip*. Din această pricină, *Ioan* îl mustrà necontenit: atât pe el în faţă, cât şi 'n auzul lumii. După

multă codire, căci Ioan erà foarte iubit de popor, Irod dete poruncă, să fie prins și pus la închisoare.

Cu prilejul prăsnuirii zilei sale de naștere, într'un moment de rătăcire, Irod făgăduì cu jurământ *Salomeii*, fica Irodiadei, că-i va da orice va vroì, pentrucă jucase minunat în fața oaspeților săi. Sfătuită de mama sa, Salomeia cerù capul lui *Ioan Botezătorul*. Spre a-și ține nechibzuitu-i jurământ, Irod porunci — e drept, cu oarecare părere de rău — să se facă voia nelegiuitelor femei. Se zice că, fiind adus chiar în fața celor ce se ospătau, capul sfântului n'ar fi încetat să certe pe Irod, lucru ce-a turburat grozav sufletul ucigașului stăpânitor, care mai apoi se prăpădì în groaznice păreri de rău.

Astfel fu sfârșitul Sfântului Ioan Botezătorul!

Vestirea Fecioarei Maria.

3. NAȘTEREA ȘI COPILĂRIA LUI IISUS

Vestirea nașterii lui Iisus. — La șase luni după ce Ingerul Domnului a vestit pe *Zaharia*, că va aveà un fiu, s'a arătat și fecioarei *Maria* în *Nazaret*. Ea trăià în casa dulgherului *Iosif*, a cărui logodnică erà. La vederea strălucirii îngerești, Maria s'a înspăimântat. Ingerul *Gavriil* însă i-a zis: «*Bucură-te ceeace ești plină de dar, că Domnul este cu tine! Binecuvântată ești tu între femei!*» Văzând spaima fecioarei, îngerul a adăogat: «*Nu te teme, Mario, că ai aflat har înnaintea lui Dumnezeu; și iată: vei zămislì în pântece și vei naște* **Fiu**; *și-I vei pune numele* **Iisus.**

Acesta va fi mare și Fiul Celui de Sus se va chemà; și-I va da Lui, Domnul, scaunul lui David, tatăl Său; și va domnì în veci peste casa lui Iacov, și împărăția Lui nu va aveà sfârșit!» Și a întrebat Fecioara: «*Cum va fi aceasta, de oarece eu nu știu de bărbat?*» Iar îngerul i-a răspuns: «*Duhul Sfânt se va coborî peste tine și puterea Celui Prea Innalt te va umbrì. Pentru aceasta, și Sfântul ce se va naște din tine, se va numì Fiul lui Dumnezeu. Iată că și Elisaveta, rudenia ta, a zămislit și ea fiu, acum, la bătrânețe; așa că la Dumnezeu, nimic nu e cu neputință!*» La aceste vorbe, fecioara Maria a adăogat: «*Iată roaba Domnului; fie mie după cuvântul tău!*» Și îngerul s'a depărtat.

Fecioara Maria la Elisaveta. — După aceea, *Maria* plecă în *Iudeia*, la vara sa, *Elisaveta*, unde a rămas aproape trei luni. Iară *Iosif*, după sfatul îngerului Gavriil, care i s'a arătat în vis, spunându-i că rodul pântecelui ei este dela Duhul Sfânt, care l-a ales pe el, să poarte de grijă Mariei, a luat iarăși în casa sa pe *Sfânta Fecioară* cu care a vieţuit mai departe împreună.

Plecarea spre Betleemul Iudeii.—Pe vremea când *Sfânta Fecioară* purtà în pântece pe *Iisus*, domneà peste imperiul roman *Octavian August*. Acesta, voind să cunoască numărul tuturor supușilor săi depe toată întinderea imperiului, porunci ca, fiecare om să meargă să-și scrie numele în satul sau orașul de unde i se trăgeà neamul.

Urmând poruncii împăratului, Sfânta Fecioară porni cu logodnicul său, *Iosif*, spre *Betleem* — vechea cetate a lui *David* —, de oarece aici erà leagănul neamului lor.

Sosind în cetate, din pricina îmbulzelii de lume, abià găsiră adăpost într'un staul de vite, la marginea orașului. Tocmai în vremea aceea venì ceasul ca Sfânta Fecioară să nască. Neavând alt loc de adăpost, născù în staul. După ce și-a înfășat pruncul în scutice, l-a pus în ieslea oilor.

Vestirea păstorilor despre Nașterea Mântuitorului.—In preajma staulului, unde născuse Sfânta Fecioară, erau mai mulți ciobani, cari străjuiau noaptea în jurul turmelor. Ingerul Domnului li s'a arătat lor cu mare strălucire. Ei, deocamdată s'au înspăimântat. Ingerul însă le-a grăit: «*Nu vă temeți! Eu vin să vă aduc vouă veste bună și isvorîtoare de multă bucurie pentru tot norodul. Astăzi s'a născut Mântuitorul*

lumii, Christos Domnul, în cetatea lui David. Mergeți la staulul din apropierea voastră și-L veți află înfășat în scutece și culcat în iesle!» Cum sfârși aceste vorbe, îndată se ivì împrejurul îngerului, mulțime mare de oaste cerească, lăudând pe Dumnezeu și cântând: *«Slavă întru cei de sus, lui Dumnezeu, și pe pământ: pace; între oameni: bunăvoire!»* Incetul cu încetul, ceata îngerilor se depărtă; iar glasul lor se pierdù în nemărginire.

Inchinarea păstorilor. — După ce se desmeticiră din buimăceala în care căzuseră, ciobanii se hotărîră să meargă să

Naşterea lui Iisus.

vază dacă spusele îngerului erau adevărate, sau ei fuseseră prada vreunui vis.

Intrând în staul, se minunară grozav, când văzură aievea ceeace le spusese Ingerul Domnului. Ei se închinară noului născut, apoi, lăudând și preamărind pe Dumnezeu, povestiră ciudata lor întâmplare. Toți rămaseră mirați de spusele lor; iar Maica Domnului — mulțumind celui Atotputernic — săpă în inima ei, tot ceeace auzì spunându-se despre Fiul său.

La opt zile dela nașterea Sa, Pruncul fu tăiat împrejur dându-I-se numele *Iisus*, după cum vestise îngerul Domnului înnainte de a se zămislì.

Intâmpinarea lui Iisus în templu.—Apropiindu-se ziua

curăţirii, rânduită de legea lui *Moise* la patruzeci de zile dela naştere, *Iosif* şi *Maria* au adus Pruncul la *Ierusalim*, ca să-L înfăţişeze Domnului, sacrificând pentru răscumpărare, doi porumbei. Şi erà în Ierusalim un bătrân anume *Simion* căruia i se făgăduise că nu va muri până nu va vedeà pe Mântuitorul omenirii. Călăuzit de Duhul Sfânt, el venì la templu, tocmai în ziua când *Iisus* fu adus pentru curăţire. Cum a văzut Pruncul, Simion L-a ridicat în braţe zicând: «*Acum slobozeşte pe robul Tău, Stăpâne, în pace, după cuvântul Tău, că văzură ochii mei mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înnaintea feţei tuturor popoarelor: lumină pentru luminarea neamurilor şi slăvirea poporului Tău, Israel!*».

Călătoria magilor după stea.

Tot atuncea se aflà în templu o femeie foarte bătrână, *poroorocița Ana*, care erà în vârstă de optzeci şi patru de ani. Toată vremea văduviei sale şi-o petrecuse în biserică, cu ajunări şi rugăciuni. Văzând pe Iisus începù a vorbì şi ea despre prunc, spunând tuturor că El este Cel trimis să mântue neamul lui *Israel*.

După ce Iosif şi Maria au adus jertfă lui Dumnezeu, au plecat din Ierusalim.

Cei trei magi dela Răsărit. — In vremea Naşterii Mântuitorului, rege al *Iudeii* erà *Irod-cel-Mare*, reziditorul templului din *Ierusalim*. El fu foarte turburat de venirea unor magi din răsăritul *Asiei*, cari cercetau prin Ierusalim, unde s'a nă-

scut de curând un mare împărat, a cărui stea o văzuseră pe cer. Chemându-i la dânsul, îi iscodi, să afle ce știu despre acel nou împărat. Din cercetările cărturarilor evrei se dovedi că Mântuitorul se va naște în *Betleem*.

Irod îndemnă pe magi, să pornească în căutarea Pruncului și, de-L vor afla, să-i dea și lui de veste, spre a merge să I se închine și el. Gândul lui ascuns însă, era ca să-L omoare.

Cum ieșiră din Ierusalim, călăuziți de steaua cea miraculoasă, cei trei magi aflară Pruncul chiar în Betleem. După ce I s'au închinat, I-au lăsat o mulțime de daruri bogate, printre cari: aur, smirnă și tămâe; și apoi au pornit înnapoi, în ținuturile lor, fără a se mai abate pe la Irod, al cărui gând ascuns le fusese descoperit în vis de Ingerul Domnului.

Venirea celor trei magi

Fuga în Egipt. — Pe când *Irod* ardeà de nerăbdare, ca să afle de urma Pruncului pe care-L temeà să nu-i răpească domnia, Ingerul Domnului se arătă în vis lui *Iosif* zicându-i, să ieà degrab Pruncul și pe mama Lui, și să fugă în *Egipt*, unde va rămâneà până ce va fi vestit din nou, să se întoarcă. Iosif a ascultat porunca dumnezeiască. El porni în Egipt pe căi ascunse și rămase acolo până la moartea lui Irod, care se întâmplă la scurtă vreme după nașterea Mântuitorului.

Uciderea pruncilor din Betleem și împrejurimi.—Înfuriat că magii își bătuseră joc de el, și nu se mai întorsese prin

Ierusalim, Irod a dat poruncă să fie uciși toți pruncii, mai mici de doi ani, născuți în *Betleem* și prin împrejurimi, nădăjduind că printre ei va fi nimerit și împăratul de care el se temeà așa de grozav. Acest ordin al crudului rege revărsă jale mare în tot norodul evreu, care-și înnecă durerea în blestemele aruncate împotriva celui rătăcit. Murind Irod, *Iosif* primì poruncă dumnezeiască, să se întoarcă în țara sa. Sosind în *Palestina,* el află că peste *Iudei* domnește *Arhelau,* fiul lui Irod, și se temù să mai meargă la *Betleem.* De aceea se

Fuga în Egipt.

așeză în cetatea *Nazaret* din *Galileia,* de unde I s'a tras și numele Mântuitorului, de *Nazarineanul.*

Iisus în mijlocul învățaților evrei. — Până la vârsta de doisprezece ani, *Iisus* a crescut în casa părinților Săi, învățând și cercetând în tovărășie cu bătrânul *Iosif* și cu mama sa cele scrise în *Biblie.* La doisprezece ani, merse de sărbătorile *Paștelui,* împreună cu părinții Săi, la *Ierusalim.* După sfârșirea sărbătorilor, Iosif și *Maria* căutară pe Iisus spre a porni spre casă; dar negăsindu-L plecară singuri, socotind că El va fi pornit înnainte cu niscai neamuri. După cale de-o zi, băgară de seamă că Iisus nu e nicăieri. Nemângâiați, ei se re-

întoarseră la Ierusalim. Aci, aflară pe Iisus în templu, în mijlocul învățaților, descosându-i asupra tuturor celor scrise în vechiul testament și dându-le răspunsuri, cari uimiau pe toți cei ce-L ascultau.

Văzându-L, *Sfânta Fecioară* îi zise: «*Fiule, de ce ne-ai făcut nouă aceasta? Iată, tatăl tău și cu mine, îngrijorați, te-am căutat!*»

Auzind vorbele maicii Sale, Iisus îi răspunse: «*Pentruce M'ați căutat? Oare n'ați știut că Mi se cuvine să fiu întru cele ce sunt ale Tatălui Meu?*»

Aceste cuvinte nu fură înțelese de nimeni; numai mama Sa, le păstră în inima sa. După aceea porni cu părinții Săi spre Nazaret, unde trăi până la maturitate, ascultându-i și sporind în înțelepciune.

Iisus între cărturarii evrei.

4. ARĂTAREA LUI IISUS IN LUME

Botezul lui Isus.—Despre viața *Mântuitorului* până la vârsta de treizeci de ani, nu mai aflăm nimic în *Sfânta Evanghelie*. Se crede că El și-a petrecut timpul pregătindu-se, ca și *Ioan Botezătorul*, pentru vremea când urmă să iasă în lume spre a propoveduì dumnezeieștile Sale învățături.

Pe când Ioan botezà norodul în apele *Iordanului*, venì la el și *Iisus Christos*, cerându-i să-L boteze. Atunci, Ioan I-a zis Lui: «*Eu am trebuință să fiu botezat de Tine, și Tu vii la mine?*» Iar Iisus i-a zis: «*Lasă acum, că așa se cade;*

trebuie să împlinim toată dreptatea legii!» Ioan se supuse poruncii Domnului și-L botează.

Ieșind din apă, Iisus îngenunchiè spre a se rugà *Tatălui Ceresc.* Atunci, o lumină mare străbătù zările și *Duhul Sfânt* se coborî peste Dânsul în chip de *porumbiel;* iar un glas din văzduh se auzì zicând: «*Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Care bine am voit!*»

Ispita Satanei. — După botez, *Iisus* se retrase în pustiul *Iudeii,* unde postì patruzeci de zile și patruzeci de nopți, fără a se hrănì cu cevà.

Botezul lui Iisus.

Satana, venind la Dânsul, căutà să-L supuie ispitei, zicându-I: «*De ești Tu Fiul lui Dumnezeu, zi pietrelor acestora, să se prefacă în pâine!*» Mântuitorul însă îi răspunse: «*Scris este: nu numai cu pâine poate trăì omul, ci și cu toată vorba grăită prin gura Domnului!*»

Ducându-L în sfânta cetate și așezându-L pe una din aripele templului, *Diavolul* îi zise iarăși: *De ești Tu Fiul lui Dumnezeu, aruncă-Te jos de aici, căci stă scris: Ingerilor Săi va porunci pentru Tine și pe mâini Te vor purtà, ca nu cumva piciorul Tău să se împiedice de piatră!*» La acestea, *Christos* îi răspunse: «*De asemenea stă scris: să nu ispitești pe Domnul Dumnezeul Tău!*»

După aceea, Satana Il duse pe un munte înnalt, de unde-I arătă toate împărățiile lumii și slava lor, și, după ce-I vorbì despre bunătățile pământului, Ii zise: «*Toate acestea Ți le voiu da Ție, dacă îngenunchind, Te vei închinà mie!*»

Atunci, Domnul Christos i-a strigat : «*Piei din naintea mea, Satano; căci scris este: Domnului Dumnezeului tău să te închini și numai Lui să-I slujești!*» Și a pierit Satana; iar îngerii au venit la Dânsul, să-L slujească.

După aceea, Mântuitorul plecă în lume, să predice cuvântul Domnului.

---

5. UCENICII LUI IISUS

Cei dintâi ucenici. — Părăsind pustiul, după ce postise și se rugase patruzeci de zile și patruzeci de nopți, întocmai ca *Moise* când a statornicit *Așezământul cel vechiu;* și după ce înfruntă ispita diavolului, care, tot ca în vremea primilor oameni, căută să-L apropie de cele lumești, atâtându-I întâi pofta de mâncare, apoi dorul de măriri deșarte: Mântuitorul porni spre *Iordan*, unde *Ioan* urmă să propoveduiască, îndemnând lumea să apuce calea pocăinței. Fiindu-I greu să poată răspândi singur Sfintele Sale învățături, El își alese doisprezece tovarăși, doisprezece ucenici din mijlocul poporului de jos.

Primii ucenici, cari au urmat pe *Iisus*, au fost: *Ioan* și *Andrei*, cărora *Ioan Botezătorul* le-a descoperit că Acela este *Mesia* cel așteptat, răscumpărătorul păcatului strămoșesc. Andrei, la rândul lui, a spus fratelelui său, *Simon*, că a aflat pe Mesia, ce se tâlcuește *Christos*, și l-a dus la Dânsul. Când l-a văzut Iisus pe Simon i-a zis: «*Tu te vei chemà Chifà, ce se tâlcuește Petru, adică om tare ca piatra!*» De asemenea, Ioan a adus pe fratele său, *Iacob;* iar Iisus a mai chemat pe *Natanail*, căruia îi mai ziceà și *Bartolomeu*.

Ziua următoare, înnainte de a porni spre *Galileia*, Iisus mai chemă după sine și pe *Filip* din *Betsaida*, adică din acelaș loc cu Andrei și cu Petru.

Nunta din Cana Galileii. — La trei zile după chemarea primilor ucenici, fu o nuntă în *Cana Galilei*, la care a fost chemată și mama lui *Iisus*, împreună cu Fiul său și cu ucenicii Lui. In timpul ospățului se sfârșì vinul. Sfânta Fecioară spuse aceasta Mântuitorului. Iisus porunci să se umple cu apă șase vase de piatră ce se aflau acolo, cuprinzând fiecare cam două-trei vedre. Apoi zise: «*Scoateți acum și dați nunului!*» Când băù, nunul se minună de bunătatea vinului. Chemând

pe mire îi zise: «*Ştiu că orice om pune la masă întâi vinul cel bun; şi numai după ce i se îmbată oaspeţii aduce şi de cel mai prost. Tu, văd că ai ţinut vinul cel bun până acum?!...*» In urmă, dovedindu-se cum s'au petrecut lucrurile, toţi au rămas plini de uimire şi au crezut în puterea dumnezeiască a Mântuitorului. Aceasta a fost cea dintâi minune cunoscută, săvârşită de Iisus.

Nunta din Cana Galileii.

Din Cana, Mântuitorul a pornit cu mama Sa şi cu ucenicii Săi spre *Capernaum*, unde a rămas doar câteva zile.

6. INTÂIUL AN DE PROPOVEDUIRE

Inceputul propoveduirii.—Apropiindu-se *Paştele Iudeilor*, *Iisus* a mers la *Ierusalim*. Aflând în templu oameni cari se îndeletniceau cu vânzarea: boilor, oilor, porumbeilor; făceau schimb de bani şi alte negoţuri nepotrivite cu un locaş dumnezeesc, El făcù bici de frânghie şi-i alungă afară din biserică, zicându-le: «*Luaţi acestea d'aicea şi nu faceţi casa Tatălui Meu casă de negoţ!*»

Intrebat de Iudei ce-L îndreptăţeşte pe El, să socotească templul drept casă a Tatălui Său, Iisus le-a răspuns: «*Stricaţi templul acesta şi Eu în trei zile îl voiu ridicà!*» Iar Iudeii I-au zis: «*Patruzecişişase de ani s'a zidit la clădirea lui şi Tu zici că'n trei zile îl vei zidì?!*» Iisus însă, vorbeà de templul trupului Său.

Mântuitorul a rămas în Ierusalim în tot timpul sărbătorilor

Paștelui și multă lume a crezut într'Insul auzindu-I graiul și văzându-I minunile. Printre aceștia a fost și *Nicodim,* unul dintre fruntașii și bogătașii *Iudeilor,* care, ascultându-I învățăturile și văzând minunile ce săvârșeà, cunoscù într'Însul pe alesul Domnului. Venind într'o noapte pe ascuns, în casa în care se adăposteà Mântuitorul îi zise: «*Învățătorule, știu că Dumnezeu Te-a trimis să ne înveți, căci nimenea nu ar puteà să faca minunile pe cari le săvârșești Tu, dacă Dumnezeu n'ar sălășluì într'Insul!*» Auzind vorbele lui, Iisus îi răspunse: «*Adevăr, numai adevăr îți grăesc: cel ce nu se va naște prin harul Celui de Sus, nu va puteà intrà în împărăția lui Dumnezeu!*»

Isgonirea negutătorilor din templu.

Iar Nicodim Îl întrebă: «*Cum se poate face aceasta?*» Și Iisus îi răspunse că viitoarea renaștere a omenirei nu se va face cu trupul, ci se va face prin apă și Duh Sfânt; și aceasta va fi după înnălțarea Fiului omului pe cruce, asemenea șarpelui înnălțat în pustiu pe vremea lui *Moise,* pentru isbăvirea *Israeliților.*

Nicodem rămase credincios învățăturilor lui Iisus până la sfârșitul vieții sale.

Dela Ierusalim, Iisus a pornit cu ucenicii Săi prin *Iudeia,* botezând și sfătuind lumea să se pocăiască.

Iisus și Samarineanca. — Pe când erà în *Iudeia, Iisus* află că *Irod* băgase în temniță pe *Sf. Ioan Innainte-Mergă-*

torul. De aceea, El se întoarse în *Galileia.* In drum, trebuiă să treacă prin *Samaria.* El se oprì la fântâna lui *Iacov,* care se află în apropiere de *Sichem,* și trimise pe ucenicii Săi, să cumpere din cetate de-ale hranei.

In vremea aceasta venì din Sichem o femeie, ca să ieà apă dela fântână. Iisus cerù femeii, să-I dea să bea din vasul său. Aceasta, plină de mirare, îi zise: «*Cum, Tu, care ești Iudeu, ceri să bei dela mine, care sunt Samarineancă?*» Uimirea ei erà pricinuită de faptul că *Samarinenii* erau disprețuiți de *Iudei,* ca fiind de neam păgân; și nici un Iudeu n'ar fi cutezat să primească ceva din mâinile lor. Iisus i-a răspuns: «*Dac'ai fi cunoscut darul lui Dumnezeu, și ci e este Cel care-ți zice ție: «Dă-mi să beau!...» tu ai fi cerut dela Dânsul să-ți dea «apă vie» si ți-ar fi dat!*» Atunci femeia a adăogat: «*Doamne, dar nici ciutură nu ai și puțul este adânc; de unde ai doar apa cea vie? Oare tu ești mai mare decât Iacov, părintele nostru, care ne-a lăsat nouă fântâna aceasta, din care a băut: și el, și fiii săi, și turmele sale?*» Iar Iisus i-a zis: «*Oricine va bea din apa aceasta, va însetà iarăși; însă cel ce va bea din apa pe care i-o voiu da Eu, acela nu va mai însetà niciodată!*» Auzind acestea, Samarineanca zise degrab: «*Doamne, dă-mi și mie apă de aceea, ca să nu mai însetez și nici să mai viu să scot de aicea!*»

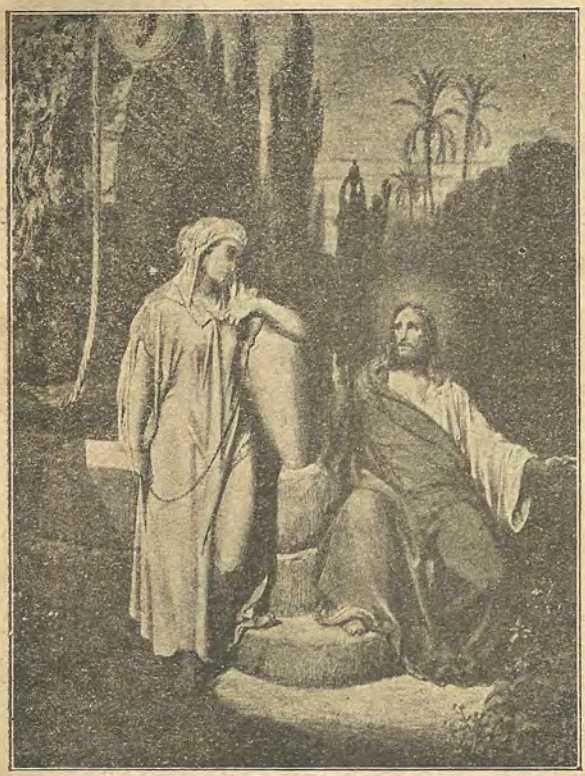

Iisus vorbind cu Samarineanca.

După aceste vorbe, Iisus îi zise să cheme pe bărbatul său.

Femeia însă, îi spuse că nu are bărbat. Spre a-i dovedi că El ştie toate, îi zise: «*Adevărat grăeşti că n'ai bărbat; că cinci ai avut, iar cel pe care-l ai acum nu-ţi este ţie bărbat!*» Cunoscând că Cel cu care vorbeşte, este cunoscător a toate, ea Îl întrebă unde se cade să se închine cei credincioşi, de oarece părinţii lor s'au închinat în *muntele Garizim*, iar Iudeii zic că numai în *Ierusalim* se cade a se închină cineva. Iisus îi răspunse: «*Femeie, ascultă-mă pe Mine! Va veni vremea când: nici pe muntele acesta, nici în Ierusalim nu vă veţi mai închină Tatălui. Vine ceasul şi chiar a sosit, când închinătorii cei adevăraţi se vor închină Tatălui cu duhul şi cu adevărul!...*» Samarineanca mai adăogă: «*Ştiu că va veni Mesia, care se mai numeşte şi Christos; şi El ne va spune nouă toate!*» Iar Iisus i-a zis ei: «*Eu sunt!.. Cel ce-ţi vorbeşte!*»

Auzind acestea, femeia a lăsat ciutura şi a alergat în cetate să vestească lumea despre cele ce-a aflat, spre a veni să vază dacă Cel cu care a vorbit nu cumva este *Christos*.

Încă înnainte de a fi sfârşit vorba cu Samarineanca, sosiră şi ucenicii din cetate. Ei se mirară mult aflându-l de vorbă cu acea femeie. Aşezând masa Îl chemară să mănânce; însă Iisus le zise: «*Mâncarea mea este să fac voia Celui ce M'a trimis să sfârşesc lucrul Său!*» şi arătând spre mulţimea de Samarineni ce veneau dinspre Sichem către Ei, adaose: «*Ridicaţi ochii voştri şi vedeţi că holdele sunt gata de secerat acum!*»

Cei veniţi din cetate, auzindu-L grăind au crezut într'Insul, mărturisind că El este cu adevărat Mântuitorul lumii. Rugat de Samarineni, a rămas la dânşii încă două zile, propoveduind învăţăturile Sale.

De-aci porni în Galileia urmat de ucenicii Săi.

Vindecarea tânărului din Capernaum. — Pe când se află în *Cana*, a venit la *Iisus* un mare slujbaş din *Capernaum*. Acesta L-a rugat să meargă să tămăduiască pe fiul său, care trăgeà să moară. Iisus îi spuse să se întoarcă acasă, că-şi va găsi copilul vindecat. Această minune făcù pe slujbaş cu toată casa lui, să crează în Domnul şi în puterea lui suprafirească.

Iisus în Nazaret. — După aceea a venit *Iisus* în *Nazaret*, să propoveduiască. Intrând în sinagogă, a cetit în *Biblie* din cartea prooroculuí *Isaia*, cuvinte pe cari le-a tâlmăcit în aşa chip, încât toţi cei ce-L ascultau rămâneau uimiţi de înţelepciunea Lui. Însă, vorbele Sale nefiind pe placul multora dintre cei de faţă, unii ca aceia s'au sculat şi L-au gonit din cetate,

împlinindu-se astfel spusele Mântuitorului că: «*Nici un prooroc nu este cinstit în patria sa!*» Pornind din mijlocul celor ce-L urau pe El, s'a coborît în *Capernaum*, unde săvârşi o sumedenie de tămăduiri şi alte minuni vrednice de multă mirare.

Pescuirea îmbelşugată. — Intr'una din zile, pe când *Iisus* se află lângă lacul *Genizaretului*, s'a adunat în jurul Său norod mult, ca să-I asculte învăţăturile. Atunci, El se suì într'o luntre ce se află în marginea apei şi, depărtându-se puţin dela mal, începù să predice poporului. Iar după aceea a zis lui *Simon*, să arunce mrejele spre a prinde peşte. Simon I-a spus că toată noaptea a pescuit fără a prinde ceva; dar, totuşi Il va ascultà şi va aruncà mrejele. Când a vrut să le scoată, n'a putut. Atunci, a chemat în ajutor pe alţi pescari cu altă luntre. După ce-au scos mrejele, au umplut amândouă luntrile cu peşte. Toţi pescarii s'au mirat şi au rămas înfricoşaţi de această minune. Iar Iisus i-a zis lui Simon: «*Nu te teme! De-acum vei vânà oameni!*» Şi lăsând luntrile lor, pescarii au urmat pe Mântuitorul.

Vindecarea unui paralitic. — Pe când *Iisus* se află în *Capernaum*, înconjurat de farisei şi cărturari, veniţi din toate părţile *Galileiei* şi *Iudeiei* ca să-I asculte învăţăturile, nişte oameni veniră la Dânsul cu un paralitic ce zăceà de multă vreme. Neputând, din pricina mulţimii norodului, să-l bage în casă pe uşă, s'au suit pe acoperiş şi, desvelind casa, au lăsat pe slăbănog cu patul său în faţa lui *Iisus*. Văzând Mântuitorul atâta credinţă, i-a zis lui: «*Fiule, ierte-ţi-se păcatele tale! Ia-ţi patul şi umblă!*» Şi slăbănogul se însănătoşì. Cei de faţă se minunară şi crezură în puterea lui dumnezeiască.

Cărturarii şi fariseii socotiră vorbele Mântuitorului, ca un fel de ocară faţă de Dumnezeu, singurul în putinţă de a iertà păcatele oamenilor. Iisus, înţelegându-le gândul, le zise: «*De ce cugetaţi astfel în sufletele voastre? Ce este mai uşor?... să zici: «iartă-ţi-se păcatele tale!»... sau să zici: «scoală-te şi umblă!»..?*». Apoi le spuse că Fiul omului are puterea pe pământ, ca să ierte păcatele; şi către paralitic, grăì: «*Ţie-ţi zic!... ia-ţi patul tău şi pleacă la casa ta!*» La vorbele Mântuitorului, slăbănogul se simţì însănătoşit ca prin farmec, şi luându-şi aşternutul pe care zăcuse, pornì spre casa sa, lăudând şi preamărind pe Dumnezeu. Poporul care fusese martor la această minune, se umplù de frică şi, slăvind pe Cel Atotputernic, grăià: «*Minunate lucruri văzurăm noi astăzi!*» Apoi, fiecare se împrăştiè spre casa sa.

7. AL DOILEA AN DE PROPOVEDUIRE

Vindecarea slăbănogului. — In vremea aceea, apropiindu-se *Paștele Iudeilor, Iisus* a pornit spre *Ierusalim.* Și erà acolo, lângă *poarta Oilor,* o scăldătoare numită *Vitezdà,* având cinci pridvoare în cari zăceau tot felul de bolnavi. Aceștia așteptau turburarea apei de către îngerul Domnului; și cel care intrà întâi în apă, după turburare, se făceà sănătos de orice boală ar fi zăcut. Și erà acolo un om, care zăceà de treizeci-șiopt de ani. Văzându-l, Iisus îi zise: «*Voești să fii sănătos?*» Iar el l-a răspuns că vrea, dar n'are cine-l bagà în scăldătoare la timp. Atunci, Mântuitorul i-a zis: «*Scoală; ia-ți patul tău și pleacă!*» Și îndată, bolnavul s'a sculat, și-a luat patul, și a plecat. Și fiind în ziua aceea *Sâmbătă,* cărturarii iudei îl certau pe el că și-a luat patul în zi de sărbătoare. Iar cel vindecat le-a răspuns că așa i-a poruncit Cel ce l-a făcut sănătos, și pe care el nu-L cunoaște. Aflând după aceea că Iisus este Cel ce l-a vindecat, s'a dus și L-a spus cărturarilor.

Iisus vindecând pe cei suferinzi.

Din pricină că El nu țineà ziua *Sâmbetei,* când trebuià să fie de ajutor, și — mai ales — fiindcă se numià pe Sine *Fiul lui Dumnezeu*: Iudeii au început să-L persecute, dorind chiar să-L omoare.

Alegerea apostolilor. — Intr'una din zile s'a suit *Iisus* în munte, unde s'a rugat toată noaptea. Făcându-se ziuă, El a

chemat pe *ucenicii* Săi, dintre cari și-a ales doisprezece inși, pe cari i-a numit *apostoli*; și anume: **Petru** — care mai înnainte se numise *Simon*; fratele său, **Andrei**; **Iacob** și **Ioan**, fiii lui *Zevedeu;* **Filip** și **Bartolomeu** — numit și *Natanail;* **Matei** vameșul și **Toma** — numit și *Geamănul;* **Iacob** al lui *Alfeu* și **Iuda Tadeul** — frați; **Simon Cananitul** — numit și *Zilotul;* și **Iuda Iscarioteanul**, care mai apoi se făcù vânzătorul Domnului.

Predica depe munte.

Cu acești apostoli, Mântuitorul isbutì să răstoarne păgânismul și să pună temeliile bisericii creștine. Pe aceștia i-a trimis El, să predice *Evanghelia* — cuvânt care înseamnă *Veste Bună* —, îndemnându-i să scoată din rătăcire mai ales poporul lui *Israel.*

Cele nouă fericiri. — Pe când Mântuitorul se află în *Galileia,* înconjurat de ucenicii Săi, precum și de mare mulțime de norod, se urcă pe un munte din apropierea *Capernaumului* și începù a predică poporului adunat în jurul Său, zicând:

1. «*Fericiți cei* **săraci cu duhul**, *că a lor este împărăția cerurilor!*»

2. «*Fericiți cei ce* **plâng**, *că aceia se vor mângâià!*»

3. «*Fericiți cei* **blânzi**, *că aceia vor moșteni pământul!*»

4. «*Fericiți cei* **flămânzi** *și* **însetați după dreptate**, *că aceia se vor sătură!*»

5. «*Fericiți cei* **milostivi**, *că aceia se vor miluì!*»

6. «*Fericiți cei cu* **inima curată**, *că aceia vor vedeà pe Dumnezeu!*»

7. «*Fericiți* **făcătorii de pace**, *că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chemà!*»

8. «*Fericiți cei* **prigoniți pentru dreptate**, *că a lor este împărăția cerurilor!*»

9. «*Fericiți veți fi, când* **vă vor ocărî** *și* **vă vor prigonì** *pe voi, și* **vor zice tot felul de vorbe rele și mincinoase** *împotriva voastră, din pricina Mea. Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră este nesfârșită în ceruri; căci tot astfel au fost prigoniți și profeții cei cari au fost mai înnainte!*»

Aceste *nouă fericiri* au fost numite «**Predica depe munte**».

Iisus învățând norodul.

Alte învățături ale Mântuitorului. — In predicile Sale, Mântuitorul sfătuià norodul, cum să se poarte spre a câștigà bunăvoința dumnezeiască. El ziceà că: *milostenia* să o facem pe ascuns, nu în văzul lumii; de asemenea și *rugăciunea* să o facem feriți de privirile altora; *când postim* să nu ne arătăm oamenilor cu chipuri triste și suferinde, ca fățarnicii. Să nu fim *lacomi* și *agonisitori de avuții lumești*, căci toate sunt zadarnice; ci să facem cât putem de multe fapte bune. *Să ne purtăm cu semenii noștri, tot astfel cum am dorì să se poarte și alții cu noi.*

Vindecarea unui lepros și a slugii unui sutaș. — Coborîndu-se din munte, *Iisus* a întâlnit în calea Sa un *lepros*, pe care l-a vindecat. După ce l-a sfătuit să nu spună nimănui cine l-a lecuit, l-a trimis să ducă bisericii, darul poruncit de *Moise*.

Apoi, intrând în *Capernaum,* l-a ieșit în cale un *sutaș,* care L-a rugat să-i vindece o slugă bolnavă foarte greu. Și vroind Iisus să meargă la patul bolnavului, sutașul I-a zis: «*Doamne, nu sunt vrednic să intri subt acoperișul casei mele; ci zi numai un cuvânt și sluga mea se va tămăduì! Căci și eu sunt în slujba stăpânirii și am sub mine slujitori; și de zic unuia: «Du-te!»... se duce; iar de zic altuia: «Vino!»... vine!; și de poruncesc slugii mele: «Fă aceasta! o face 'ndată!*»

Auzind Mântuitorul vorbele lui, s'a minunat grozav; și a zis celor ce-L urmau: «*Vă spun drept, că nici în Israel n'am aflat atâta credință!... De aceea vă zic, că mulți vor venì: și dela răsărit, și dela apus, și se vor odihnì: cu Avraam, și cu Isaac, și cu Iacov, în împărăția cerurilor. Iar fiii împărăției vor fi aruncați în întunericul cel mai mare, acolo unde va fi plângerea și scrâșnirea dinților!*»

Apoi, grăind către sutaș, îi zise: «*Mergi și cum ai crezut, să-ți fie ție!*» Și din acel ceas, sluga s'a tămăduit.

Invierea tânărului din Nain. — Intr'una din zile, mergând Iisus cu ucenicii Săi și cu o mulțime de norod, în cetatea *Nain,* a întâlnit la poarta cetății lume multă ducând la groapă un mort, unicul fiu al unei văduve. Văzând Mântuitorul jalea cea mare a mamei, I se făcù milă de ea, și, apropiindu-se de racla mortului îi zise: «*Tinere, ție-ți grăesc: scoală-te!*» Și îndată, mortul s'a sculat și a plecat cu mama sa. Toți cei de față s'au înfricoșat și au început a lăudà pe Dumnezeu. Vestea acestei minuni s'a răspândit în cuprinsul întregei ludei și'n toate ținuturile dimprejur.

Mirul femeii păcătoase. — Odată, pe când *Iisus* se află la masa unui fariseu, iată că venì la Dânsul o femeie păcătoasă cu un vas plin cu mir. Plângând, ea se aruncă la picioarele Lui pe cari I le udă cu lacrimi și, ștergându-le cu părul capului, le sărută și le unse cu mir. Fariseul se mirà în sine, că Iisus nu cunoaște că această femeie este o desfrânată și, deci, n'o isgonește. Iisus, înțelegându-i gândul, îi spuse fariseului, că acea femeie a făcut ceea ce el ca gazdă nu făcuse; adică I-a spălat picioarele, I le-a șters cu părul capului ei și, sărutându-I-le, I le-a uns cu mir; deci, pentru dragostea și credința ei, Mântuitorul îi spuse că i se vor iertà păcatele. Cei de față se mirau, întrebându-se: «*Cine-o fi Acesta care iartă păcatele oamenilor?*»

8. PILDELE LUI IISUS

Spre a-Şi face mai pricepute învăţăturile Sale, foarte deseori, Mântuitorul se folosea de pilde spuse pe înţelesul norodului care-L ascultă. Prin aceste pilde sau parabole ţinea încordată ascultarea poporului, care-I sorbia cuvintele cu nesaţiu.

Odată, adunându-se în jurul Său mulţime mare de norod, de prin cetăţile vecine, a grăit în pilde.

Pilda semănătorului. — Ca să arate că nu toate învăţăturile dumnezeieşti se prind de sufletul ascultătorilor, a spus o pildă despre un semănător, care, semănând ogorul său: *o sămânţă a căzut lângă drum* şi a fost călcată, iar păsările văzduhului au mâncat-o; *alta a căzut pe piatră* şi, puţin timp după ce-a răsărit, s'a uscat pentrucă n'aveă umezeală; *alta a căzut în mijlocul spinilor* şi, crescând spinii, au înnăbuşit-o; în sfârşit, *alta a căzut pe pământ bun* şi, răsărind, a făcut rod însutit. Grăind, acestea a strigat: «*Cel ce are urechi de auzit, să audă!*»

In această pildă: semănătorul este însăşi Mântuitorul; sămânţa este cuvântul lui Dumnezeu; iar locul unde a picat fiecare sămânţă, înfăţişează sufletul oamenilor cari prind învăţătura dumnezeească.

Sămânţa căzută lângă drum este cuvântul bun, care pătrunde în sufletul omului fără a se lipi de el, căci venind cugetul rău, adică diavolul, vorba bună pe care a auzit-o piere fără a lăsă vreo urmă asupra lui. *Sămânţa căzută pe piatră* este cuvântul bun, care intră în sufletul ascultătorului, iar acesta îl primeşte cu plăcere; însă având sufletul împietrit, învăţătura cea bună, deşi a răsărit, n'a avut de unde-şi trage umezeală şi deci, unde să-şi adâncească rădăcina, căci venind ispita, nu mai urmează îndemnul cel bun. *Sămânţa căzută în mijlocul spinilor* este cuvântul bun prins de sufletul oamenilor copleşiţi de nevoile vieţii, de avuţiile sau de plăcerile lor. Intunecaţi de preocupările zilnice, prin cuvântul, îl primesc cu plăcere, dar îl ucid, înnăbuşindu-l cu îndeletnicirile vieţii de toate zilele. *Sămânţa căzută pe pământul bun* este cuvântul bun, prins de sufletul oamenilor cu inima bună şi curată, cari, săpându-l într'înşii, îl păstrează cu sfinţenie şi caută să-l împărtăşească şi celor în mijlocul cărora trăiesc, pentru luminarea şi îndreptarea lor!

Pilda neghinei din grâu. — In altă pildă, Mântuitorul a

asemuit împărăția cerurilor, omului care a semănat în țarina sa *sămânță bună*, lăsând ogorul său în *paza slugilor*. Dar, pe când dormiau slugile, a venit *vrăjmașul* stăpânului și a semănat *neghină*. Odată cu grâul a răsărit și neghina. Văzând aceasta, slugile au întrebat pe stăpân, dacă le dă voie să smulgă neghina. Stăpânul le-a spus că se poate ca odată cu neghina, să smulgă și grâul; și deci, e mai bine să le lase să crească până la *seceriș*, când vor plivi întâi *neghina* și, făcând-o snopi, *o vor arde;* iar după aceea, vor culege și *grâul*, pe care *îl va adună în hambarele sale.*

In această pildă: semănătorul seminței celei bune este însăși Mântuitorul; țarina este omenirea; semănătorul neghinei este satana; sămânța cea bună închipue pe cei ce urmează poruncile Domnului; iar neghina înfățișează pe cei ce ascultă îndemnurile duhului necurat; secerătorii sunt îngerii, iar secerișul închipue sfârșitul lumii, când cei răi vor fi pedepsiți, iar cei buni, răsplătiți după faptele lor.

Pilda smochinului neroditor. — Intr'una din zile au venit la Iisus câțiva inși, cari-I vorbiră despre niște *Galileieni* uciși din ordinul lui *Pilat*, pe când aduceau jertfe. Iisus le-a zis: «*Oare credeți voi, că acei Galileieni au fost cei mai păcătoși dintre toți Galileienii, de au pătimit acestea?... Nu!... Și vă spun vouă, că de nu vă veți pocăi, toți veți pieri așa!... De asemenea, cei optsprezece peste cari a căzut turnul Siloamului și i-a omorît, vi se pare că au fost cei mai greșiți dintre toți oamenii cari locuiau în Ierusalim?... Nu!... Și vă spun înc'odată, că de nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel!*»

După aceea le spuse pilda aceasta: Cineva aveà un smochin sădit în via sa. Venind vremea să-i culeagă roadele, nu află nimic într'însul. Atunci zise vierului: «*Iată, de trei ani într'una aștept rod dela acest smochin și văd că nu rodește. Să-l tai, ca să nu mai ție locul prins în zadar!*» Auzind acestea, vierul i-a răspuns: «*Stăpâne, mai lasă-l și anul acesta; și-l voiu săpà împrejur, și-i voiu pune gunoiu, poate va rodì. Iar de nu, anul viitor îl voiu tăià negreșit.*

Pilda grăuntelui de mușlar și a aluatului.—In alte pilde, Mântuitorul a asemuit împărăția cerului: cu *grăuntele de mușlar* semănat în pământ bun, care, deși mic la bob, crescând însă, întrece toate buruienele și se face un mic copăcel pe care se pot adăpostì chiar păsările văzduhului; sau cu *aluatul*

pe care îl amestecă femeia în făină, și el, dospindu-se, toată coca o dospește.

Pildele: cu comoara, cu mărgăritarul și cu năvodul. — Mântuitorul a mai asemănat împărăția cerului cu o *comoară* ascunsă într'o țarină, pe care aflând-o un om, se duce și-și vinde tot avutul și cumpără acea țarină; sau cu negustorul cumpărător de mărgăritare, care, când a aflat *un mărgăritar* de mare preț și-a vândut toată averea sa și l-a cumpărat; ori cu *năvodul* în care se prinde tot felul de pești; și, fiind tras la mal, peștii cei buni sunt puși în vase, iar cei răi sunt aruncați afară, întocmai cum va fi și la sfârșitul omenirii cu sufletele oamenilor celor răi.

9. ALTE MINUNI ALE LUI IISUS

Liniștirea vânturilor. — Într'o seară, după ce predicase mulțimii care se adunase în jurul său, Iisus trecù cu ucenicii Săi pe celălalt țărm al lacului. Fiind pe apă se pornì o furtună năprasnică, ridicând valuri ce amenințau să înnece corabia. Mântuitorul dormià. Inspăimântați, ucenicii L-au deșteptat rugându-L să-i mântuiască. Atunci, Iisus le zise: «*De ce v'ați înfricoșat puțin credincioșilor?*» Apoi a certat vântul și liniște mare s'a făcut. Iar cei din corabie se mirau și grăiau între dânșii: «*Cine-o fi Acesta: că și vânturile și marea Îl ascultă!?...*»

Invierea ficei lui Iair. — Într'una din zile, pe când *Iisus* vorbià poporului, venì la El mai marele unei sinagogi, anume *Iair*. Acesta-L rugă să meargă până la el, acasă, Să-i scape fata, care erà pe moarte. Iisus pornì împreună cu ucenicii Săi spre locuința preotului. Până să sosească la Iair, veni veste că fica sa a murit. Atunci, Mântuitorul zise lui Iair: «*Nu te teme; numai credință să ai!*» Ajungând acasă, Iisus zise celor ce plângeau: «*Ce vă turburați atâta?... Fugiți că fata n'a murit, ci doarme!*» Și toți Îl priviau cu milă și batjocură, întru cât ei știau că fata murise. După aceea, Mântuitorul scoase afară pe cei ce se aflau în jurul moartei și rămase numai: *El*, cu *Petru*, *Iacov* și *Ioan*, și cu părinții fetei. Și, luând-o de mână, îi zise: «*Fecioară, scoală-te!*» Și fata a înviat. Toți cei de față s'au înspăimântat, văzând această întâmplare; iar Iisus le-a poruncit să nu spună nimănui ceea ce au văzut. Vestea acestei minuni însă, s'a răspândit în toată partea aceea.

Vindecarea unei femei bolnave. — Pe când Iisus mergeà spre casa lui *Iair*, pornì după Dânsul o mare mulțime de oameni. Printre aceștia se aflà și o femeie, care pătimià de doisprezece ani de o boală femeiască foarte grea. Aproape tot avutul său și-l cheltuise căutându-se cu feldefel de vraci și cu tot soiul de doctorii. Rușinându-se a rugà fățiș pe *Iisus* s'o tămăduiască de suferința sa, gândì că, dacă va puteà să se atingă de veșmintele Mântuitorului — de a cărui putere dumnezeiască erà încredințată —, ea se va lecuì. Strecurân-

Invierea ficei lui Iair.

du-se prin mulțime, isbutì să se atingă de Iisus, și îndată se lecuì. In acea clipă, Mântuitorul simțì puterea care ieșise dintr'Însul; și întorcându-se spre apostoli îi întrebă: — «*Cine s'a atins de mine?*» Iar femeia, văzând că fusese descoperită și simțind că sănătatea pătrunsese iarăși în corpul său, se apropiè tremurând de Iisus. Căzând în genunchi înnaintea Lui, își mărturisì fapta în fața norodului adunat acolo, spunând totdeodată, cum se simțise vindecată din acelè clipe. Atunci, Iisus i-a zis: — «*Fii fără teamă, fică! Credința ta te-a vindecat! Mergi liniștită!*»

Văzând Iisus că norodul este setos de învățăturile Sale, po-

runcì apostolilor, să se răspândească doi câte doi în tot cuprinsul locuit de poporul lui Israel, spre a-l îndreptà pe calea adevăratei credinţe.

Hrănirea mulţimii cu cinci pâini şi doi peşti. — Trecând Iisus lacul *Tiberiadei* în cealaltă parte a *Galileii*, a venit la Dânsul norod ca la cinci mii de oameni, ca să-I asculte învăţăturile. Şi erà în preajma *Paştelui*. Toţi se întrebau: cu ce va sătură El atâta mulţime. Aflând la un copil cinci pâini de orz şi doi peşti, *Iisus* rânduì ca poporul să stea jos; şi, blagoslovind pâinile, a

Hrănirea mulţimii cu cinci pâini şi doi peşti.

spus ucenicilor, să le împartă mulţimii. După ce s'a săturat tot norodul, au mai adunat douăsprezece coşuri de frimituri. Oamenii, văzând această minune, şi-au zis: «*Acesta este adevăratul prooroc, Cel aşteptat de lume!*» Şi vroiau să-L facă împăratul lor; însă Iisus, lăsându-i, s'a suit singur în munte, să se roage. Pierzându-I de urmă: şi Lui, şi ucenicilor Săi, mulţimea pornì a-l căutà pretutindeni. Şi neaflându-L, se urcară în corăbii şi merseră spre *Capernaum*, unde-L găsiră. Fiind întrebat de norod când a sosit acolo, Iisus le răspunse: «*Amin, amin grăiesc vouă!... Mă căutaţi, nu pentrucă aţi văzut semne, ci pentrucă v'am săturat cu pâine! Ingrijiţi-vă însă,*

nu de hrana cea trecătoare a trupului, ci de aceea ce rămâne spre viața veșnică și care vi se va da vouă de Fiul omului!»

După aceea, vorbind poporului, Iisus spuse că El este pâinea cea vie, care s'a pogorît din cer; și cel ce va mâncà din pâinea aceasta — adică se va adăpà dela învățăturile Sale —, viu va fi în vecii vecilor. Auzind vorbele Lui, mulți din ucenici, nepricepându-le, nu știau ce să creadă; iar mare parte dintr'înșii s'au întors înnapoi și n'au vroit să-l mai urmeze. Grăind către cei doisprezece ucenici ai Săi, Mântuitorul îi întrebă dacă și ei vor să-L părăsească. Atunci, Petru îi răspunse: «*Doamne, la cine ne vom duce? Cuvintele vieții*

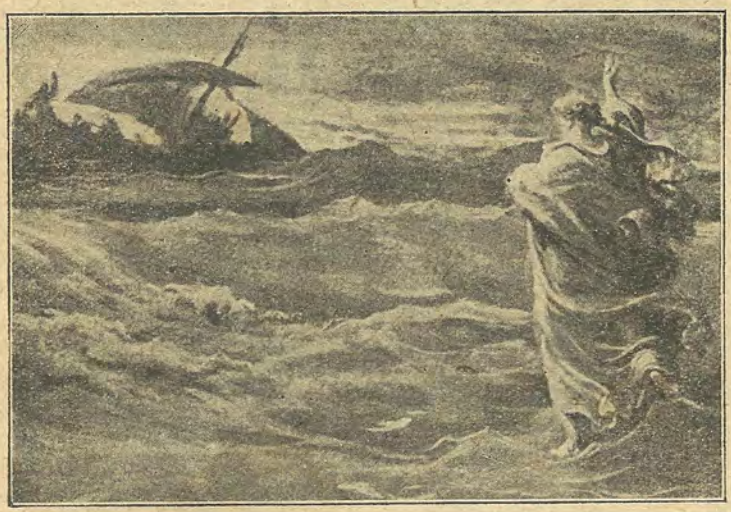

Iisus mergând pe valurile mării.

veșnice la Tine le-am aflat; și noi am crezut și am cunoscut că Tu ești Christos, Fiul lui Dumnezeu!»

Furtuna depe mare. — Dacă s'a făcut seară, ucenicii s'au coborît în corăbii și au pornit singuri în cealaltă parte a mării, la *Capernaum*. Dar iată că întunerec mare se făcù, încât nimic nu se mai vedeà. Către a patra streajă a nopții, ei zăriră pe *Iisus* venind spre dânșii pe mare, și se înspăimântară, crezând că văd o nălucă. Dar Iisus le-a vorbit, îndemnându-i să nu se teamă. *Petru* însă, îi zise: «*Doamne, de ești Tu, poruncește-mi, să viu la Tine pe apă!*» Și Iisus i-a zis: «*Vino!*» Dar coborîndu-se din corabie, el se speriè de furia cea mare a furtunii și începù să se cufunde. De spaimă strigă:

«*Doamne, ajută-mă!*» Dându-i mâna, Mântuitorul intră cu el în corabie, zicându-i: «*Puțin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit?*» La câtva timp, după aceea, vântul s'a potolit; iar ei s'au coborît în pământul *Genizaretului.*

10. AL TREILEA AN DE PROPOVEDUIRE

Iisus în Fenicia. — După ce Iisus a străbătut tot ținutul *Galileiei,* trecù în pământul *Feniciei,* în părțile *Tirului* și *Sidonului.* Aci, doreà El să nu fie cunoscut de nimeni. Dar nu putù să rămână în tihnă, căci o femeie cananiancă se ținù după Dânsul, rugându-L să-i vindece pe fica sa, care erà chinuită grozav de duhuri rele. Mântuitorul s'a făcut a nu-i auzi rùga. Ea însă, Il urmà de-aproape, rugându-L necontenit să-i mântuiască fata. Atunci, ucenicii rugară și ei pe Iisus, să asculte rugămintea femeii. Mântuitorul le-a răspuns că El nu a fost trimis decât numai pentru oile cele pierdute ale lui *Israel;* după aceea a intrat în casă, împreună cu ei. Femeia intră și ea după Dânșii, și, închinându-se, Il rugă din nou, zicându-I: «*Doamne, ajută-mă!*» Iisus i-a răspuns: «*Să lăsăm mai întâi, să se satureze fiii, căci nu e bine să luăm pâinea fiilor spre a o arunca la câini!*» Atunci, femeia a adăogat: «*Așa este, Doamne, dar și câinii mănâncă din frimiturile ce cad dela masa stăpânilor lor!*» Văzând Mântuitorul stăruința ei, zise: «*Femeie, mare este credința ta!... facă-se după cum voiești!*»

Din ceasul acela, fata s'a tămăduit.

Vindecarea unui surdo-mut. — Ieșind din hotarele *Tirului* și *Sidonului,* Iisus s'a coborît iarăși spre marea *Galileiei.* Aci veni la Dânsul un surd-gângav, care-L rugă să-l lecuiască. Punând degetele în urechile lui și atingându-se de limba lui, privì spre cer și zise: «*Deschideți-vă!*» Din acel ceas, bolnavul se vindecă și porni să spună lumii despre tămăduirea lui, deși Iisus îl îndemnase să ție faptul în taină.

A doua înmulțire a pâinilor. — Într'una din zile, fiind iarăș popor mult adunat în jurul Său — ca la patru mii de oameni, cari nu aveau nimic de ale hranei, și cari de trei zile nu luaseră aproape nimic în gura lor, Iisus întrebă pe ucenicii Săi, câte pâini au. Și aflând că au doar câțiva pești și șapte pâini, le-a blagoslovit; iar ucenicii le-au împărțit mulțimii, care a mâncat de s'a săturat, și au mai rămas și șapte coșuri de frimituri.

Apoi a trecut Iisus, din *Betsaida*, în *Cezarèa lui Filip*, fratele lui *Irod* din *Galileia* — omorîtorul lui *Ioan Botezătorul*. Pe cale, a destăinuit ucenicilor Săi, tot ceea ce aveà să pătimească în *Ierusalim:* dela bătrâni, dela cărturari și dela mai marii preoților; *că va fi omorît, dar a treia zi va învià.*

Schimbarea la față. — După șase zile, *Iisus* a luat: pe *Petru*, pe *Iacob* și pe *Ioan*, și s'a suit pe muntele *Taborului* din *Galileia*. Aci *s'a schimbat la față*, arătându-li-se cu strălucire mare și înveșmântat cu îmbrăcăminte albă ca zăpada. Insoțitorii lui Iisus au văzut pe *Moise* și pe *Ilie* vorbind cu Domnul; și un glas din văzduh s'a auzit vestind: «*Acesta este fiul Meu cel iubit, întru Care bine am voit; pe Acesta să-L ascultați!*» Și auzind aceste cuvinte, ucenicii au căzut cu fața la pământ. Apropiindu-se Mântuitorul de ei, le zise: «*Sculați-vă și nu vă temeți!*» Ridicându-se n'au mai văzut pe nimeni, decât numai pe Iisus. Pe când se coborà din munte, Mântuitorul le-a zis: «*Să nu spuneți nimănui despre vederea aceasta, până ce Fiul omului nu se va sculà din morți!*»

Schimbarea la față a lui Iisus.

Vindecarea unui lunatec. — Și coborîndu-se ei din munte, I-a întâmpinat o mare mulțime de norod. Un om din popor, apropiindu-se de Iisus, îi zise: «*Învățătorule, caută spre fiul meu, căci unul singur am, și duh rău îl apucă pe el, și începe a strigà și a se frământà spumegând, și abia iese*

din el după ce l-a sdrobit cu desăvârșire. Și m'am rugat ucenicilor Tăi, ca să-l scoată și n'au putut!»

Auzind acestea, Mântuitorul cerù să-i aducă de față pe cel bolnav. Pe când se apropià cu el, duhul cel rău începù să-l frământe din nou. Atunci, Mântuitorul a certat duhul cel rău și a tămăduit copilul, pe care-l dete tatălui său. Și toți s'au înspăimântat, minunându-se de puterea și mărirea Domnului.

Vindecarea unui lunatec.

Plata birului pentru templu.— Pe când Mântuitorul se aflà în *Capernaum*, au veniț la *Petru* oamenii stăpânirii, cari strângeau dările pentru templu și i-a zis: «*Invățătorul vostru nu plătește cele două drahme?*» Iar Petru le-à răspuns: «*Ba da!*» Și intră în casă spre a-I spune lui Iisus. Știind pricina pentru care veneà, Mântuitorul îi zise: «*Ce crezi tu, Simone? Impărații pământului dela cine iau dăjdii: dela fii lor sau dela streini?*» Petru I-a răspuns: «*Dela streini!*» Atunci, Iisus i-a zis: «*Iată dar, că fii sunt scutiți!... Totuși, ca să nu călcăm rânduiala, du-te la mare, aruncă undița; și, celui dintâi pește pe care-l vei prinde, deschide-i gura și vei aflà într'insa un «satir». Ia-l, dă-l lor: pentru Mine și pentru tine!*»

Alegerea celor șaptezeci de ucenici. — Apropiindu-se sărbătoarea corturilor, *Iisus* porni spre *Ierusalim* prin *Samaria*. Și vrând să intre într'o cetate samarineană, locuitorii nu L-au primit, fiindcă au aflat că merge în *Iudeia* și nu vroià să

rămână la dânșii. Atunci, *Iacov* și *Ioan* grăiră către Mântuitorul: «*Doamne, ne învoiești să zicem să se coboare foc din cer, să-i nimicească?!...*» Iar Iisus, certându-i, le zise: «*Oare nu știți ai cărui duh sunteți?... Fiul omului n'a venit să piardă sufletele omenești, ci să le mântuiască!*» Și apoi au mers spre alt sat.

După aceea, alegând șaptezeci de ucenici, Mântuitorul i-a trimis înnaintea sa, doi câte doi, să meargă prin toate orașele și locurile pe unde aveà să treacă. Innainte de a plecà le-a zis: «*Secerișul e'mbelșugat, iar lucrătorii sunt puțini. Rugați pre stăpânul secerișului, ca să scoată lucrătorii la secerișul său; căci, iată, eu vă trimit pe voi ca mieii în mijlocul lupilor. Să nu purtați: nici pungă, nici traistă, nici încălțăminte; și pe nimeni să nu întrebați de sănătate în cale. In orice casă veți intrà întâi să ziceți: «Pace casei acesteia!» De va fi acolo fiul păcii, atunci pacea voastră se va odihnì peste dânsul; iar de nu, se va întoarce iarăși la voi! Să nu vă mutați din casă în casă. Și'n oricare cetate veți intrà și vă va primì pe voi, mâncați ceeace vi se va pune dinnainte. Și tămăduiți bolnavii cari se vor aflà într'însa și spuneți-le, că s'a apropiat de ei împărăția lui Dumnezeu... Cel ce vă va ascultà pe voi, pe Mine mă va ascultà; iar cel ce se leapădă de voi, de Mine se leapădă; și cel ce se leapădă de Mine, se leapădă de Cel ce M'a trimis pe Mine!...*»

Și întorcându-se ucenicii depe unde fuseseră trimiși, au grăit cu bucurie către Iisus: «*Doamne, și dracii se pleacă nouă întru numele Tău!*» Iar Mântuitorul le-a zis lor: «*Văzut-am pe Satana ca un fulger căzând diu cer. Iată vă dau vouă stăpânire să călcați peste șerpi și peste scorpii și peste toată puterea vrăjmașului, și nimic nu vă va vătămà. Insă bucuria voastră să nu fie că duhurile se pleacă vouă, ci mai vârtos să vă bucurați, că numele vostru a fost scris în ceruri!*» Și în acel ceas, bucuria lui Iisus a fost mare.

Mai apoi, Mântuitorul a chemat la Sine pe toată lumea să-L urmeze, zicând: «*Veniți la Mine toți cei obosiți și Eu vă voiu odihnì! Luați jugul Meu și învățați dela Mine, că sunt blând și smerit cu inima, și veți aflà odihna sufletelor voastre, că jugul Meu este bun, iar sarcina Mea ușoară!*»

Samarineanul milostiv. — Apropiindu-se sărbătoarea Corturilor, *Iisus* a pornit spre *Ierusalim* trecând prin *Samaria*. In acest timp venì la el, un legiuitor; și l întrebă ce trebuie să facă spre a moștenì viața veșnică. Iisus îl întrebă: «*In lege, cum scrie?*» Iar acela răspunse: «*Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău: din toată inima ta, din tot sufletul tău, din toată virtutea ta și din tot cugetul tău; iar pe aproapele tău, ca pe tine însuți!*» Iisus a adăogat: «*Adevărat ai grăit!... Fă toate acestea și vei fi viu!*» Intrebându-L legiuitorul, cine este aproapele său, Mântuitorul îi spuse această plildă:

Samarineanul milos.

«Un om oarecare se coborà din *Ierusalim* spre *Ierihon*. Pe drum a căzut în mâinile tâlharilor, cari, după ce l-au desbrăcat și l-au rănit greu, au plecat, lăsându-l aproape mort. Din întâmplare se coborà pe acelaș drum *un preot*, care, văzându-l, își urmă calea înnainte, fără a se oprì. Puțin după aceea trecù pe acolo *un levit*, eare, văzând pe cel rănit, merse de asemenea mai departe. Nu mult după aceea, iată că se coborî pe aceeaș cale *un samarinean*, om strein de legea celui jefuit de tâlhari. Acesta, cum îl văzù, i se făcù milă de dânsul și, apropiindu-se, i-a legat rănile, după ce le-a curățit cu untdelemn și vin; apoi, urcându-l pe asinul său, l-a dus la o gazdă în apropiere de acel loc, purtându-i de grijă până a doua zi. Plecând de-acolo, a dat doi *dinari* gazdei, zicându-i: «*Ingrijește bine de dânsul și orice vei cheltuì, îți voiu da la întoarcere!*»

După aceea, Mântuitorul întrebă pe legiuitor: «*Care dintre aceștia trei ți se pare a fi aproapele celui jefuit de tâlhari?*» Acesta Îi răspunse: «*Cel care a avut milă de dânsul!*» Atunci, Iisus a adăogat: «*Mergi și fă și tu asemenea!*»

Din această pildă se vede că aproapele nostru este orice om, fără deosebire de credință.

Iisus predică în templu. — Sosind sărbătoarea Corturilor, Iisus s'a suit în templu, unde a început să predice norodului învățăturile Sale. Toți cei cari-L ascultau, rămâneau uimiți de înțelepciunea tâlcuirilor sale; și se întrebau cu mirare: «*De unde-o fi știind Acesta Scripturile, căci carte știm că n'a învățat?*» Iar Iisus, pricepându-le gândul, le-a spus: «*Învățătura Mea nu este dela Mine, ci dela Cel ce M'a trimis la voi!*»

Iisus predicând în templu.

Iisus a predicat multe zile în biserică, și foarte multă lume a crezut într'Insul; iar arhiereii și fariseii erau tare îngrijorați din această pricină. De aceea, ei hotărîră să omoare pe Iisus, dar n'aveau curajul s'o facă fățiș, căci se temeau de popor, care ascultă cu multă sete învățăturile Mântuitorului.

Iertarea femeii păcătoase. — Într'una din zile, pe când Iisus predică mulțimii în templu, cărturarii și fariseii aduseră la Dânsul o femeie căzută în greșală, pe care-o aflaseră păcătuind. Vrând să-L prindă cu vreo vorbă, ca apoi să aibă cu ce-L pârî, ei îi ziseră: «*Învățătorule, pe această femeie am*

prins-o păcătuind. Potrivit legii lui Moise, trebuie ucisă cu pietre. Tu ce zici?» Ei se așteptau ca să zică ceva împotriva legilor; dar Mântuitorul, aplecându-se jos, începù să scrie cu degetul pe pământ păcatele pârîșilor femeii. Aceștia stăruiau să-l afle părerea. Atunci, Iisus le zise: «*Cel ce este fără păcat între voi, acela să ieà piatra și s'arunce cel dintâi asupra femeii acesteia!*» Apoi aplecându-se din nou, urmă să scrie mai departe pe pământ. Pârîșii femeii, auzind vorbele lui Iisus și văzând că Mântuitorul le cunoaște păcatele, simțiră remușcări în sufletul lor

Femeea cea păcătoasă înnaintea lui Iisus.

și se strecurară afară unul câte unul, lăsând pe Iisus singur; iar pe femeie, îngenunchiată la picioarele Sale.

Ridicându-se Iisus și nevăzând pe cei ce pârîse pe femeie cu atâta pornire, îi zise acesteia: — «*Femeie, unde-ți sunt pârîtorii? Oare nimenea nu te-a judecat a fi vinovată?*» — «*Nimenea, Doamne!*» răspunse femeia. — «*Nici eu nu te judec; du-te și de-acum înnainte, ferește-te să nu mai greșești!*»

Iertând pe această femeie căzută în greșală, Mântuitorul a vrut să arate cât de mare este mila dumnezeiască și cum Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului, căruia îi lasă deschisă calea mântuirii prin pocăință, cale pe care pot merge deopotrivă:

și cei ce au fost drepți dela început, și cei ce s'au pocăit în urmă.

După aceea, Iisus a urmat a învăță mai departe poporul adunat în jurul său. Unora dintre ascultători părându-li-se că prin vorbele Sale defaimă credința poporului și bârfește pe Dumnezeu, au vrut să-L lovească cu pietre, dar El a ocolit mânia lor și a ieșit din templu trecând prin mijlocul mulțimii.

Vindecarea unui orb din naștere. — Ieșind din templu, Iisus a întâlnit un orb din naștere, pe care l-a tămăduit ungându-i ochii cu *tină* amestecată cu scuipatul Său; iar după aceea l-a trimis să se spele în scăldătoarea *Siloamului;* și orbul a căpătat vedere. Și mulți vedeau și nu credeau. Acest fapt s'a întâmplat într'o *Sâmbătă;* iar fariseii și cărturarii au iscodit în tot chipul pe cel vindecat, vrând să facă vină lui Iisus dintr'aceasta. Aflând orbul Cine l-a vindecat, s'a dus și s'a închinat Lui.

Rugăciunea domnească. — Pe când Iisus se rugă într'un loc tainic, unul din ucenici I-a cerut să-i învețe și pe ei, cum să se roage. Iar Iisus le-a spus: «*Când vă rugați, ziceți așa:* **Tatăl nostru, Carele ești în ceruri: sfințească-se numele Tău; vie împărăția Ta; facă-se voia ta: precum în cer, și pre pământ; pâinea noastră cea spre ființă, dă-ne-o nouă astăzi; și ne iartă nouă greșalele noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri; și nu ne duce pre noi în ispită, ci ne izbăvește de cel viclean!**»

Și a mai adăogat Mântuitorul, că, dacă cineva ar aveà un prieten la care se va duce în miezul nopții, să-i ceară împrumut trei pâini, că i-au picat trei prieteni dela drum și n'are ce le pune dinnainte; iar prietenul i-ar răspunde din 'năuntru, să nu-i turbure somnul, că s'a culcat: și el, și copiii săi, și nu poate să se scoale; chiar dacă prietenul n'ar da ascultare cererii pentru prietenia lor, totuși, dacă va stărui cu îndărătnicie îi va împlinì rugămintea, numai spre a scăpà de el; «*căci*» — a zis Mântuitorul — «*Eu vă zic vouă: cereți și vi se va da, căutați și veți aflà, bateți și vi se va deschide. Și căruia dintre voi, cerându-i fiul său pâine, îi va da în schimb piatră?... sau în loc de pește, șarpe?... ori în loc de ou, îi va da scorpie?... Așa dar, dacă voi, cari sunteți răi și totuși dați lucruri de folos fiilor voștri; cu atât mai vârtos Tatăl din ceruri va da Duh Sfânt tuturor acelora ce-L vor cere dela Dânsul!*»

Vindecarea unui îndrăcit-mut. — In vremea aceea, Iisus a isgonit dintr'un om, un drac; iar dracul acela erà mut; și cum a ieșit, mutul a început a grăi și mulțimea s'a umplut de mare mirare. Iar unii dintre ei ziceau: «*Scoate pe draci cu ajutorul lui Belzebut, stăpânul dracilor!*» Alții însă, vrând să-L ispitească, îi cereau feldefel de semne. Prin vorbe înțelepte și pilde minunate, Mântuitorul înfruntă pe farisei, făcându-i să se rușineze.

Atunci, o femeie din mulțime, auzind cuvintele lui Iisus, strigă: «*Fericit pântecele care te-a purtat și țâțele la cari ai supt!*» Iar Mântuitorul i-a răspuns: «*Adevărat! Fericiți sunt cei cari ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc!*»

Iisus la sărbătoarea Innoirilor. — Pe când *Iisus* se află în *Ierusalim* pentru *sărbătoarea Innoirilor*, a mers la templu. Acì l-au întâmpinat *Iudeii* zicându-I: «*Până când oare vei chinui sufletele noastre? Dacă ești într'adevăr Christos, spune-ne fără teamă!*» Iisus le-a răspuns: «*Eu v'am spus-o, dar voi nu vreți să Mă credeți. Doară lucrurile pe cari Eu le săvârșesc în numele Tatălui Meu, mărturisesc îndeajuns puterea Mea! Insă voi nu credeți, pentrucă nu sunteți dintre oile Mele, precum v'am mai spus-o: oile Mele ascultă glasul Meu și Eu le cunosc; iar ele vin după Mine. Și Eu le dau viața cea veșnică și nu vor pierì niciodată; și nimeni nu le va răpì din mâna Mea, căci Eu și Tatăl una suntem!*»

Auzind Iudeii aceste vorbe, voirà să arunce asupra Lui cu pietre. Iisus însă le zise: «*Multe lucruri bune v'am arătat dela Tatăl Meu! Pentru cari dintr'acestea voiți să aruncați cu pietre asupra mea?*» Iar Iudeii I-au răspuns: «*Nu aruncăm noi cu pietre asupra Ta pentru lucru bun, ci pentru hulă; căci Tu, om fiind, Te socotești pe Tine a fi Dumnezeu!*» Iisus a adăogat: «*Dacă nu săvârșesc fapte vrednice de Tatăl Meu, să nu Mă credeți; însă dacă săvârșesc, de nu Mă credeți pe Mine, credeți faptelor, ca să înțelegeți și să credeți că Tatăl este întru Mine; iar Eu întru Tatăl!*» Iudeii căutară din nou să-i facă rău, însă El scăpă din mâinile lor.

Prânzirea lui Iisus la un fariseu. — Intr'una din zile, Mântuitorul fu chemat la masa unui fariseu. Și erà în zi de *Sâmbătă*. Pe când mergeà însoțit de farisei și legiuitori spre casa unde aveà să prânzească, îi ieșì în cale un olog. Inso-

ţitorii Lui urmăreau să vază ce va face. Iisus, întorcându-se către ei, le zise: «*E îngăduit a vindecà Sâmbăta, sau nu?*» Iar ei au tăcut. Atunci, Mântuitorul, apropiindu-se de olog, îl vindecă. După aceea, grăi iarăş către ei: «*Dac'ar cădeà în fântână asinul sau boul unuia dintre voi, în ziua Sâmbetei, oare nu l-aţi scoate îndată?*» Nimeni însă nu I-a putut răspunde.

Intrând la masa fariseului, Iisus văzù cum fiecare căută locul cel mai de cinste. Atunci El grăi către dânşii: «*Când eşti chemat de cineva la nuntă, nu te aşezà la locul cel mai de frunte, ca nu cumva venind altul mai de cinste decât tine, să-ţi zică stăpânul casei: «Dă acestuia locul tău!»...; căci atunci, cu umilire vei luà locul cel mai dinspre coadă. Ci, când eşti chemat, dacă te duci, aşează-te la locul cel mai dela coadă, ca astfel, venind cel ce te-a chemat, să-ţi zică: «Prietene, aşează-te mai în frunte!» Atunci, cinstea ta va fi mult mai mare faţă de cei cu cari te afli la olaltă! Căci, cel ce se 'nalţă, se va smerì; iar cel ce se smereşte, se va înnălţà!*»

Vindecarea ologului.

Ospăţul cel mare. — In acelaş timp spuse fariseilor această pildă: Un om oarecare a făcut o masă mare la care a chemat o sumă de lume. La vremea mesei a trimis pe sluga sa, să vestească pe cei chemaţi, că toate sunt gata şi să vină. Fiecare însă a început a se lepădà, născocind feldefel de pricini: unul c'a cumpărat o ţarină şi vrea să se ducă s'o vază; altul c'a

cumpărat cinci perechi de boi și vrea să se ducă să-i încerce ; celălalt că s'a căsătorit și nu vrea să-și lase femeia singură. Venind înnapoi, sluga spuse stăpânului său acestea.

Mâniindu-se, stăpânul porunci slugii sale, să iasă la răspântiile ulițelor și să aducă la masa sa : săracii, betegii, schiopii și orbii pe cari i va întâlni. Și împlinind porunca stăpânului, sluga veni de-i spuse că tot au mai rămas locuri la masă. Iar domnul a zis slugii să iasă din nou la drum și s'aducă cu sila pe cei pe cari-i va întâlni, spre a umple casa sa, căci, a adăogat el : «*nici unul dintre bărbații cari au fost chemați întâi, nu vor gustă din cina mea !*»

Cei chemați la nunta împărătească. — Și iarăși a spus Mântuitorul pilda aceasta : Impărăția cerului se aseamănă omului împărat, care, făcând nuntă fiului său, a trimis slugile sale în două rânduri, să cheme pe cei poftiți la nuntă. Intâia oară, aceștia au spus că nu vor să vie ; a doua oară : unul a plecat la holda sa, altul la negoțul său, iar al treilea — prinzând slugile împăratului — le-a bătut și apoi le-a ucis. Aflând împăratul acestea, s'a mâniat grozav; și, trimițând oștile sale, a omorît pe ucigașii aceia, iar cetatea lor a nimicit-o cu foc.

După aceea a trimis împăratul slugile sale și a chemat la răspântiile ulițelor pe toți câți i-au aflat. Și au venit : și buni, și răi, umplând sala ospățului.

Intrând împăratul să privească pe cei ce ospătau, văzù acolo pe unul ce nu erà înbrăcat în haină de nuntă. Vorbind către el, îi zise : «*Prietene, cum ai intrat aici fără a aveà haină de nuntă ?*» Acesta însă nu răspunse nimic. Atunci împăratul porunci slugilor sale : să-l ieà, să-l lege de mâini și de picioare și să-l arunce în întunericul cel mai de dinafară, unde va fi plângere și scrâșnire a dinților, căci *mulți sunt chemați și puțini aleși !*

Ispita fariseilor. — In vremea aceea, fariseii se înțeleseră să prindă prin viclenie pe Iisus în vorbă. Ei trimiseră pe oamenii lor, să-l iscodească. Aceștia îi ziseră : «*Invățătorule, știm că într'adevăr ești drept și calea Domnului o înveți, și de nimeni nu Te temi, căci nu cauți în fața oamenilor. Așa dar, spune-ne, Tu ce crezi: se cade să dăm dajdie cezarului?... sau nu?...*

Iar Iisus, cunoscându-le gândul le zise : *Pentru ce Mă ispitiți, fățarnicilor?... Arătați-Mi banul dajdiei!*» Și ei I-au adus un dinar. Iar Mântuitorul le-a zis: «*Al cui e chipul*

acesta și scrisul depe el?» Ei I-au răspuns: «*Ale cezarului!*» Atunci Iisus a adăogat: «*Dați dară cezarului cele ce sunt ale cezarului; iar lui Dumnezeu, cele ce sunt ale lui Dumnezeu!*»

Iar un fariseu, apropiindu-se de Iisus îi zise: «*Învățătorule, care e cea mai mare poruncă din lege?*» Iar Mântuitorul i-a răspuns: «*Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău: din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău!... Aceasta este întâia și cea mai de seamă poruncă!... Iar a doua, la fel cu aceasta, este: «Să iubești pe aproapele tău, ca pe tine însuți. In aceste două porunci se cuprinde toată legea și proorocii!*»

Aflarea oii celei pierdute.

Și fiind adunații acolo toți fariseii, Iisus i-a întrebat: «*Ce credeți voi despre Christos? Al cui Fiu este?* Iar ei i-au răspuns: «*Al lui David!*» Atunci, Iisus a adăogat: «*Dar David, cu Duhul, îl numește Domn, căci zice: «Zis-a Domnul Domnului meu: șezi de-a dreapta mea până ce vom pune pe vrăjmașii tăi așternut picioarelor tale!*» *Deci, dacă David Îl numește pe El Domn, atuncea, Fiul cum este?*»

Și nimeni n'a putut să-i răspundă nici un cuvânt. De atunci, n'a mai fost turburat de ispitele fariseilor!

Pilda cu oaia cea pierdută. — In vremea pe când *Iisus* se află în *Ierusalim*, s'au apropiat de Dânsul vameșii și pă-

cătoșii, ca să-L asculte. Fariseii și cărturarii începură a cârti, vorbind între ei: «*Omul acesta primește pe păcătoși și mănâncă împreună cu ei!*» «Și înțelegând Mântuitorul gândul lor grăi către mulțime: *Eu sunt păstorul cel bun, care și sufletul său și-l puneă pentru oile sale!... Oile Mele înțeleg glasul Meu; Eu le cunosc pe ele și ele Mă urmează... Eu mai am și alte oi, cari nu sunt din staulul acesta; și pe acelea se cade a le aduce. Ele vor auzi glasul Meu și va fi o turmă și un păstor!*»

Apoi zise pilda aceasta: Care om având o sută de oi și pierzând una dintre ele, nu lasă pe cele nouăzecișinouă și pleacă să o caute pe cea pierdută până o află? Iar dacă o găsește, o ridică pe umerii săi cu bucurie și o aduce acasă. Apoi chemându-și prietenii și vecinii, le zice: «*Bucurați-vă împreună cu mine, c'am găsit oaia cea pierdută!*» După aceea, Mântuitorul adaose: «*Adevărat vă grăiesc: mai multă bucurie este în cer pentru un păcătos ce se pocăește, decât pentru nouăzecișinouă de drepți, cari n'au nevoie să se pocăiască!*»

Pilda cu drahma[1] **cea pierdută.** — Mântuitorul mai spuse pilda cu femeia care, având zece drahme, dacă pierde una, aprinde lumânarea și, măturând casa, o caută cu tot dinadinsul până o află; iar dacă o găsește își cheamă prietenele și vecinele, ca să se veselească împreună pentru găsirea drahmei.

Fiul risipitor. — Printre alte pilde, Mântuitorul mai povestì și pe aceea a *fiului risipitor*, în care se spune că un părinte aveà doi feciori. Cel mai tânăr cerù tatălui său partea sa de avere și plecă în lume, unde o risipì în tot felul de desfătări. Fiind foamete mare în țara unde se află el, se băgă purcar la un om din partea locului. Căindu-se de faptele sale, se hotărî să se întoarcă la tatăl său; și rugându-l să-l ierte, să-i ceară a-l primì în rândul slugilor. Când îl văzù tatăl său, se bucură negrăit de mult și făcù masă mare în cinstea lui. Venind fiul cel mare dela treaba câmpului, se mânie grozav, când află pricina ospățului. Dar tatăl său îi potolì mânia, spunându-i că până atunci, toate ale sale au fost și ale lui; și deci, se cade ca acum să se bucure cu toții, întrucât fratele cel mic: *mort a fost și a înviat; pierdut a fost și s'a aflat.*

---

[1]). *Drahma* eră o monedă elinească din vremea dedemult, care valorà aproape un leu.

Din aceste pilde, vedem că bucuria Tatălui Ceresc e deopotrivă: și față de cel păcătos, care se pocăește, cât și față de cel statornic în credință.

Bogatul nemilostiv și Lazăr cel sărac. — De asemenea, Mântuitorul mai spuse și pilda aceasta : Trăia odată un om putred de bogat, care se îmbrăcă numai cu purpură și alte lucruri scumpe. Veselia și belșugul domneă neîncetat la masa lui. Și eră un sărac, anume *Lazăr*, bolnav și cu trupul acoperit de bube, care zăceă la scara casei acelui bogat; și ar fi dorit să se sature măcar din rămășițele ce cădeau dela masa bogatului, dar nici alea nu vroiă să i le dea. Mai miloși erau câinii, cari veneau de-i lingeau rănile, decât acel avut nemilostiv.

Fiul risipitor.

Și s'a întâmplat că săracul a murit și sufletul lui a fost dus de sfinții îngeri în sânul lui *Avraam*. Murind și bogatul, sufletul lui fu dus în iad și supus la munci grele. Ridicându-și ochii săi, văzù în depărtare pe Avraam, iar pe Lazăr în sânul său. Atunci, el strigă: «*Părinte Avraame, miluește-mă și trimete pe Lazăr, să-și înmoaie vârful degetului în apă și să-mi răcorească limba, că amar mă chinuesc în văpaia aceasta !*»

Iar Avraam i-a răspuns : «*Fiule, adu-ți aminte că în viața ta ai avut din toate cele bune; iar Lazăr, numai cele rele. Acum, el se desfătează, iar tu te chinuești. Și afară de asta, între noi și între voi, s'a adâncit prăpastie mare, ca*

cei ce vor căutà să meargă dela noi la voi, să nu poată; și nici de-acolo, la noi, să nu poată trece nimeni!»

Și a mai adăogat bogatul: «*Rogu-te dar, părinte, ca să-l trimiți pe dânsul la casa tatălui meu, că mai am încă cinci frați, și să le spună să caute să nu vie și ei în acest loc de munci!*» Iar Avraam i-a zis: «*S'asculte pe Moise și pe prooroci!*» Bogatul însă a adăugat: «*Nu, părinte Avraame!... dacă va merge cineva dintre cei morți la dânșii, se vor pocăì!*» Dar Avraam i-a răspuns: «*Dacă nu ascultă ei de Moise și de prooroci, chiar de ar învià cineva din morți, tot necredincioși vor rămâne!*»

Lazăr stând la scara bogatului nemilostiv.

Sluga cea nemilostivă. — Altădată, Mântuitorul spuse plida următoare: Impărăția cerului se aseamănă omului împărat, care, luând socoteala slugilor sale, a aflat pe unul care-i datorà zece talanți. Și a poruncit să fie vânduți robi: și el, și femeia sa, și copiii lui, și tot avutul său, spre a-și plătì datoria. Atunci, sluga aceea, îngenunchind, rugă pe stăpânul său să-l mai îngădue puțin și-i va plătì toată datoria. Văzând umilința lui, împăratul s'a milostivit și l-a slobozit pe el, iertându-i datoria.

Și ieșind sluga aceea dela împărat, a întâlnit în calea sa pe unul ce-i datorà o sută de dinari, și oprindu-l, îl luă de gât cerându-i amenințător, să-i plătească datoria. Și căzând acela la picioarele lui îl rugă să-l mai îngădue și-i va plătì. Iară el

n'a vrut cu nici un chip și l-a aruncat în temniță, până-i va plăti datoria.

Iar tovarășii lui, văzând acestea, s'au întristat grozav și, venind la împăratul și stăpânul lor, i-au spus cele ce s'au întâmplat. Atunci, împăratul, chemând pe sluga cea nemilostivă îi zise: «*Slugă vicleană, eu ți-am iertat ție toată datoria, pentrucă tu m'ai rugat. Nu se cădea oare ca și tie să-ți fie milă de tovarășul tău, precum și mie mi-a fost milă de tine?*» Și, mâniindu-se, stăpânul l-a supus muncii până-și va plăti datoria. Sfârșind pilda, Mântuitorul zise: «*Așa și Tatăl Meu Cel Ceresc vă va face vouă, de nu veți iertă fiecare fratelui vostru, din toată inima voastră, greșalele sale!*»

Fariseul și vameșul: rugându-se în templu.

Văduva și judecătorul cel aspru. — Vrând să arate poporului, cât de mare este puterea stăruinței, Mântuitorul spuse pilda aceasta: Eră într'o cetate un judecător, care: nici de Dumnezeu nu se temeà, nici de oameni nu se rușinà.

Tot în cetatea aceea trăià o văduvă, care veneà la dânsul într'una, zicându-i: «*Scapă-mă de pârîșul meu!*» El însă, n'o băgă în seamă multă vreme. Într'una din zile, sătul de atâtea rugăminți, el își zise: «*Deși de Dumnezeu nu mă tem și de oameni nu mă rușinez: totuși, pentrucă văduv'asta mă turbură într'una, voiu scăpă-o de vrăjmașul ei, spre a nu mă tot supără cine știe până când!*» Și i-a făcut dreptate! Spunând acestea, Mântuitorul zise: «*Dacă judecătorul cel ne-*

drept a grăit astfel; oare Dumnezeu nu va isbăvi pe aleşii Săi, cari strigă către Dânsul ziua şi noaptea, deşi-i rabdă îndelung?... Deci, luaţi aminte ce vă spun: isbăvirea lor se va face curând!»

Fariseul şi vameşul. — Intr'una din zile, vorbind despre cei ce se fălesc, că sunt oameni drepţi şi defaimă pe ceilalţi, zicând că sunt păcătoşi, Mântuitorul spuse pilda aceasta:

Doi oameni au mers la templu, să se roage: unul erà fariseu; celălalt, vameş. Fariseul, ţinând capul ridicat în sus şi privind cu trufie, se rugà astfel: «*Mulţumescu-Ţi, Doamne, că nu sunt ca ceilalţi oameni: răpitori, nedrepţi, desfrânaţi, sau ca acest vameş. Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câştig!*»

Lazăr ieşind din mormânt.

In acelaş timp, vameşul, care stăteà mai la o parte şi nu îndrăsneà să-şi ridice nici măcar privirile spre cer, bătându-şi pieptul ziceà: «*Dumnezeule, fii milostiv cu mine, păcătosul!*»

După aceea, Mântuitorul a adăogat zicând: «*Mai îndreptat s'a întors vameşul la casa sa, decât fariseul: căci tot cel ce se înnalţă pe sine, se va semerì; iar cel ce se smereşte pe sine, se va înnălţà!*»

Invierea lui Lazăr. — Pe când *Iisus* propoveduià în *Vitania*, a fost găzduit la două surori: *Marta* şi *Maria*. Imbolnăvindu-se greu fratele lor, *Lazăr*, ele trimiseră ştire lui Iisus,

să vie să-l vadă. Sosind cu întârziere, Mântuitorul a aflat pe Lazăr mort și înmormântat de patru zile. Văzând atâta jale, i-a spus Martei, că Lazăr va învia. Mergând la mormânt, a venit aci și Maria. Mormântul era într'o peșteră, iar peștera era acoperită cu o piatră foarte grea. Iisus a zis să se ridice piatra depe mormânt și așa s'a făcut. După ce s'a rugat Tatălui Ceresc, a strigat cu glas tare: «*Lazăre, vino afară!*» Și a ieșit mortul din peșteră, așa cum fusese înfășurat la înmormântare. Toți cei de față s'au minunat și au crezut în puterea Lui; iar arhiereii și fariseii, aflând despre aceasta, au adunat sfat și au hotărît să-L omoare. Din această pricină, Iisus s'a retras în orașul *Efraim*, aproape de pustiu.

«Lăsaţi pruncii, să vină la mine!»

Vindecarea celor zece leproși. — In vremea aceea, mergând *Iisus* la *Ierusalim*, a trecut prin *Samaria* și *Galileia*. Intr'un sat I-a ieșit în cale zece leproși, cari s'au rugat să-i tămăduiască; iar Iisus i-a trimis la preoți. Pe drum, ei s'au lecuit; și din zece a venit numai unul — care era *Samarinean* — să-I mulțumească. Și i-a zis Iisus acestuia: «*Scoală-te și mergi; credința ta te-a mântuit!*»

Binecuvântarea pruncilor. — Intr'una din zile, adunându-se popor în jurul Mântuitorului să asculte sfintele Sale învățături, multe mame aduseră și pe copiii lor, ca să-și pună mâinile pe dânșii. Ucenicii însă, înfruntară pe cei ce-i aduceau. Auzind *Iisus* vorbele ucenicilor Săi, le zise: «*Lăsați pruncii să vină la mine și nu-i opriți, că a unora ca acestora*

este împărăția lui Dumnezeu! Căci adevăr grăiesc vouă: cel ce nu va primì împărăția cerului ca un prunc, acela nu va intrà într'însa!»

Tânărul bogat. — In timpul acela venì la *Iisus* un tânăr foarte bogat și-L întrebă ce trebuie să facă spre a moșteni viața veșnică. Atunci, Mântuitorul îi zise: «*De voiești să intri în viața cea veșnică, păzește poruncile!*» Acela a întrebat: «*Cari?*» Mântuitorul i-a răspuns: «*Să nu fii desfrânat! Să nu ucizi! Să nu fii mărturie mincinoasă! Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta!*» Iar el a zis: «*Toate acestea le-am păzit din tinerețele mele; ce mai trebuie să fac?*» Auzind Iisus acestea, zise: «*Incă una îți mai lipsește: de voiești să fii desăvârșit, mergi, vinde tot avutul tău și dă-l săracilor, apoi vino și-mi urmează mie!*»

Auzind acestea, tânărul s'a întristat și a plecat mâhnit, căci aveà bogății numeroase. Văzând Iisus că tânărul s'a îndepărtat îndurerat, privind în jurul său, zise către ucenici: «*Cu greu va intrà bogatul în împărăția cerurilor!*»

Pilda cu lucrătorii viei. — Intr'una din zile, Mântuitorul spuse ucenicilor Săi pilda cu *lucrătorii viei.* El povestì cum stăpânul unei vii a tocmit în cinci rânduri, la ceasuri diferite — dimineața, în ceasul al 3-lea, al 6-lea, al 9-lea și al 11-lea — lucrători pentru via sa. Seara, la plată, le-a plătit tuturor deopotrivă. Cei tocmiți de dimineață cârtiră că le-a plătit tot cât la cei veniți în ceasul al 11-lea. Atunci, stăpânul viei le spuse că el le-a plătit atât cât s'au învoit; cât despre ceilalți, le zise că socotește că este un drept al lui să folosească banul său cum va voì.

Prin aceasta ni se arată că în împărăția cerurilor, drepții și pocăiții vor fi primiți: *și cei depe urmă, ca și cei dintâi.*

In drum spre Ierusalim. — In vremea aceea, *Iisus* a pornit cu cei doisprezece apostoli spre *Ierusalim.* Pe drum, le prevestì din nou tot ceea ce aveà să I se întâmple până la *Inviere.* El le zise: «*Iată ne suim în Ierusalim, unde se vor împlinì toate cele scrise prin prooroci despre Fiul omului: că Se va da neamurilor, și Se va batjocorì, și Se va ocărî, și Se va scuipà; și, bătându-L, Îl vor omorî, iar a treia zi va învià!*» Ei însă nu pricepeau nimic din vorbele Mântuitorului. Pe când se apropiase de *Ierusalim,* un orb auzì norodul, că trece *Iisus.* El se rugă cu glas mare să-l vindece. Chemându-l la Sine, Iisus îi zise: «*Vezi! credința ta te-a mântuit!*» Iar orbul văzù, și-L urmă slăvind pe Dumnezeu.

Ajungând în *Ierihon* fu întâmpinat de o mare mulțime de oameni. *Zaheu*, mai marele vameșilor, un om foarte bogat, doreà să-L vadă și el; însă fiind mărunt de stat, nu puteà să se ridice d'asupra celorlalți. Atunci, el merse în calea Mântuitorului și se urcă într'un dud, spre a-L vedeà, când va trece pe acolo. Ajungând în dreptul acela, Iisus îl văzù și îi zise: «*Zaheie, coboară-te degrab, că astăzi în casa ta mi se cade să fiu!*» Auzind acestea, Zaheu s'a coborît îndată și a primit la dânsul pe Mântuitorul, cu mare bucurie. Iar cei ce-L însoțeau, ziceau: «*A intrat să găzduiască la un om păcătos!*» Zaheu, sculându-se, a grăit către Iisus: «*Doamne, iată, dau jumătate din avuția mea săracilor; iar de am năpăstuit pe cineva cu ceva, îi voiu întoarce împătrit!*» Atunci, Mântuitorul zise: «*Astăzi s'a făcut mântuirea casei acesteia, pentrucă și acesta fiul lui Avram este; că a venit Fiul omului să caute și să mântuiască pe cel pierdut!*»

Iisus vorbind cu Marta și cu Maria.

Iisus în Vitania. — Cu șase zile înnainte de *Paște*, *Iisus* a venit în *Vitania* și a găzduit la *Lazăr* cel înviat din morți și la surorile sale: *Marta* și *Maria*. Într'una din zile, El se află la cină, la un oarecare *Simon* leprosul, împreună cu ucenicii Săi și cu Lazăr. Pe când Marta li slujeà la masă; Maria, luă un vas cu o litră de mir de nard curat de mare preț, unse picioarele lui Iisus, apoi le șterse cu părul capului său; iar casa se umplù de mirosul plăcut al mirului.

Atunci, *Iuda Iscarioteanul* — unul dintre apostolii Mântuitorului, însărcinat cu păstrarea darurilor pe cari le primeà Iisus pentru săraci — spuse că ar fi fost mai bine, să se fi vândut acel mir; iar banii să-i fi împărțit săracilor. Dar Iisus, care îl știà că nu din milă pentru săraci vorbește așa, ci ca să strângă bani cât mai mulți din cari să aibă ce furà, îi zise: «*De ce supărați această femeie? Lăsați-o! Pe săraci îi veți aveà pururea cu voi spre a-i ajutà; pe câtă vreme pe Mine nu Mă veți aveà pururea lângă voi! Aceasta, vărsând mirul ei peste trupul Meu, spre îngroparea Mea a făcut aceasta. Amin grăiesc vouă: oriunde se va propoveduì Evanghelia, în toată lumea se va spune și ce-a făcut acesta întru pomenirea ei!*»

Intrarea lui Iisus în Ierusalim.

Intrarea lui Iisus în Ierusalim. — Mergând *Iisus* spre *Ierusalim*, când a-junse la *Vitfaghi* — aproape de *muntele Măslinilor*—, trimise pe doi din ucenicii Săi, spre a-I aduce *o asină* cu mânzul său din satul vecin. Aducând asina, și-au pus veșmintele lor pe ea; iar Mântuitorul, încălecând, a intrat în Ierusalim în strigătele de slăvire ale mulțimii, care așterneà în calea Sa hainele lor și ramuri de copaci, strigând: «*Osana, fiul lui David! Bine este cuvântat Cel ce vine întru numele Domnului!*»

După ce-a intrat în oraș, a mers la templu, unde se adunaseră o sumă de orbi și șchiopi, veniți la Dânsul ca să-i vindece. Văzând arhiereii și cărturarii minunile pe cari le făceà,

precum și cât erà de slăvit de popor, au prins ură împotriva Lui.

După aceea, s'a întors iarăș în *Vitania*. A doua zi a venit din nou la Ierusalim cu ucenicii Săi și, mergând la templu, a izgonit afară pe toți cei ce făceau negoț în casa Domnului. Din acea zi, Iisus începù a propoveduì mulțimii învățăturile Sale chiar în templu. Și veniră la El o sumă de farisei și cărturari, cari încercară prin vicleșug să-L prindă cu vorbe depe urma cărora să-I aducă învinuiri; însă Iisus le pricepuse gândul, și 'ntotdeauna le răspundeà în așa chip, că n'aveau ce să zică; ba se minunau chiar ei de înțelepciunea pildelor Sale.

Iisus propoveduià ziua în Ierusalim, iar seara se întorceà în Vitania.

Blestemarea smochinului. — A doua zi, venind cu ucenicii săi din *Vitania* spre *Ierusalim*, pe cale a flămânzit. Și văzând un smochin în marginea drumului, căută să ieà câteva roade, dar neaflând niciuna, ci numai frunze, zise: «*De-acum să nu mai rodești în veci!*» Și îndată smochinul s'a uscat. Iar ucenicii se minunară grozav de această întâmplare. Pricepându-le gândul, Mântuitorul le zise: «*Amin zic vouă. De veți aveà credință și nu vă veți îndoì, nu numai minuni ca uscarea smochinului veți face, ci chiar muntelui acestuia de-i veți zice: «Ridică-te și te aruncă în mare!» și se va face. Și orice veți cere cu rugăciune și încredere, veți aveà!*»

Ajutorul dat de cei doi fii, tatălui lor. — Pe când Iisus propoveduià în templu, spuse arhiereilor și bătrânilor, pilda aceasta: Un om aveà doi feciori. Mergând la cel dintâi îi zise: «*Vii astăzi să-mi dai ajutor la vie?*» Iar acesta îi răspunse că *nu va puteà venì*. Mai târziu, părându-i rău, se duse la via tatălui său, spre a-i ajută. Mergând la celălalt fiu. îi zise acelaș lucru. Acesta îi spuse că *va venì*, dar n'a venit!

Apoi a întrebat: «*Care dintre acești doi fii au împlinit dorința tatălui lor?*» Iar cei ce-L ascultau, l-au răspuns: «*Cel dintâiu!*» Mântuitorul a adăogat: «*Amin zic vouă! Vameșii și femeile desfrânate: vor merge mai înnainte de voi întru împărăția lui Dumnezeu; că a venit la voi Ioan și v'a arătat calea dreptății și nu l-ați ascultat; iar vameșii și femeile păcătoase i-au urmat învățăturile; pe când voi nu v'ați căit nici o clipă, nici după aceea!*»

Vierii cei răi. — De asemenea le mai spuse și pilda aceasta: Un om gospodar a sădit o vie, a împrejmuit-o cu gard, a rânduit într'însa teasc pentru scos vinul din struguri; și, după ce-a zidit un turn pentru pază, a dat-o în seama lucrătorilor s'o îngrijească, iar el a plecat departe de-acolo. Când s'a apropiat vremea culesului viei, a trimis pe slugile sale, ca să ieà rodul ei. Lucrătorii, prinzând slugile: pe unul l-au bătut, pe altul l-au omorît, iar pe al treilea l-au ucis cu pietre. Trimițând alte slugi, mai numeroase ca cele dintâi, și acelea au pățit la fel. Mai târziu a trimis chiar pe fiul său, zicându-și: «*De fiul meu cred că se vor rușinà!*» Insă lucrătorii, văzând pe fiul stăpânului lor, și-au zis: «*Iată a sosit și moștenitorul! Veniți să-l omorîm și să stapânim noi moștenirea sa!*» Și prinzându-l, l-au scos afară din vie și l-au omorît. Apoi, Mântuitorul a întrebat: «*Când va venì stăpânul viei, ce le va face acelor lucrători?*» Iar cei ce-L ascultau I-au răspuns: «*Va pierde pe cei răi și va da via sa altor lucrători, cari vor da rodul viei la timpul său!*» Atunci, Iisus a adăogat: «*De aceea să țineți minte, că voi nu veți intrà în împărăția lui Dumnezeu; ci ea va fi dată neamului aceluia care va îngriji de rodul ei la timp!*»

Văzând arhiereii și fariseii că pildele Lui sunt îndreptate împotriva lor, cugetară să-L piardă pe El, însă se temeau de popor, pentrucă-L aveau pe Dânsul ca pe un prooroc.

Cele zece fecioare. — Spre a face pe cei ce-l ascultau să priceapă, că fiecare trebuie să fie gata în orice timp pentru ziua cea de judecată, Mântuitorul le spuse pilda aceasta:

Impărăția cerurilor se aseamănă celor zece fecioare, cari, luându-și candelele lor, au ieșit întru întâmpinarea mirelui. Și cinci dintre ele erau înțelepte, iar celelalte cinci erau nebune. Cele nebune plecând cu candelele lor, n'au luat cu dânsele untdelemnul de care aveau nevoie, pe când cele înțelepte au luat cu dânsele untdelemn în vasele lor. Zăbovind mirele, ele au adormit. Pe la miezul nopții, strigăt mare s'a auzit: «*Iată mirele vine, ieșiți întru întâmpinarea lui!*» Atunci, cele zece fecioare s'au sculat și și au aprins candelele lor. Iar cele nebune au cerut celor înțelepte, să le dea și lor untdelemn, că numai cel din candele nu le ajunge. Cele înțelepte le-au răspuns: «*Dacă nu ne va ajunge: nici nouă, nici vouă? Mergeți mai bine și cumpărați dela negustori!*»

Pe când ele s'au dus să cumpere, a sosit mirele, care a

luat cu dânsul la nuntă numai pe cele cinci fecioare înțelepte, și a poruncit să se închidă ușa. Mai târziu venind și celelalte fecioare, ziseră: «*Doamne, Doamne, deschide-ne nouă!*» Iar el le-a răspuns că nu le cunoaște pe ele, și a adăogat: «*Pentru aceea, priveghiați, că nu știți: nici ziua, nici ceasul în care va veni Fiul omului!*»

Pilda talanților[1]. — Tot în vremea aceea, Mântuitorul a spus pilda aceasta: Un om, plecând departe de țară, a chemat slugile sale și le-a încredințat avutul său. Unuia i-a dat cinci talanți; altuia, doi; iar celuilalt, unu: fiecăruia după puterea lui. După aceea a plecat.

Cel ce luase cinci talanți, s'a dus și, făcând negoț cu ei, a câștigat alți cinci talanți. Cel de-al doilea a făcut și el tot așa, și a câștigat doi talanți. Cel de-al treilea s'a dus și a făcut o groapă în pământ, în care a ascuns banii stăpânului său.

După multă trecere de vreme s'a întors stăpânul slugilor acelora și le-a chemat să-și dea socoteala fiecare de felul cum s'au folosit de avutul său.

Venind cel cu cinci talanți a dat domnului său încă cinci talanți zicând: «*Doamne, cinci talanți mi-ai dat, iată am dobândit alți cinci talanți cu ei!*» Stăpânul i-a zis: «*Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincios, peste multe te voiu pune! Intră întru bucuria domnului tău!*».

Venind cel de-al doilea, a bucurat la fel pe domnul și stăpânul său, care l-a așezat lângă cel cu cinci talanți.

Când veni rândul celui de-al treilea, care luase un talant, acesta zise: «*Doamne, te-am știut om aspru: seceri unde n'ai semănat și aduni de unde n'ai risipit; temându-mă, m'am dus de am ascuns talantul în pământ. Iată-l! Primește ce e al tău!*» Atunci, stăpânul său i-a răspuns: «*Slugă vicleană și leneșă, ai știut că secer unde n'am semănat și adun de unde n'am risipit; trebuiă dar, să fi dat argintul meu schimbătorilor și, venind eu, ași fi luat al meu cu dobândă!*» Vorbind către slugile sale zise: «*Luați dar, dela el talantul ce-l are, și dați-l celui ce are zece; căci tot celui ce are i se va da și-i va prisosi; iar celui ce n'are, i se va luă și ceea ce i se pare că are. Pe sluga cea ne-*

---

[1]). Talantul era o monedă din vremea veche. El valorà aproape șase mii de lei noui, de argint.

trebnică aruncați-o întru întunerecul cel mai dinafară; acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților.

Judecata cea depe urmă. — Răspândind mai departe învățăturile Sale, Mântuitorul a zis: Când va veni Fiul omului întru slava sa și toți sfinții îngeri cu dânsul, atunci va ședea pe scaunul măririi Sale, și se vor adunà înnaintea Lui toate neamurile, și le va despărți pe unele de altele, după cum desparte păstorul oile de iezi; și va pune: oile deadreapta sa, iar iezii deastânga. Atunci va zice împăratul, celor deadreapta sa: «*Veniți, binecuvântaților părintelui Meu, și moșteniți împărăția care a fost pregătită pentru voi încă dela întemeierea lumii: că flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; strein am fost și M'ați găzduit; gol am fost și M'ați îmbrăcat; bolnav am fost și M'ați îngrijit; în temniță am fost și v'ați coborît la Mine!*» Iar cei drepți vor întrebà: «*Doamne: când te-am văzut flămând și Te-am hrănit?... sau însetat și Ți-am dat de băut?... sau când strein și Te-am primit?... sau gol și Te-am îmbrăcat?... ori bolnav sau în temniță și am venit la Tine?*»

«Atunci, împăratul le va răspunde: «*Amin vă spun: întru cât ați făcut acestea unuia dintre frații Mei mai mici și semeni ai voștri, Mie mi-ați făcut!*»

Iar celor deastânga le va zice: «*Plecați din fața Mea, blestematilor, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui: că flămând am fost și nu Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și nu Mi-ați dat să beau; strein am fost și nu M'ați primit; gol am fost și nu M'ați îmbrăcat; bolnav și în temniță am fost și nu M'ați cercetat!*» Iar aceștia vor răspunde zicând: «*Doamne, când te-am văzut: flămând, sau însetat, sau strein, sau gol, sau bolnav, sau în temniță, și nu te-am slujit?*» Și împăratul le va zice: «*Amin vă grăiesc: întrucât n'ați făcut acestea unuia dintre frații Mei mai mici, nici Mie nu Mi-ați făcut!*»

«Aceștia vor merge în munca veșnică; iar drepții în viața veșnică!»

11. PATIMILE ȘI MOARTEA LUI IISUS

Sfatul vrăjmașilor lui Iisus. — Mai bine de trei ani a răspândit Mântuitorul sfintele Sale învățături. Preoții și cărturarii evrei, îngrijorați de marea Sa înrâurire asupra mulțimii, se

hotărîră să-L piardă. In urma unui sfat făcut la arhiereul *Caiafa*, se înțeleseră să-L prindă prin vicleșug și să-L omoare. Temându-se însă de turburarea poporului care-L aveà pe el ca pe un prooroc, hotărîră îndeplinirea acestui plan, după trecerea sărbătorilor *Paștelui*. In ajutorul lor veni și *Iuda Iscarioteanul*, care, împins de nesățioasa-i poftă de arginți, merse la arhierei și le zise : «*Ce-mi dați voi mie, ca să vi-L dau pe El vouă?*» Iar ei i-au făgăduit treizeci de arginți, preț cu care el s'a învoit. De atunci, Iuda aștептă prilejul, ca să-L poată da pe *Iisus* în mâinile vrăjmașilor Săi.

Cea din urmă cină. — In ajunul *Paștelui evreiesc*, Mântuitorul, fiind întrebat unde vor mâncà Paștele, zise lui *Petru* și lui *Ioan*: «*Mergeți în cetate și cum veți intrà în oraș, veți întâlnì în calea voastră un om ducând un vas de pământ, cu apă. Țineți-vă după dânsul până la casa în care va intrà. Sosind acolo, duceți-vă la stăpânul casei și spuneți-i: «Invățătorul vrea să facă Paștele, împreună cu ucenicii Săi, la tine. Unde ar puteà să mănânce cu dânșii mielul pascal?» Și el are să v'arate îndată un foișor mare așternut gata ; acolo veți face pregătirile!*» Și ucenicii au făcut întocmai cum le poruncise *Iisus*. Către seară sosì și Mântuitorul cu ceilalți ucenici.

Spălarea picioarelor. — După datina evreiască, cineva trebuià să spele înnainte de masă picioarele celor ce mâncau; însă fiindcă niciunul dintre apostoli nu vroià să ieà asupră-și această sarcină, *Christos* se sculă dela masă și, încingându-se cu fota, luă ștergarul, turnă apă în spălător și merse să spele picioarele ucenicilor Săi. Când sosì la *Petru*, acesta-I zise : «*Doamne, oare Tu vrei să-mi speli picioarele?*» Mântuitorul însă i-a răspuns : «*Tu nu știi ceea ce fac Eu acum, însă vei aflà-o mai târziu!*» Atunci, Petru a adăogat: «*Nu-mi vei spălà picioarele mele niciodată!*» Dar *Iisus* i-a răspuns : «*Dacă Eu nu te voiu spălà, nu vei aveà parte de Mine!*» Petru zise iarăș : «*Doamne, nu numai picioarele, ci și mâinile și capul!*» Atunci, Iisus a adăogat: «*Cel curat nu are trebuință să-și spele decât numai picioarele, și este curat tot. Și voi sunteți curați, însă nu toți!*» zicând acestea, El se gândeà la *Iuda*.

Mântuind de spălat picioarele tuturor s'a așezat la masă. Apoi grăind către ucenicii Săi, zise : «*Știți voi ceace am făcut? Voi Mă numiți pre Mine Invățător și Domn, și*

bine ziceți, că așa sunt. Deci, dacă Eu, Domnul și Învățătorul vostru, v'am spălat picioarele, tot astfel sunteți și voi datori unul față de altul, să vă spălați picioarele! Căci pildă am vrut să vă dau, că, după cum Eu v'am făcut vouă, și voi sunteți datori să faceți!»

Prin spălarea picioarelor, Mântuitorul a vrut să dea pildă de smerenie, și totdeodată să statornicească penitența sau pocăința cea premergătoare cuminicării cu trupul și sângele Său, prin sfânta împărtășanie.

Mântuitorul spălând picioarele ucenicilor Săi.

Darea în vileag a vânzătorului. — Grăind mai departe, Iisus zise ucenicilor Săi: «*Am avut mare dorință să mănânc Paștele acesta împreună cu voi, înnainte de pătimirea Mea, căci, să știți, că unul dintre voi mă va vinde!*» Iar ei au început a se întristă și a se întrebă între dânșii: cine-o fi acela?!... Atunci, Mântuitorul a adăogat: «*Cel ce 'ntinge cu Mine 'n blid, acela este! Fiul omului va merge pe drumul ce-I este rânduit de soartă; dar vai de omul acela prin mijlocirea căruia El va fi vândut!... mai bine i-ar fi fost de nu s'ar fi născut!*» Auzind aceasta, Iuda întrebă: «*Nu cumva sunt eu, Învățătorule?*» Dar Iisus i-a răspuns: «*Adevăr*

grăiși! Insă ce ai să faci, fă mai iute!» Dară, ceilalți ucenici n'au priceput ce-a vrut să zică.

Cina. — Incepând a mâncà, Mântuitorul luă pâinea și, binecuvântâd-o, o rupse și o dete ucenicilor Săi zicând: *«Luați, mâncați, acesta este trupul Meu, care se frânge pentru voi, spre iertarea păcatelor!»* Apoi, luând paharul, a mulțumit ucenicilor Săi, și le-a dat dintr'însul zicându-le: *«Beți dintru acesta toți, acesta este sângele Meu, al legii celei noui, care pentru voi și pentru mulți se varsă, spre iertarea păcatelor!»*

Plecând Iuda dela masă, Iisus zise către ceilalți ucenici:

Cea din urmă cină.

«Acum s'a prea mărit Fiul omului și Dumnezeu s'a slăvit printr' Insul. Fiilor, doar puțin timp mai suntem impreună. Din nou vă poruncesc: Să vă iubiți unii pe alții, după cum v'am iubit eu. După aceasta vă va cunoaște toți, că sunteți ucenicii Mei, dacă va fi dragoste între voi!»

După aceea, Iisus vorbì apostolilor Săi: despre ducerea Sa la Tatăl ceresc, ca să pregătească loc ucenicilor Săi; despre strânsa Lui legătură cu dânșii; despre trimiterea Mângâietorului, care să-i conducă pe calea adevărului; și altele.

Innainte de a se sculà dela masă, Petru întrebă pe Iisus, unde se va duce? Iar Mântuitorul i-a răspuns: *«Unde Mă duc Eu, tu nu poți venì acum cu Mine!»* Iar Petru a adăogat:

«Doamne, de ce nu pot venì cu Tine acum? Sufletul mi-l pun pentru Tine! Chiar dacă toți se vor despărți de Tine, eu niciodată nu mă voiu despărți!» Atunci, Iisus -a răspuns: *«Adevărat îți grăiesc: chiar în noaptea aceasta, mai înnainte de a cântà cocoșul, de trei ori te vei lepădà de Mine!»* Petru însă zise: *«Chiar de ar trebuì să mor cu Tine și nu mă voiu lepădà!»* Acelaș lucru îl mărturisiră și ceilalți ucenici.

Rugăciunea din Grădina Getsimani. — După ce Mântuitorul dete ucenicilor Săi cele din urmă sfaturi și îndemnuri, ieșì din cetate însoțit de discipolii Săi și merse spre grădina satului *Ghetsimani*, în care se adunà de obiceiu, Iisus și cu ucenicii Săi. Despre acest loc știà și *Iuda*. Ajungând la grădină, zise celorlalți ucenici: *«Ședeți aci, iar Eu Mă duc să Mă rog mai încolo!»* Luând cu Sine: pe *Petru*, pe *Iacob* și pe *Ioan*, se retrase mai într'o parte a grădinii și le spuse: *«Sufletul Meu este întristat de moarte. Rămâneți aici, priveghiați și vă rugați, ca să nu cădeți în ispită!»* Apoi, depărtându-se puțin de ei, căzù în genunchi, cu fața la pământ și se rugă zicând: *«Părinte, de este cu putință, fă să treacă paharul acesta dela Mine, însă nu după cum voiesc Eu, ci după cum voiești Tu!»* După aceea, venind la ucenicii Săi, pe cari-i află dormind, zise: *«Simone, tu dormi? Nici un ceas nu putuși să priveghezi cu Mine? Străjuiți și vă rugați, ca să nu cădeți în ispită, căci duhul veghiază, iar trupul este neputincios!»*

Prima rugăciune în grădina Getsimani.

Și mergând a doua oară să se roage, zise: «*Părinte, dacă nu poate fi luat paharul acesta dela Mine fără să-l beau, fie voia Ta!*» Apoi veni iarăș la ucenicii Săi, pe cari-i află din nou, dormind, căci erau obosiți și îndurerați din cale-afară. Lăsându-i să doarmă s'a dus să se roage pentru a treia oară în acelaș chip. Și fiind grozav de întristat, s'a rugat și mai stăruitor, să treacă mai degrab ceasul acela. In acele clipe, un înger din cer s'a arătat, spre a-L întări. Și suferința Lui eră așa de mare, că-i picură sudoarea depe față ca broboanele de sânge.

A treia rugăciune în grădina Getsimani.

Venind pentru a treia oară la ucenici, le zise: «*De-acum puteți să dormiți și să vă odihniți! Iată s'a apropiat ceasul în care Fiul omului va fi dat pe mâinile păcătoșilor... Sculați-vă, să mergem, căci cel ce Ma vândut s'a apropiat!*»

Prinderea lui Iisus. — Pe când *Iisus* își deșteptă ucenicii, iată că *Iuda Iscarioteanul* — unul dintre cei doisprezece ucenici ai Săi — sosì împreună cu o mulțime de norod: ostași, slugi de-ale cărturarilor și fariseilor, cu: felinare, făclii, arme, și ciomege. Și Iuda mergeà în fruntea lor. El se înțelesese cu însoțitorii săi, că, Acela pe care-L va sărutà, Acela este Iisus: să-L prindă și să-L aibă sub pază. Intrând în grădină, Iuda s'a apropiat de Iisus zicându-I: «*Bucură-Te, Învățătorule!...*» și L-a sărutat. Iar Iisus i-a zis: «*Prietene, la ce-ai venit aicea?... Iudo, cu sărutare vinzi pe*

Fiul omului?» Și Iisus, știind toate cele ce are să I se întâmple, a întrebat pe cei cari veniseră: «*Pe cine căutați?*» Iar ei, necunoscându-L, I-au răspuns: «*Pe Iisus Nazarineanul!*» Iisus le zise: «*Eu sunt!*» De teamă, urmăritorii s'au dat înnapoi și au căzut la pământ. Mântuitorul i-a întrebat iarăș: «*Pe cine căutați?*» Și ei I-au răspuns din nou: «*Pe Iisus Nazarineanul!*» Mântuitorul a adăogat: «*V'am spus că Eu sunt! Dacă Mă căutați pe Mine, lăsați pe aceștia să se ducă!*» Atunci, apropiindu-se de Dânsul, L-au prins și L-au legat.

Sărutul lui Iuda.

Incercarea ucenicilor de a-L apără. — Văzând aceasta, ucenicii L-au întrebat: «*Învățătorule, să dăm cu sabia?*» Mai înnainte de a auzi răspunsul lui Iisus, Petru lovì cu sabia pe *Malhus*, sluga arhiereului, tăindu-i urechea dreaptă. Mântuitorul, după ce vindecă urechea servitorului, zise către Petru: «*Pune sabia ta la locul ei, căci cel ce se slujește de sabie, tot de sabie va pierì! Oare socoți, că n'aș puteà rugà acum pe Părintele Meu, să-Mi trimeată mai mult de douăsprezece legioane de îngeri? Atunci, cum s'ar împlinì scripturile, cari zic că așa trebuie să fie? Oare nu trebuie să beau paharul pe care Mi l-a dat Tatăl?*»

Apoi, vorbind către căpeteniile: oștilor, slugilor și bătrânilor, cari veniseră să-L prindă, zise: «*Ați venit asupra Mea ca la un făcător de rele: cu săbii și cu toege, ca să Mă prindeți! In*

toate zilele am fost cu voi, învățând în templu și nu M'ați prins. Ați venit acuma, când întunericul stăpânește pretutindeni! Dar, toate acestea s'au făcut, spre a se împlini scripturile proorocilor!»

După ce Iisus fu prins, toți ucenicii Lui L-au părăsit. Numai Petru și Ioan Îl urmăreau de departe.

Iisus înnaintea arhiereilor: Anà și Caiafà. — După ce L-au prins și L-au legat ca pe un făcător de rele pe *Iisus*- până să se adune si, nodul, ostașii și slujitorii arhiereilor L-au dus mai întâi la arhiereul *Anà*, ca mai în vârstă. Acesta-L trimise la ginerile său, *Caiafà*, care erà arhiereul anului acela și care sfătuise norodul, că e mai bine să moară un om — adică Iisus — pentru mântuirea poporului din rătăcire, decât să piară tot poporul, îndrumat de învățăturile Mântuitorului — ziceà el — pe căile pierzării.

Petru lepădându-se de Iisus.

Celè trei lepădări ale lui Petru. — Odată cu *Iisus* a intrat în curtea arhiereului și celălalt ucenic, tovarășul lui *Petru*, — adică *Ioan* —, căci erà cunoscut acolo ; iar Petru a rămas la poartă până a venit tovarășul său și L-a băgat și pe el înnăuntru. Portărița, văzându-l pe Petru, ii zise: «*Par'că, și tu ești dintre ucenicii omului acesta?*» Iar el s'a lepădat că nu este și nici nu-L cunoaște pe omul Acela.

Ostașii și slujitorii arhiereilor stăteau în jurul focului, căci erà frig, și vorbiau între dânșii. Petru se dădù și el pe lângă

foc, spre a se încălzi. Văzându-l, unul dintre slujitori zise: «*Şi acesta era cu Iisus Nazarineanul!*» Atunci, s'a lepădat pentru a doua oară de Iisus, jurându-se că nici nu-L cunoaşte.

Cam după vr'un ceas, văzându-l alt slujitor, zise celorlalţi: «*Intr'adevăr că acesta a fost cu El, căci şi el este Galileian!*» Şi apropiindu-se ceilalţi, ziseră: «*Fără îndoială că şi tu eşti dintre dânşii, că şi vorba te dă pe faţă!?...*» Iar alt slujitor, rudă cu cel căruia Petru îi tăiase urechea, zise: «*Oare nu te-am văzut eu în grădină cu Dânsul?!...* Atunci, Petru s'a lepădat pentru a treia oară de Iisus, blestemându-se şi jurându-se, zicând: «*Nici nu-L cunosc pe omul Acesta!*» Abia sfârşi de vorbit şi cocoşul cântă, vestind lui Petru împlinirea prevestirii lui Iisus, Care-i zisese: «*Innainte de a cântà cocoşul, de trei ori te vei lepădà de Mine!*» Urmărit de privirile Mântuitorului, Petru ieşi din curtea arhiereului plângând plin de amărăciune.

Iisus în faţa sinodului evreiesc. — La *Caiafà* se adunase cea mai mare parte a sinodului. Aceştia se sileau ca, prin mărturii mincinoase să afle vre-o vină de moarte lui *Iisus*. Intrebat de arhiereu asupra ucenicilor şi învăţăturilor Lui, Iisus îi răspunse: «*Eu am vorbit lumii pe faţă; întotdeauna am învăţat în sinagogi şi în temple, unde se adună toţi Iudeii; într'ascuns, nimic nu am grăit. Pentru ce Mă întrebi pe Mine? Intreabă pe cei ce M'au ascultat, că ei ştiu ce le-am vorbit!*» Iar unul dintre slujitori, socotind răspunsul Mântuitorului ca necuviincios, îi dete o palmă, zicându-I: «*Aşa răspunzi Tu arhiereului?*» Iisus îi zise: «*Dacă am vorbit greşit, dovedeşte; iar dacă am grăit drept, de ce Mă baţi?*»

Apoi se ridicară o sumă de pârîşi mincinoşi împotrivă-I; dar minciunile lor fură doborîte de înţelepciunea Mântuitorului. Unii Il învinuiră că L-ar fi auzit zicând: «*Eu pot să stric templul Domnului şi în trei zile să-l zidesc! Stricà-voiu acest templu făcut de mâini şi în trei zile, altul nefăcut de mâini voiu zidì!*» Atunci, arhiereul se sculă şi, stând în mijlocul adunării zise: «*Nu răspunzi nimic la cele ce aceştia mărturisesc împotriva Ta?*» Iisus însă, tăcù din gură. Văzând că nu-i poate află nici o vină, arhiereul îi zise iarăşi: «*Te jur pe Dumnezeul Cel Viu, să ne spui de eşti Tu cu adevărat Christos, Fiul Celui Prea Innalt!*» Şi Iisus i-a răspuns: «*Da! Eu sunt! Şi iată, veţi vedeà pe Fiul omului stând deadreapta lui Dumnezeu, şi venind pe norii ceru-*

lui!» Iar arhiereul, rupându-şi hainele depe dânsul, a strigat: «*Auziţi ocară! Ce ne mai trebuiesc alte mărturii? Nu socotiţi că e vrednic de osândă?*» Iar cei de faţă au răspuns într'un glas: «*Vinovat este şi trebuie dat morţii!*»

După aceea, slugile cari păzeau pe Iisus, au început a-L bate şi a-L batjocorî. Unii Îl scuipau în ochi şi-L loviau cu pumnii şi cu palmele peste faţă şi peste cap; iar alţii Îi acoperiau ochii şi, dându-I palme pe unde nemereau, Îi ziceau: «*Prooroceşte acum, Christoase, cine este cel ce Te-a lovit?*» Aceste ocări şi batjocuri ţinură până a doua zi dimineaţa.

Iisus în faţa lui Pilat. — Cum se făcù ziuă, arhiereii şi bătrânii poporului, împreună cu cărturarii: au ţinut sfat, hotărînd omorîrea lui *Iisus*. Insă, ei fiind supuşi *Romanilor*, această hotărîre nu puteà fi înfăptuită decât de guvernatorul ţinutului, care, în vremea aceea, erà *Pilat din Pont*. Deci, porunci slujitorilor să-L lege şi, ducându-L de acolo, L-au dat în seama lui Pilat spre a-L osândî la moarte ca fiind turburător al poporului.

Căinţa lui Iuda. — Văzând care erà să fie sfârşitul ticăloasei sale fapte, *Iuda*, vânzătorul Domnului, se duse de înapoiè arhiereilor cei treizeci de arginţi, zicând: «*Am greşit şi am vândut sânge nevinovat! Luaţi-vă banii îndărăt!*» Aceştia i-au răspuns: «*Ce ne pasă nouă? Asta te priveşte!*» Plin de desnădejdie, Iuda aruncă banii trădării în templu, apoi se duse şi se spânzură. Arhiereii, luând arginţii ziseră: «*Nu se cade a pune aceşti bani în vistieria templului, de vreme ce este preţ de sânge!*» Şi, făcând sfat, au hotărît să cumpere *ţarina Olarului*, spre a fi loc de îngropăciune pentru streini. De-atunci, acea ţarină s'a numit *Hacheldamà*, adică *ţarina sângelui*.

Judecata lui Pilat. — Ducând pe *Iisus* în faţa guvernatorului, mai marii *Iudeilor* nu intrară în sala cea de judecată, ca să nu se spurce, căci aveau să mănânce *Paştele*. Ieşind *Pilat* la ei, i-a întrebat: «*Ce pâră aduceţi asupra Acestui om?*» Iar ei, i-au răspuns: «*Dacă n'ar fi fost făcător de rele, nu ţi L-am fi adus ţie!*» Atunci, Pilat a adăogat: «*Luaţi-L şi judecaţi-L după legea voastră!*» Insă ei au zis: «*Noi n'avem putinţa să omorîm pe nimenea!*» După aceea au început a-L pârî zicând: «*Pe omul acesta L-am prins răzvrătind poporul şi îndemnându-l să nu plătească bir Cezarului. De asemenea se numeşte pe Sine Christos Impăratul!*»

Auzind învinuirea ce I se aduce lui Iisus, intră din nou în sala de judecată și-L întrebă: «*Tu ești împăratul Iudeilor?*» Mântuitorul la rândul său a întrebat: «*Asta o zici tu dela tine, sau alții ți-au spus-o despre Mine?*» Atunci, Pilat I-a răspuns: «*Oare, eu sunt Iudeu? Neamul Tău și arhiereii mi Te-au adus aici! Spune, ce-ai făcut?*» Iisus i-a răspuns: «*Împărăția Mea nu este din lumea aceasta! Dacă împărăția Mea ar fi fost în această lume, slugile Mele, s'ar fi împotrivit, ca să nu Mă fi dat Iudeilor; dar împărăția Mea nu este de-aici!*» Pilat a adăogat: «*Atunci, Tu ești Împărat?*» Iar Iisus i-a răspuns: «*Și tu ai zis că Eu sunt împărat! Eu pentru aceasta M'am născut și pentru aceasta am venit pe lume, ca să mărturisesc adevărul. Tot cel născut din adevăr, ascultă glasul Meu!*» După aceste vorbe Pilat, L-a întrebat: «*Ce este adevărul?*» Și, fără a mai aștepta răspunsul Mântuitorului, a ieșit afară la Iudei și le-a grăit: «*Eu nu găsesc nici-o vină omului Acestuia!*» Vrăjmașii Săi însă, începură a stărui cu îndărătnicie, că este vinovat și trebuie osândit la moarte. Auzind pârile arhiereilor și cărturarilor, Pilat L-a întrebat: «*N'auzi ce spun ăștia despre Tine?*» Iisus însă tăcu și nu zise nimic. Faptul că nu încercă nicidecum a se apăra, miră mult pe guvernator. Iudeii se întăriră și mai grozav și începură să strige: «*Întărîtă poporul învățând prin toată Iudeia: din Galileia și până aici!*»

Iisus înnaintea lui Irod. — Auzind vorbindu-se de *Galileia, Pilat* a întrebat: «*Oare Acest om este Galileian?*» Și aflând că Iisus este din ținutul lui *Irod*, Il trimise pe El la acest rege, care în timpul acela, tocmai se afla în *Ierusalim*. Bucuria lui Irod fu grozav de mare, când află că va puteà vedeà pe *Iisus*, dela care nădăjduià să vadă vre-o minune. Dar la toate întrebările lui Irod, Mântuitorul n'a răspuns nici-o vorbă. Atunci, arhiereii și cărturarii au început a-L pârî cu ură și răutate grozavă. Irod, mâniat că Iisus se arătase nepăsător față de el, începù a-L batjocori, împreună cu toți curtenii săi. După ce-L îmbrăcară într'un veșmânt alb-regesc, în bătae de joc, Il trimise iarăș la Pilat, cu care, de-atunci legă prietenie, de oarece până aci se vrăjmășise unul pe altul.

A doua înfățișare înnaintea lui Pilat. — In zadar se sili *Pilat*, să liniștească pe *Iudei*, arătându-le că: nici el, nici *Irod* nu au putut aflà nici-o vină lui *Iisus*, căci ei se arătau din ce în ce mai îndârjiți împotriva Lui. Știind că cei mai dârji vrăjmași

al lui Iisus sunt arhiereii, se gândì să 'ncerce a-L scăpà prin mijlocirea norodului de jos, crezând că acesta va fi mai milos față de Dânsul. Erà obiceiul la Evrei, ca, de sărbătorile Paștelui, să se libereze din închisoare un vinovat ales de popor. Tocmai în timpul acela se aflà închis în temniță un mare tâlhar și ucigaș de oameni, anume *Varavà*. Pilat cugetă că, dac'o pune pe Christos față'n față cu Varavà și va întrebà poporul pe cine voiește să libereze, fără îndoială că va cere liberarea lui Christos. Dar se'nșelă amarnic. Ațâțat de preoții și cărturarii evrei, la întrebarea lui Pilat, pe cine voiește să libereze dintre cei doi vinovați, norodul, orbit de patimă, răspunse: «*Pe Varavà!*» Incurcătura lui Pilat fu și mai mare, căci tocmai în timpul acela, soția sa, *Claudia Procla*, îi trimise vorbă, să nu care cumva să facă ceva lui Iisus, căci avusese peste noapte visuri groaznice din pricina Lui.

Iisus încununat cu coroană de spini.

Intrebând Pilat iarăș: «*Dar cu Iisus, căruia I se mai zice și Christos, ce să fac?*» — mulțimea îi răspunse: «*Răstignește-L! Răsitgnește-L!*» Pentru a treia oară, Pilat zise: «*Dar ce rău a făcut, căci eu nu-I găsesc nici o vină de moarte? Deci, după ce-L voiu certà, Ii voiu da drumul!*» Poporul, ațâțat mereu de preoți începù să strige și mai îndârjit: «*Să se răstignească!*»

Văzând Pilat furia mulțimii amenințătoare, luă apă și, spălându-și mâinile înnaintea poporului zise: «*Nevinovat sunt eu*

de sângele dreptului Acestuia! Voi sunteți răspunzători de El!» Iar Iudeii i-au răspuns: *«Sângele Lui să cadă asupra noastră și asupra copiilor noștri!»*

Apoi, vroind să le facă pe voie, liberă pe Varavà. Nădăjduind că va mișcà sufletul poporului, văzând suferințele Celui nevinovat, dete pe Iisus pe mâinile ostașilor romani, nu chiar cu gândul ca să-L răstignească.

Suferințele Mântuitorului. — Ostașii guvernatorului scoaseră pe *Iisus* în curtea palatului. Aci, în văzul mulțimii, Il desbrăcară de hainele Sale și-L bătură cu trestiile. Apoi Il îmbrăcară în batjocură, într'o mantà roșie de culoarea purpurii. După aceea, împletind o cunună de spini, I-o puseră pe cap și, dându-I o trestie în mâna dreaptă, ca și cum ar fi fost sceptru împărătesc, începură a îngenunchià înnaintea Lui, în râs zicându-I: *«Bucură-Te, împăratul Iudeilor!»* In acelaș timp: Il scuipau, Ii dădeau palme și urmau să-L lovească pe unde nemeriau, cu trestiile.

Evreii și ostașii romani închinându-se în batjocură lui Iisus.

Osândirea la moarte. — Crezând că de rândul acesta va află milă în fața poporului, *Pilat* Il arătă din nou mulțimii zicând: *«Iată că vi-L aduc afară iarăș, ca să vedeți că nu-I aflu nici-o vină!»* Și a ieșit *Iisus* în văzul norodului, înveșmântat cu haina cea mohorîtă și purtând cunună de spini pe cap. Iar Pilat a zis: *«Iată omul!»* Insă poporul, în loc să

simtă milă pentru Cel chinuit, a strigat și mai înfuriat: «*Răstignește-L! Răstignește-L!*» Atunci, Pilat a zis din nou: «*Luați-L voi și-L răstigniți, căci eu nu-L găsesc cu nimic vinovat!*» Iar Iudeii i-au răspuns: «*Noi avem lege; și, după legea noastră e vrednic de moarte, căci s'a făcut pe Sine Fiul lui Dumnezeu!*» Auzind Pilat acestea, a început a se teme. Și intrând din nou în sala de judecată cu Iisus, L-a întrebat iarăși: «*De unde ești Tu?*» Dar Iisus nu i-a răspuns. Atunci, Pilat I-a zis din nou: «*Nici Mie nu-Mi vorbești? Oare nu știi că-mi stă'n putere: și să Te răstignesc, și să Te liberez!*» Iisus îi răspunse: «*N'ai avea nici o putere asupra Mea, dacă nu ți-ar fi fost dată ție de sus. Tu nu ești așa de vinovat, pe cât sunt de vinovați cei ce M'au adus înnaintea ta!*»

Iisus bătut la stâlpul osândei.

Din nou încercă Pilat să scape pe Iisus. Iudeii însă începură a strigà cu îndârjire din ce în ce mai mare: «*De-L vei liberà pe Acesta, înseamnă că nu ești prieten Cezarului, căci oricine se face pe sine împărat, este împotriva Cezarului!*»

Aceste vorbe pline de răutate și vicleșug a înnăbușit în Pilat orice simțimânt de dreptate, de oarece se temeà ca lucrurile să nu ieà vre-o întorsătură neplăcută pentru el. Deci, porunci ca Iisus să fie scos afară și dus la locul cel de judecată, numit *Litòstroton*, adică *pardosit cu pietre*. Și, așezându-se în jilțul judecătoresc, le zise Iudeilor: «*Iată împăratul vostru!*» Iar ei au strigat: «*Ieà-L, ieà-L și-L răstignește!*» Pilat a

adăogat: «*Cum?... să vă răstignesc împăratul?!...*» Atunci, arhiereii au răspuns: «*Nu avem alt împărat, decât numai pe Cezarul!*»

Nemaiputându-se împotrivi pornirii atât de vrăjmășești a celor ce voiau moartea blândului și dreptului Iisus, guvernatorul se hotărî să le împlinească dorința și-L dete, ca să-L răstignească.

Deci, cu toate că Pilat vroise să scape pe Iisus dela moarte, însă, fiind lipsit de energia trebuitoare spre a înfrână ura interesată și nedreaptă a preoțimii evreiești, și temându-se să nu-și piardă postul, nu și-a putut împlini hotărîrea, ci s'a lăsat și el târît de patima nestăpânită a mulțimii Iudeilor și a îngăduit să se facă cea mai mare nedreptate, bunului și nevinovatului Iisus, Binefăcătorul și Mântuitorul omenirii. La câtăva vreme după aceste întâmplări fu învinuit și el de vrăjmașii săi, și condamnat la exil, unde se omorî singur, întocmai ca și Iuda.

Pilat căutând să scape pe Iisus.

Răstignirea lui Iisus. — Luând pe *Iisus*, ostașii Îl desbrăcară de veșmântul cel roșu și-L îmbrăcară iarăș cu hainele Sale. Pe la ceasul trei din zi, porni pe drumul jalei și al suferințelor, ducându-și crucea în spinare spre *locul Căpățânii*, numit pe evreiește *Golgota*, unde erau răstigniți cei osândiți la moarte. Impreună cu El, mai erau duși încă doi tâlhari condamnați a fi răstigniți. Nemaiputându-și duce crucea, Iisus căzù doborît de greutate. Atunci, soldații romani siliră pe un oarecare *Simon din Cirena*, care tocmai se întorceà dela țarină, să ducă el crucea până la locul de osândă. Și mergeà după Iisus mulțime mare de popor și de femei, cari plângeau și se tânguiau de mila Lui. Dar Iisus, întorcându-se către ele, zise: «*Ficele*

Ierusalimului, nu Mă plângeți pe Mine, ci pe voi și pe copiii voștri, căci iată, vor veni zile în cari vor zice: «Ferice de cele cari nu au copii!» Atunci vor zice munților: «Cădeți peste noi!»; iar dealurilor: «Acoperiți-ne!» Căci dacă se petrece astfel, cu lemnul verde; atunci, ce va fi cu cel uscat?»

Și dacă au sosit la locul de osândă, fiindu-I sete I-au dat să bea oțet amestecat cu fiere; dar El, gustând, n'a vrut să mai primească.

Drumul spre Golgota.

Pe la ora 6 fu țintuit pe cruce și răstignit între cei doi tâlhari aduși odată cu Dânsul, împlinindu-se astfel Scriptura, care zice: «*Și cu cei fără de lege a fost socotit!*»

După ce ostașii împliniră porunca guvernatorului, răstignind pe cei trei osândiți, Mântuitorul zise: «*Părinte, iartă-i, că nu știu ce fac!*»

Din ordinul lui Pilat, deasupra crucii a fost scris în: evreiește, elinește și latinește: «*Iisus Nazarineanul, împăratul Iudeilor.*» Astfel, fără să știe, Pilat a vestit predicarea Evangheliei în trei limbi, după cum s'a și întâmplat după aceea.

Cetind Evreii cele scrise, au venit la Pilat și au cerut să nu scrie «*împăratul Iudeilor*», ci că «*El a zis sunt împăratul Iudeilor!*» Atunci, Pilat a răspuns: «*Ceea ce am scris, rămâne bun scris!*»

După ce-au răstignit pe Iisus, ostașii au împărțit hainele Sale între dânșii, însă cămașa fiind țesută pe deantregul, neputând-o împărți, au tras-o la sorți: *cui să rămâie!* Și astfel

s'au împlinit vorbele Sfintei Scripturi, care zice: «*Împărțit-au hainele Mele între dânșii, iar pentru cămașa Mea au aruncat sorți!*»

Batjocorirea lui Iisus pe cruce. — Pe când Domnul cerului și al pământului erà răstignit pe cruce, parte din popor sta și priveà îndurerat; iar alții, trecând, Il ocărau și-L batjocoreau ca pe cine știe ce mare vinovat. Unii-I ziceau: «*O! Tu, Cel ce strici biserica și în trei zile o zidești, mântuește-Te pe Tine!*» *Sau: «De ești Tu Fiul lui Dumnezeu, coboară-Te depe cruce!*» De asemenea: arhiereii, bătrânii și cărturarii

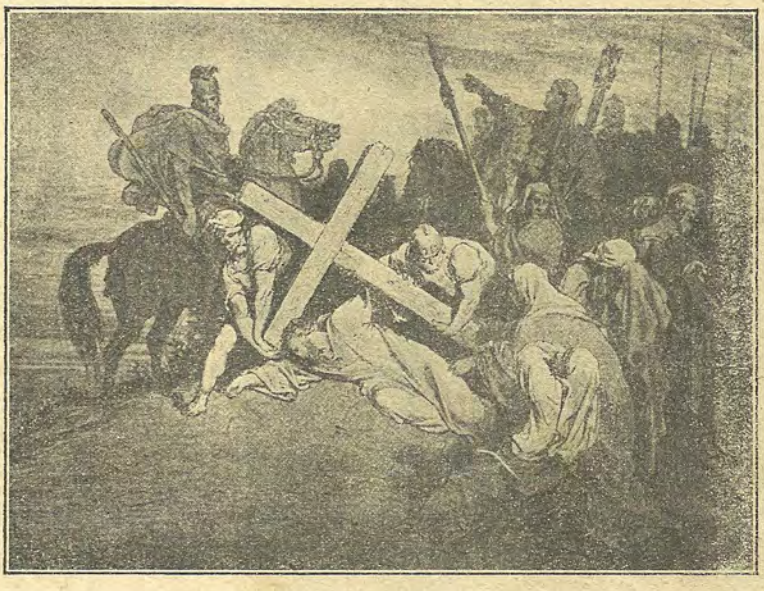

Sosirea la locul osândei.

Evreilor, își râdeau de Dânsul zicându-I: «*Christos, împăratul lui Israel, să se coboare acum depe cruce, ca să vedem și să credem într'Insul! Pe alții i-a mântuit, iar pe Sine nu poate să se mântuiască! Isbăvească-se pe Sine, dacă este cu adevărat Christos, alesul lui Dumnezeu. Își pusese nădejdia în Dumnezeu; iată, să-L mântuiască dacă-L vrea; că doar ziceà: «Sunt Fiul lui Dumnezeu!*» Și chiar unii dintre ostași Il batjocoreau, zicându-I: «*Dacă ești Tu împăratul Iudeilor, mântuește-Te pe Tine însuți!*»

Cei doi tâlhari vorbind lui Iisus. — Ba încă și unul dintre tâlharii răstigniți alături de Dânsul găsi cu cale să-L batjoco-

rească, zicându-I: «*Dacă ești Tu, Christos, mântuește-Te pe Tine și ne mântuește și pe noi!*» Iar celălalt tâlhar îl certă pe tovarășul său zicându-i: «*Nu te temi tu oare de Dumnezeu, fiind într'aceeași osândă ca și Dânsul? Și noi, doară suntem pe bună dreptate osândiți, căci ne luăm răsplata faptelor noastre; pe când Acesta nici un rău n'a făcut!*» După aceea, vorbind către Iisus, grăi: «*Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta!*» Iar acestuia, Iisus i-a răspuns: «*Iți spun adevărul: astăzi vei fi cu Mine în rai!*»

Țintuirea pe cruce.

Aceasta a fost a doua vorbire a Mântuitorului în timpul cât s'a aflat pe cruce.

Iisus încredințează lui Ioan pe sfânta Fecioară Maria. — In timpul acesta stăteau lângă crucea lui Iisus: *Sfânta Fecioară Maria*, precum și *Maria lui Cleopa*, cu *Maria Magdalina* și alte femei. Văzând Iisus pe maica Sa și pe *Ioan*, ucenicul Său cel iubit, zise mamei Sale, arătând spre Ioan: «*Femeie, iată fiul Tău!*» Apoi zise ucenicului: «*Iată mama Ta!*» Și din ceasul acela, Ioan a luat pe Maica Mântuitorului în casa sa. Aceasta a fost a treia vorbire a lui Iisus, pe cruce.

Cele din urmă vorbiri ale lui Iisus, înnainte de moarte. — Intre ceasul al șaselea și al noulea ceas, întreg pământul a fost cuprins de un întuneric nepătruns. Iar în ceasul al noulea, Iisus a strigat cu glas mare zicând: «*Eli!*...

Eli!... lama sabachtanì?» adică: *«Dumnezeule!... Dumnezeule!... pentru ce M'ai lăsat?»*

Iar unii dintre cei cari stăteau acolo, luându-L în râs, ziceau: *«Iată-L, acum a început să strige pe Ilie!»*

Aceasta a fost a patra vorbire a Mântuitorului, pe cruce.

După aceea, ştiind Iisus că toate s'au sfârşit, spre a se împlini Scriptura zise: *«Mi-e sete!»*

Şi erà acolo un vas cu oţet. Unul dintre ostaşi luă un burete pe care-l înmuie în oţet şi-l ridică la gura lui Iisus cu o trestie. Iar alţii ziceau: *«Lăsaţi, să vedem, venì-va Ilie, să-L mântuiască!»*

Răstignirea lui Iisus.

Aceasta a fost a cincia vorbire a lui Iisus.

Şi dacă a gustat din oţetul acela, a zis: *«S'a sfârşit!»* — A şasea vorbire.

Moartea Mântuitorului.—După aceea strigă iarăşi cu glas mare zicând: *«Părinte, în mâinile Tale îmi dau Duhul Meu!»*— A şaptea vorbire.

Şi, plecându-şi capul şi-a dat sfârşitul. Şi iată, îndată pământul s'a cutremurat; catapeteasma bisericii s'a rupt în două de sus până jos, pietrele au crăpat, mormintele s'au deschis şi multe trupuri ale sfinţilor mai dede mult adormiţi au înviat şi, ieşind din morminte, au venit în sfânta cetate şi s'au arătat multora. Iar sutaşul şi cei ce străjuiau împreună cu dânsul, văzând cutremurul şi toate cele ce se întâmplaseră, s'au înfricoşat grozav; şi, mărind pe Dumnezeu,

zise: «*Intr'adevăr, Omul Acesta a fost drept și nici o vină nu a avut. Cu adevărat El a fost Fiul lui Dumnezeu!*»

Și tot poporul, care fusese mărturie la toate acestea, văzând cele ce se petrecuseră, porniră spre cetate, bătându-se cu pumnii în piept. Iar cunoscuții lui Iisus stăteau împreună cu femeile venite din *Galileia* spre a-L sluji, și priveau de departe, fiind mărturie la toate câte se întâmplaseră. Printre femei erà: *Maria Magdalena* și *Maria — mama lui Iacov și a lui Iosif*, și *Salomia*, — mama fiilor lui *Zevedeu*, și alte multe, cari veniseră odată cu Iisus în *Ierusalim*.

Moartea Mântuitorului pe cruce.

Impungerea lui Iisus cu sulița în coastă. — In ziua când Mântuitorul și-a dat duhul, erà *Vineri*. Spre a nu rămâne trupurile răstignite pe cruce a doua zi, *Sâmbătă*, când erà și prasnic mare la *Evrei*, *Iudeii* au cerut lui *Pilat* să sdrobească fluierele picioarelor celor depe cruce, spre a muri mai degrab, căci nu erà iertatat ca în zi de sărbătoare să rămână osândiții în chinuri. Guvernatorul le-a îngăduit cererea, iar ostașii au sfărâmat fluierele celor doi tâlhari; și, venind și la Iisus, l-au aflat mort, așa că nu i-au mai sdrobit picioarele, împlinindu-se astfel vorbele Scripturii, care zice: «*Nici un os dintr'Insul nu se va sdrobì!*» Insă, unul dintre ostași și-a înfipt sulița în coasta Sa și îndată a curs sânge și apă. Prin aceasta, Mântuitorul ne-a arătat alcătuirea Sfintei Cuminecături, în care se

amestecă vinul — sângele Domnului--, cu apa ce-a curs din coasta Celui sacrificat pentru noi — apă vărsată pentru spălarea păcatului strămoșesc.

Inmormântarea lui Iisus. — Spre seară veni la *Pilat, Iosif din Arimateia,* sfetnic de seamă al sinodului evreiesc, însă, pe ascuns — de teama *Iudeilor,* ucenic al Mântuitorului. Acesta cerù trupul lui Iisus, spre a-L înmormântà după cuviință. Pilat se mirà că murise așa de curând și porunci sutașului, ca să dea trupul lui *Christos,* celui ce-L ceruse. Luând giulgiu nou, Iosif a mers împreună cu *Nicodim* — cel care

Coborîrea lui Iisus depe cruce.

venise odinioară noaptea la Iisus — și, după ce Mântuitorul a fost coborît depe cruce, l-au uns corpul cu miresme aduse din belșug, de către Nicodim, apoi L-au înfășurat în giulgiu curat — potrivit obiceiului evreiesc la înmormântări.

In grădina sa, care erà aproape de locul răstignirii, Iosif pusese de i se săpase în piatră un mormânt nou ca pentru sine. In acest mormânt a fost așezat trupul lui Christos. Și fiind seara, târziu, au prăvălit o piatră mare pe ușa mormântului și au plecat. Odată cu Iosif și cu Nicodim au petrecut pe Iisus la mormânt: *Maria Magdalena* și *Maria — mama*

lui Iacov, și alte femei, cari veniseră cu Dânsul din *Galileia*. După ce au văzut cum fusese așezat corpul Mântuitorului în groapa cea de piatră, au plecat, spre a pregăti miresme și unsori arcmate.

Străjuirea lui Iisus. — A doua zi — *Sâmbătă* —, arhiereii și fariseii merseră la *Pilat* și-i ziseră: «*Domnule, ne-am adus aminte, că înșelătorul Acela, încă depe când eră în viață, a zis: «După trei zile Mă voiu scula!» Poruncește deci, să se străjuiască mormântul până a treia zi, ca nu cumva, venind ucenicii Lui noaptea, să-L fure și să spună norodului: «Iată s'a sculat din morți!»... căci, atunci, va fi rătăcirea cea din urmă mai rea ca cea dintâi!*»

Inmormântarea lui Iisus.

Atunci, Pilat le-a răspuns: «*Iată: aveți păzitori! Mergeți si faceți cum veți crede!*» Iar ei, luând ostași cu dânșii, s'au dus și au pus strajă puternică la mormânt, pecetluind totdeodată piatra așezată la gura mormântului.

12. INVIEREA MÂNTUITORULUI

Pecetluirea credinței lui Christos prin Inviere. — Cu toate măsurile luate de mai marii sfatului evreiesc, *biruind puterea morții și sfărâmând încuietorile iadului, Iisus a înviat a treia zi în revărsatul zorilor, ieșind cu slavă din mormânt!*

Fără de veste, cutremur mare s'a făcut, iar îngerul Domnului, coborîndu-se din ceruri, a prăvălit piatra depe uşa mormântului şi a şezut deasupra ei. Şi eră vederea lui ca fulgerul; şi îmbrăcămintea lui, albă ca zăpada. De groază, toţi cei cari erau de strajă s'au cutremurat; şi, căzând cu feţele la pământ, au rămas ca nişte morţi.

Desmeticindu-se din spaima şi buimăceala în care căzuseră, ostaşii cari străjuiau mormântul, hotărîră să trimită pe unii dintr'înşii, ca să vestească pe căpeteniile lor şi pe arhierei despre cele ce se întâmplaseră.

Invierea lui Iisus.

Femeile la mormânt. — *Duminecă* de dimineaţă, *Maria Magdalena*, şi *Maria lui Iacov*, şi *Salomia:* au venit la mormânt, ca să ungă trupul lui *Iisus* cu miresme. Pe drum însă, îşi ziceau una alteia: «*Cine ne va prăvăli piatra depe mormânt?!*» Dar, sosind acolo, au găsit piatra răsturnată depe uşa mormântului; şi intrând înnăuntru, aflară aci pe un tânăr îmbrăcat în veşminte albe. Acesta le-a zis: «*Nu vă înspăimântaţi!... Pe Iisus Nazarineanul, Cel răstignit, Îl căutaţi?.... S'a sculat; nu mai este aici!... Iată locul în care a fost pus!... Deci, mergeţi şi spuneţi ucenicilor Lui şi lui Petru, că va merge mai înnaintea voastră în Galileia. Acolo Îl veţi vedeà: după cum va şi spus!...*»

Ieşind din mormânt, femeile au fugit îngrozite. Iar *Maria Magdalena* s'a dus degrabă la *Petru* şi la *Ioan;* şi le-a zis lor: «*Au luat pe Domnul din mormânt şi nu ştiu unde*

L-au pus!» Atunci ei au alergat să vadă ce s'a întâmplat. Iar Ioan, fiind mai tânăr, a ajuns mai repede la mormânt; şi, aplecându-se, a văzut giulgiurile aruncate, dar n'a intrat înnăuntru. Venind şi Petru, au intrat amândoi în mormânt, unde au aflat: giulgiurile, de o parte; iar mahrama cu care fusese acoperit corpul Domnului, de altă parte. După aceea, ucenicii s'au întors iar la ai lor, foarte miraţi de această întâmplare.

Femeile mironosiţe la mormântul lui Iisus.

Iisus se arată Mariei şi celorlalţi ucenici. — Abia se depărtară cei doi ucenici, şi *Maria Magdalena* se întoarse iarăşi la mormânt jelind pe Domnul. Pe când plângeà, s'a uitat în mormânt, unde a văzut doi îngeri înveşmântaţi în alb, stând la câte un cap al mormântului în care fusese trupul lui *Iisus*. Şi au întrebat-o aceia: «*Femeie, de ce plângi?*» Iar ea le-a răspuns: «*Pentrucă au luat pe Domnul meu şi nu ştiu unde L-au pus!*» Intorcându-se după aceea înnapoi, a văzut pe Iisus, dar nu L-a cunoscut. Crezând că este grădinarul, L-a întrebat: «*Domnule, dacă L-ai luat, spune-mi unde L-ai pus, şi eu mă voiu duce şi-L voiu luà?*» Atunci, *Iisus* îi zise: «*Mario!*» Ea, cunoscându-L pe Mântuitorul, grăì: «*Rabbuni!*» adică «*Invăţătorule!*» şi vroì să se apropie de El; dar Iisus adaose: «*Nu te atinge de Mine, că încă nu M'am suit la Tatăl Meu; ci mergi la fraţii Mei şi le spune că mă voiu suì la Tatăl Meu şi Tatăl vostru, şi la Dumnezeul Meu şi Dumnezeul vostru!*»

Și plecând, Maria Magdalena a spus ucenicilor: «*Am văzut pe Domnul!*»

In acelaș timp, celelalte femei, pornind degrabă dela mormânt, cu teamă și cu bucurie mare alergară să vestească întâmplarea și celorlalți ucenici. Pe când mergeau, le ieși Iisus în cale și le zise: «*Bucurați-vă!*» Iar ele, apropiindu-se, căzură la picioarele Lui și I se închinară. Apoi, Iisus le grăi iarăș: «*Nu vă temeți! Mergeți de înștiințați pe frații Mei, să meargă în Galileia și acolo mă vor vedeà!*» Iar ele, plecând, au vestit pe ucenicii Săi și pe toți ceilalți, cari se tânguiau pentru moartea Lui. Aceștia însă n'au crezut.

Cumpărarea străjerilor de către arhierei. — După plecarea femeilor, unii dintre străjeri se duseră în cetate, spre a da de veste arhiereilor că Mântuitorul înviase și se ridicase cu slavă din mormânt. Aceștia, făcând sfat cu bătrânii, se înțeleseră să cumpere cu bani tăcerea ostașilor, învățându-i să spună că ucenicii Lui au venit peste noapte și I-au furat corpul, pe când ei dormiau ; iar de va aflà despre aceasta guvernatorul, vor căutà ei, să-i potolească mânia. Ostașii, luând arginții arhiereilor, au făcut așa cum au fost îndemnați. Și credința că Mântuitorul nu a înviat, stăpânește pe *Evrei* până în ziua de astăzi.

Arătarea lui Iisus la doi ucenici pe drumul Emausului. — Tot în ziua învierii, Mântuitorul s'a arătat la doi dintre cei șaptezeci de discipoli ai Săi: lui *Luca* și lui *Cleopa*, cari mergeau spre *Emaus* — un sat depărtat de *Ierusalim* cale de două ceasuri de mers cu piciorul. Pe când acești discipoli vorbiau între dânșii cu întristare, despre cele ce se întâmplaseră Invățătorului lor, Iisus se apropiè de ei și merseră mai departe împreună, fără a fi fost cunoscut de aceștia. El îi întrebă: «*Despre ce vorbiți voi și pentru ce sunteți triști?*» Iar Cleopa îi zise : «*Se vede că numai Tu singur, din tot Ierusalimul, nu știi despre cele ce s'au petrecut zilele acestea?*»

«*Despre ce?*» întrebă Iisus. Iar ei I-au răspuns : «*Despre cele întâmplate lui Iisus Nazarineanul, prooroc, bărbat puternic în faptă și în cuvânt înnaintea lui Dumnezeu și a tuturor oamenilor! Oare nu știi cum L-au dat pe El, arhiereii și mai marii noștri, să fie osândit la moarte?... cum L-au răstignit?... Și noi credeam că El este isbăvitorul poporului lui Israel!... Iată!... astăzi este a treia zi de când s'au petrecut toate acestea! E drept că niște femei dintr'ale noastre, cari au fost până 'n zori la mormânt și neaflând*

trupul Lui acolo, ne-au înspăimântat, zicând că și vedenii de îngeri li s'ar fi arătat, cari le-a spus că El este viu. Ducându-se unii dintre noi la mormânt, au aflat că spusele femeilor sunt adevărate; iar pe El nu L-am aflat nicăierea!»

Atunci, Iisus le-a zis: «*O nepricepuților și cu sufletul greoiu a crede toate câte au grăit proorocii. Oare Christos nu trebuià să sufere toate acestea spre a intrà în slava Sa?*» Și, începând dela *Moise*, vorbì despre toate profețiile privitoare la Dânsul, tâlmăcindu-le totdeodată părțile ce-L priviau, din Sfânta Scriptură.

Iisus la Emaus.

Ajungând la Emaus, Iisus le spuse că drumul său merge mai departe. Discipolii Il rugară atunci, să rămână cu dânșii, mai ales că se înserà; iar Iisus a primit. Și, așezându-se la masă, ca să mănânce, El luă pâinea și o binecuvântă, apoi rupând-o, o împărți între ei. Atunci, deodată li se limpeziră mintea și judecata lor, și L-au cunoscut. El însă s'a făcut nevăzut din fața lor; iar ei au grăit unul către altul: «*Oare nu simțiam inima noastră arzând în noi, când ne vorbià pe cale și când ne tâlmăceà scripturile?*»

Indată după aceasta, cei doi ucenici s'au întors în Ierusalim, și au aflat pe cei unsprezece apostoli, împreună cu cei cari-i

însoțiau. Aceștia, cum îi văzură, le spuse că Domnul cu adevărat s'a sculat și s'a arătat lui *Simon*. Apoi povestiră și ei cele ce se petrecuseră cu dânșii, și cum L-au cunoscut numai când a binecuvântat pâinea și a frânt-o, dând dintr 'însa celor de față.

Arătarea lui Iisus în Ierusalim. — In seara zilei celei dintâi a săptămânii, pe când ucenicii stăteau închiși de teama *Iudeilor* în foișorul unde avusese loc cina cea din urmă, *Iisus* se arătă în mijlocul lor, zicându-le: «*Pace Vouă!*» Spre a le dovedi că nu este o vedenie, ci este în carne și 'n oase, le arătă semnele rănilor Lui, apoi mâncă nițel pește fript și o bucată de fagure de miere. Ucenicii s'au bucurat văzându-L. Apoi, Mântuitorul zise iarăș: «*Pace vouă! Precum M'a trimis pe Mine Tatăl Meu, vă trimit și Eu pe voi!*» Apoi a suflat peste dânșii și a zis: «*Luați Duh Sfânt! Cărora veți iertà păcatele, iertate vor fi; și cărora le veți ținea, ținute vor fi!*»

Iar *Toma*, unul dintre cei doisprezece apostoli, nu erà de față. Și aflând de arătarea Domnului, el zise către ceilalți: «*Până nu voiu vedeà pe mâinile Lui semnul cuelor, până nu voiu pune degetul meu în semnul cuelor, și până nu voiu pune mâna mea pe coasta Lui: nu voiu crede!*»

La opt zile după aceasta, Mântuitorul s'a arătat iarăș ucenicilor Săi, fiind ușile încuiete, căci se temeau de Iudei. Și erà și Toma cu dânșii. Stând în mijlocul lor, Mântuitorul le zise: «*Pace vouă*». Apoi, vorbind către Toma, îi zise: «*Adu-ți degetul tău încoace și pipăie rănile Mele; adu-ți mâna ta și pune-o pe coasta Mea, și nu fii necredincios, ci credincios!*» Iar Toma I-a răspuns: «*Domnul meu și Dumnezeul meu!*» Iisus a adăogat: «*Ai crezut, Tomo, pentrucă M'ai văzut; fericiți cei ce n'au văzut și au crezut!*»

Arătarea lui Iisus în Galileia. — La o săptămână după *Paște*, apostolii se întoarseră în *Galileia*, după cum le poruncise *Iisus*.

Petru trebuià să fie întărit din nou în vrednicia de apostol, pe care o pierduse prin întreita lepădare din noaptea prinderii Mântuitorului. El se află la lacul *Tiberiadei* cu alți ucenici spre a prinde pește. După o noapte de pescuit nu prinsese nimic. Dimineața se arătă la țărm, Iisus, fără însă a fi cunoscut de ucenici. El le zise: «*Aruncați mreaja în partea dreaptă a corăbiei și veți aflà vânat destul!*» Și au făcut așa, și nu puteau trage mreaja din pricina mulțimii peștilor. Atunci, *Ioan* zise către Petru: «*Este Domnul!*» Iar

Petru, fiind gol, și-a încins fota și a sărit în apă. Apoi, scoțând peștele la mal, l-au pregătit pentru cină, potrivit poruncii Mântuitorului. După aceea luară cu toții și mâncară.

Sfârșindu-se cina, Iisus a întrebat de trei ori pe Petru: «*Simone al lui Ionà, mă iubești tu mai mult decât aceștia?*» Iar Simon I-a răspuns «*Doamne, Tu, care știi toate, știi cât Te iubesc!*» Dar graiul lui era sfios. După fiecare răspuns al lui Petru, Mântuitorul răspundeà: «*Paște oile Mele!*» sau «*Paște mielușeii Mei!*» Faptul că Iisus l-a întrebat de trei ori, l-a întristat, căci el își aminteà de cele trei lepădări de altădată.

Iisus arătându-se apostolilor.

Apoi zise Mântuitorul către Petru: «*Amin, amin, grăiesc ție: când erai mai tânăr, te încingeai singur și mergeai unde voiai; iar după ce vei îmbătrâni, vei întinde mâinile tale și altul te va încinge și te va duce unde nu voiești tu!*»

Prin aceste cuvinte, Iisus a vrut să prevestească lui Petru: mucenicia și suferințele ce aveà să le îndure pentru credința în învățăturile Sale.

Sfârșind cele ce avusese de grăit către Petru, Mântuitorul adaose: «*Urmează-Mă!*» Și Petru îl urmă.

Cele din urmă arătări ale lui Iisus. — După aceea s'a mai arătat Iisus în *Galileia*, pe un munte, unde poruncise

să se adune cei unsprezece apostoli, împreună cu cei peste cinci sute de fraţi. Aceştia, văzându-L, s'au bucurat. Au fost însă unii, cari s'au şi îndoit. Apropiindu-se de ei, Mântuitorul le zise: «*Datu-Mi-s'a toată stăpânirea în cer şi pe pământ! Aşa dar, mergând în lume, învăţaţi toate neamurile, botezându-le: în numele Tatălui, şi al Fiului, şi al Sfântului Duh; şi învăţându-le să păzească toate câte v'am poruncit vouă. Căci iată, Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârşitul veacurilor!*»

După aceea, s'a arătat iarăş celor unsprezece ucenici în *Ierusalim,* pe când se aflau la masă. Mântuitorul le vorbi despre nemulţumirea pe care I-a pricinuit-o faptul că unii dintr'înşii s'au îndoit că El a înviat, cu toate că L-au văzut. Apoi le zise: «*Mergeţi în toate laturile lumii şi propoveduiţi Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede şi se va botezà, se va mântuì; iar cel ce nu va crede, se va osândì!*»

In aceste patruzeci de zile dela învierea Sa, Mântuitorul S'a arătat ucenicilor Săi, nu numai spre a-i încredinţà că într'adevăr a înviat, ci şi spre a-i învăţà multe lucruri, pe cari înnainte, poate nu le-ar fi priceput; şi, totdeodată, spre a le deschide mintea să priceapă cele scrise în cărţile sfinte.

13. PĂRĂSIREA LUMII PĂMÂNTEŞTI

Innălţarea la ceruri. — După ce, timp de patruzeci de zile, Mântuitorul a dovedit prin semne şi minuni învierea Sa, le-a poruncit tuturor, să iasă afară din *Ierusalim* şi să meargă în *Vitania,* pe *muntele Măslinilor,* unde avusese loc umilirea Sa, şi unde doreà El, să le arate slava Sa.

Pe când se aflau adunaţi cu toţii pe munte, unii dintre ucenici Il întrebară: «*Doamne, oare în timpul acesta ai de gând să reîntemeiezi împărăţia lui Israel?*» Iar Iisus le-a răspuns: «*Nu vi se cuvine a şti: nici timpul, nici clipele pe cari Tatăl le păstrează în puterea Sa. Veţi primì putere coborîtă peste voi dela Duhul Sfânt, şi-Mi veţi fi martori: în Ierusalim, şi în toată Iudeia şi Samaria, şi până la marginea pământului!*»

Zicând acestea, Şi-a ridicat mâinile şi I-a binecuvântat! Pe când ei priviau spre Dânsul, L-au văzut înnălţându-se din ochii lor; iar un nor luminos L-a învăluit, pierzându-se cu El în înnălţimile văzduhului.

Pe când ucenicii căutau să spintece zarea cu privirea, spre a vedeà încotro se află Invățătorul lor, li se arătă în față doi bărbați înveșmântați în haine albe ca zăpada și le zise: «*Bărbați Galileieni, de ce stați și mai priviți spre cer? Acest Iisus, care s'a înnălțat la cer din mijlocul vostru, va revenì iarăș tot așa precum L-ați văzut urcându-se în slavă!*»

Din muntele Măslinilor, ucenicii se întoarseră iarăș în Ierusalim, petrecând timpul în rugăciuni, împreună cu *Maria*, mama lui Iisus, și cu ceilalți credincioși, lăudând și preamărind pe Dumnezeu. Tot atunci au ales alt apostol,—pe *Matia*—în locul lui *Iuda Iscarioteanul*, vânzătorul Domnului.

Innălțarea lui Iisus.

Pogorîrea Sfântului Duh.— La zece zile după *Înnălțare*, sau cincizeci de zile dela *Invierea Domnului*, fiind adunați toți ucenicii la un loc și așteptând puteri dela *Duhul Sfânt*, fără de veste un vuiet mare s'a făcut și o suflare ca de vifor s'a abătut peste dânșii, umplând casa în care erau adunați. In acelaș timp, niște limbi de foc s'au arătat, cari s'au răspândit peste fiecare dintr'înșii. Și umplându-se cu toții de Duh Sfânt, au început a grăì fiecare în limbi deosebite.

Și erau atunci adunați în *Ierusalim*, oameni din toate părțile pământului. Iar ucenicii lui Iisus, mergând în mijlocul lor, au început să grăiască învățăturile Domnului fiecăruia în limba sa. Și toți, cei de față, se minunau auzind cum grăiesc în toate limbile pământului. Și-și ziceau unul, altuia: «*Oare, aceștia*

cari vorbesc, nu sunt toți Galileieni? Cum dară îi auzim vorbindu-ne în limba noastră, în care ne-am născut? Și Parții, și Mezii, și Elamiții; și cei ce locuiesc în Mesopotamia, și în Iudeia, și în Capadocia, în Pont și în Asia, în Frigia și în Pamfilia, în Egipt și în părțile Libiei; cei de lângă Cirena, și Iudeii streini din Roma, și veneticii Cretani, și Arabii: toți îi auzim grăind despre slava lui Dumnezeu, în limbile noastre!» Iar alți ziceau: *«Ce-o mai fi și asta?»* Unii însă îi batjocoreau zicând că vorbirea lor se datorește băuturii mustului celui amețitor.

Pogorîrea Duhului Sfânt.

Începutul predicării apostolilor.— Înțelegând gândurile multora dintre cei de față, *Petru* se ridică în mijlocul celor unsprezece apostoli și, grăind către mulțime, zise: *«Bărbați Iudei și voi, toți câți locuiți în Ierusalim, luați aminte și să știți, că aceștia nu sunt amețiți de băutură cum vi se pare voua, căci doar este al treilea ceas din zi; ci azi s'au împlinit înnaintea ochilor voștri cele făgăduite prin proorocul Ioil: «In zilele cele de apoi — zice Domnul — turna-voiu din Duhul Meu peste tot trupul!» Așa dar, bărbați Israeliți, ascultați cele ce vă spun: Pre Iisus Nazarineanul, bărbat trimis de Dumnezeu spre a vă arătà voua: cu minuni și cu semne să vârșite în mijlocul vostru, puterile revărsate de Dumnezeu într'Insul; pre Acesta, după hotărîrea Sfatului, L-ați luat și, prin mâinile celor fărădelege, răstignindu-L, L-ați*

omorît. Dumnezeu însă L-a înviat pre El, fapt pentru care noi, cu toții, stăm mărturie. Iar acum, după ce S'a înălțat la dreapta lui Dumnezeu și a primit dela Tatăl pe Duhul Sfânt Cel făgăduit, L-a revărsat asuprâ-ne, după cum vedeți și auziți. Deci, toată casa lui Israel să afle că, pre Acest Iisus, pre Care voi L-ați răstignit pe cruce, Dumnezeu L-a făcut Domn și Christos!»

Pocăirea și întoarcerea la Christos a trei mii de oameni. — Cei de față, auzind cuvintele acestea, toți s'au umilit cu inima și au zis către *Petru* și către ceilalți ucenici: «*Ce trebuie să facem, fraților?...*» Iară Petru le-a răspuns: «*Pocăiți-vă și vă botezați fiecare dintre voi în numele lui Iisus Christos spre iertarea păcatelor și veți primì și voi darul Duhului Sfânt!*» Și urmând îndemnul lui Petru, s'au botezat în ziua aceea ca la trei mii dintr'înșii. Iar aceștia, vânzându-și avuțiile lor, petrecură de-atunci împreună: împărtășindu-se, și rugându-se, și ascultând învățăturile apostolilor. Sufletele lor erau cuprinse de teamă și încredere, căci apostolii săvârșiră o sumă de minuni în *Ierusalim*. Credincioșii lăudau și proslăviau numele Domnului; iar numărul lor creșteà din ce în ce mai mult.

Astfel luă naștere cea dintâi biserică sau adunare creștinească!

Inceputul persecuțiilor bisericii lui Christos. — In urma vindecării unui schiop din naștere și, după o predică a apostolului *Petru*, numărul credincioșilor crescù până la cinci mii. Din această pricină, vrăjmașii primilor *Creștini* se înmulțiră și ei; și asupririle începură să se întețească. Arhiereii și bătrânii prinseră pe Petru și pe *Ioan*, și-i închiseră; însă, de teama mulțimii, fură siliți să le dea drumul. Mai târziu, fură arestați iarăș, și aduși în fața sfatului evreiesc, care-i condamnă la moarte. Atunci, unul dintre membrii sinodului, anume *Gamaliel*, sculându-se grăi către ceilalți sfetnici ai *Evreilor*: «*Dacă tot ceea ce fac aceștia este lucru omenesc, se va nimici dela sine; dacă însă lucrul lor e pornit dela Dumnezeu, nimeni nu-l va puteà răsturnà; și deci, să nu cadă în vina de a căutà să se lupte cu Dumnezeu!*» Vorbele lui fiind împărtășite și de alții, ei își schimbară hotărîrea și, chemând pe apostoli, îi bătură, și apoi îi liberară, poruncindu-le să nu mai vorbească în numele lui Iisus.

Alegerea celor șapte diaconi. — Inmulțindu-se numărul ucenicilor, adică al celor ce credeau și urmau învățăturile Mântuitorului, apostolii nu mai putură prididì cu grija hranei acestora.

Spre a le rămâne timp să predice *Evanghelia*, ei hotărîră să aleagă șapte bărbați, numiți diaconi, pe cari-i puseră să fie împărțitori ai ajutoarelor ce se dădeau celor lipsiți dintre frați. Printre aceștia a fost și *Ștefan*, care, din pricina nestrămutatei credințe cu care propoveduià și susțineà sfintele învățături ale Mântuitorului, fu socotit de arhierei ca hulitor al lui Dumnezeu; și, în urma unor mărturii mincinoase — făcute din îndemnul preoților — fu rânduit morții și ucis cu pietre la porțile *Ierusalimului*.

Începându-se persecuțiile împotriva *Creștinilor*, cei dintâi

Diaconii împărțind hrana, primilor Creștini.

credincioși se împrăștiară în largul lumii, ducând cu ei și cuvântul *Evangheliei*, pe care-l semănară pretudindeni.

Creștinarea apostolului Pavel. — Filip, unul dintre cei șapte diaconi, a întins predica în *Samaria*. El isbuti să câștige printre ucenicii lui *Christos*, pe cămărașul reginei *Candacia*, a *Etiopienilor*.

Tot în timpul acestor persecuții a trecut la *Creștinism* și apostolul *Pavel*, care fusese pân 'atunci un groaznic asupritor al ucenicilor Mântuitorului. Pe când mergeà spre *Damasc*, cu împuternicire dela arhierei, să prindă și să aducă legați la *Ierusalim* pe toți Creștinii, dintr'un nor luminos a auzit

graiul lui *Iisus*, certându-l şi întrebându-l de ce-L persecută: pe El şi pe cei ce cred într'Insul. Pocăindu-se, Pavel fu creştinat de ucenicul *Anania* din Damasc, şi ajunse mai apoi, cel mai dârz susţinător al credinţei lui Christos.

Trecerea Păgânilor la Creştinism. — Străbătând mai multe ţinuturi, *Petru* urmă a predică învăţăturile *Evangheliei* pretutindeni, pe unde mergeà. El boteză şi pe sutaşul *Cornilie* din *Cezarea*, împreună cu toată casa şi cu toţi prietenii săi. Cu acesta s'a început trecerea sau convertirea păgânilor la *Creştinism*, căci el erà de neam roman. De asemenea a fost predicat cuvântul Domnului în *Antiohia*, de către credincioşii împrăştiaţi în această parte. Aceşti credincioşi au fost cei dintâi cari s'au numit *Creştini*.

Biserica din *Ierusalim*, a credincioşilor Mântuitorului, aflând despre convertirea Antiohienilor, a trimis pe *Varnava* — unul dintre ucenici —, care, mergând la *Tars*, a luat pe *Pavel* şi s'au dus împreună în Antiohia, unde au predicat cuvântul Evangheliei un an întreg.

Tot în acel timp, Creştinii din Antiohia au trimis pe Varnava şi pe Pavel cu ajutoare fraţilor lor din *Iudeia*, în vremea foametei petrecută subt împăratul *Claudiu al Romanilor*.

La puţin timp după aceasta, *Irod Agripa*, fiind numit rege al *Iudeilor* de către Claudiu, spre a fi pe placul supuşilor săi, ucise pe *Iacov*, fratele lui *Ioan*; iar pe *Petru* l-a arestat, cu gând ca, după *Paşte*, să-l omoare şi pe el. Ingerul Domnului însă, l-a liberat. La scurtă vreme, Irod se îmbolnăvì în aşa chip, încât căzù pradă viermilor, de viu.

După această persecuţie, apostolii se împrăştiară să predice cuvântul Domnului în alte ţinuturi.

---

14. PROPOVEDUIREA APOSTOLILOR

Răspândirea cuvântului evangelic. — După ce au petrecut doisprezece ani în *Ierusalim*, apostolii s'au răspândit pretutindeni, întemeind biserici în tot locul şi rânduind pe cei ce aveau să săvârşească slujbele cele de taină ale lui Dumnezeu.

După ştirile rămase din acele vremuri, ei au predicat astfel:

Petru apostolul, după ce a cutreierat mai multe ţinuturi din *Asia*, a ajuns şi s'a statornicit la *Roma*, unde a primit moartea martirică pe cruce în timpul crudului împărat *Nerone*, la anul 64, fiind răstignit cu capul în jos după cererea lui, spre a nu

murì la fel cu Invățătorul său. El a scris două epistole către toți Creștinii.

Ioan evanghelistul, după adormirea *Sfintei Fecioare Maria*, a trecut în *Asia-Mică* și s'a statornicit în *Efes*, cercetând de aproape bisericile întemeiate de *Pavel*. In timpul împăratului *Domițian*, el fu aruncat într'un cazan cu untdelemn clocotit, din care a scăpat nevătămat. După aceea a fost surghiunit la *Patmos* — la anul 95, după Christos —, unde avù vedenia *Apocalipsului*. După moartea lui Domițian a mai trăit câțiva ani în Efes, până în timpul domniei împăratului *Traian*. Dela Ioan avem, pe lângă Evanghelia scrisă de dânsul, și trei epistole către toți Creștinii.

Matei, după ce a scris pentru Creștinii rămași în *Iudeia* Evanghelia sa, a predicat în *Etiopia*.

Iacov al lui *Zevedeu* a predicat în *Ierusalim* cu atâta râvnă, încât *Irod Agripa* îl ucise la anul 42, tăindu-i capul, ca și lui *Ioan Botezătorul*, spre a fi pe placul cărturarilor și fariseilor. Nu se știe dacă el a predicat și în alte părți, nici dacă a părăsit *Iudeia*.

Andrei, străbătând: *Galatea, Capadocia, Sciția*, și *Bitinia*, s'a oprit la *Petra*, în *Ahaia*, unde a fost răstignit pe cruce. La vederea crucii, el a grăit: «*Te binecuvintez, o cruce, care ai fost sfințită, prin trupul lui Christos!*»

Filip a predicat în *Asia-Mică*, prin *Frigia*; și a murit răstignit la *Ierapolis*, în vârstă foarte înnaintată.

Bartolomeu — numit și *Natanail* — a predicat prin *Indii* și mai apoi în *Armenia*. El a murit fiind jupuit de viu ; iar după aceea i s'a tăiat capul.

Toma a predicat prin ținutul *Parților* și prin *Mèdia*, până aproape de *Indii*. El a murit fiind străpuns cu lancea.

Iacov-cel-Tânăr, fratele Domnului, a fost cel dintâi episcop în *Ierusalim*, păstorind până la anul 62 după Christos. Sfatul cel mare al Iudeilor a hotărît să-l omoare aruncându-l după acoperișul bisericii. El însă, îngenunchind, s'a rugat pentru ucigașii lui, în care timp fu omorît printr'o lovitură de măciucă. Dela el ne-a rămas o epistolie către toți Creștinii.

Iuda Tadeul, fratele lui *Iacov*, a propoveduit în *Iudeia* și prin *Arabia*, precum și prin *Siria*, și prin *Persia*. Se zice că și-ar fi găsit sfârșit în chip martiric, în *Fenicia*. El ne-a lăsat de asemenea o epistolă.

Matia — cel ales în locul lui *Iuda* — a predicat mai întâi

în *Iudeia* și apoi prin părțile de jos ale mării *Caspice*. Se zice că s'ar fi sfârșit la *Ierusalim*, ucis cu pietre de *Iudei* și tăiat apoi cu sabia.

Râvna apostolului Pavel. — Deși chemat ca apostol în urma tuturor, prin râvna cu care a lucrat pentru răspândirea *Evangheliei*, *Pavel* stă în fruntea celor ce au predicat cuvântul Domnului. El fu ales în locul lui *Matia*, cel ce înlocuise, la rându-i pe *Iuda* trădătorul. După ce veni dela *Ierusalim* în *Antiohia*—la anul 41 după *Christos* —, el începù, împreună cu *Varnava*, întâia călătorie prin: *Cipru*, *Pamfilia*, *Pisidia*, *Lycaonia*; și se întoarse iarăș în Antiohia, de unde se duse la *primul sinod apostolic* ținut în anul 51, la *Ierusalim*, spre a statornici dacă păgânii trecuți la *Creștinism* sunt ținuți să păzească rânduielile legii vechi.

După aceasta porni din Antiohia într'o nouă călătorie prin: *Siria*, *Cilicia*, *Frigia* și *Galatea*. Ajungând în *Troada*, trecù în *Macedonia*, unde a întemeiat o sumă de biserici, la: *Filipi*, *Beria* și *Tesalonic*; apoi în *Atena* și *Corint*, unde a rămas un an și jumătate, scriind epistolele sale către *Tesaloniceni*.

Intorcându-se prin *Efes*, iarăș în Ierusalim și Antiohia, călători pentru a treia oară la Efes, de unde trimise multe din epistolele sale către bisericile din celelalte ținuturi. Din Efes trecù în *Elada*. De aci se întoarse iarăș la Ierusalim, unde fu prins și ținut la închisoare vreme de doi ani. După aceeea fu trimis la *Roma*, unde mai fu ținut arestat încă doi ani. In acest timp, închis fiind, el trimise în toate părțile o sumă de scrisori către cei credincioși, îmbărbătându-i. Sub crudul *Nerone* fu, în sfârșit, și el martirizat, tăindu-i-se capul la anul 67 după Christos.

Apostolilor le urmă la conducerea sfintei biserici a lui Christos: diaconii, preoții, arhiereii și episcopii, cari au călăuzit-o din acele timpuri și până astăzi, înfruntând prigoniri amarnice și având de luptat cu tot soiul de greutăți. Incetul cu încetul însă, ea s'a întins temeinic, cuprinzând sub dumnezeiescul său acoperiș, aproape toată suflarea pământească!

Prăsnuirea lui Iisus Christos. — Creștinii prăsnuiesc de veacuri în fiecare an faptele mai de seamă din *viața Mântuitorului și a sfintei Sale Maici*. Astfel:

La 25 Decembrie se prăsnuiește *Nașterea Domnului*.

La 1 Ianuarie se sărbătorește *Tăierea Imprejur*.

La 6 Ianuarie, prăsnuim *Botezul Domnului.*

La 2 Februarie, se prăsnuieşte *Intâmpinarea Domnului.*

La 25 Martie, sărbătorim *Buna-Vestire.*

Intrarea pe asină în Ierusalim a Mântuitorului se prăsnuieşte cu o săptămână înnainte de *Invierea Domnului* — care e *Paştele creştinesc.*

Prăsnuirea Invierii Mântuitorului nu are o zi hotărîtă în curgerea anului, ci se schimbă în fiecare an.

La patruzeci de zile după Inviere, prăsnuim *Innălţarea Domnului la ceruri.*

La zece zile după *Innălţare,* sau cincizeci de zile după *Inviere,* sărbătorim *Pogorîrea Duhului Sfânt* sau *Rusaliile.*

La 6 August, prăsnuim *Schimbarea la Faţă.*

La 8 Septembrie ale fiecărui an, prăsnuim *Naşterea Sfintei Fecioare Maria.*

La 15 August, prăsnuim *Adormirea Maicii Domnului.*

Aceste douăsprezece prasnice se mai numesc prasnice împărăteşti, fiindcă în zilele arătate mai sus, sărbătorim fapte din *Viaţa lui Iisus* şi a *Prea Sfintei Fecioare Maria.*

Orice creştin e dator să cunoască însemnătatea acestor prasnice.

15. CELE ŞAPTE TAINE CREŞTINEŞTI

Innălţându-se la cer, Mântuitorul a lăsat în locu-I ca propoveduitori ai dumnezeieştilor Sale învăţături pe sfinţii apostoli. Plecând din mijlocul lor, El le-a zis: „Datu-Mi-s'a toată stăpânirea în cer şi pe pământ. Aşa dar, mergând în lume, învăţaţi toate neamurile, botezându-le: n numele Tatălui, şi al Fiului, şi al Sfântului Duh; şi învăţându-le să păzească toate câte v'am poruncit vouă. Căci iată, Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârşitul veacurilor!.... Mergeţi în toate laturile lumii şi propoveduiţi Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede şi se va botezà, se va mântuì; iar cel ce nu va crede, se va osândì!"

Sfinţii Apostoli au lăsat ca urmaşi ai lor: pe diaconi, pe preoţi şi pe arhierei, cărora, prin puterea Duhului Sfânt, ei le-au trecut darul dumnezeiesc, pe care l-au moştenit dela Mântuitorul Christos.

Trecerea puterii dumnezeieşti asupra celor ce se preoţesc,

este un mister nepătruns de mintea omenească. Ea se săvârșește numai de arhiereu, după anumite datine rămase din cele mai vechi timpuri ale Creștinismului.

Pe temeiul harului dumnezeiesc, coborît asupra sa, arhiereul poate săvârși toate slujbele bisericești. Numai el are **puterea de a preoți** pe Creștinii pregătiți pentru marea chemare de propoveduitori ai învățăturilor dumnezeiești. Tot arhiereul poate săvârși și celelalte taine ale sfintei noastre biserici, adică: **botezul, ungerea cu sfântul mir, împărtășania, nunta și sfântul maslu.**

Preotul poate săvârși toate tainele, afară de preoție.

Diaconul nu poate săvârși nici o taină. El este ajutorul preotului și al arhiereului la săvârșirea dumnezeieștilor slujbe.

Prima taină, săvârșită asupra celui ce intră în marea biserică a lui Christos, este **botezul.** Prin botez, Creștinul se curăță de păcatul strămoșesc.

A doua taină este **ungerea cu sfântul mir,** săvârșită îndată după botez. Prin această taină, Creștinul își pecetluiește corpul cu pecetia dumnezeiescului dar al Duhului Sfânt, revărsat în sfântul mir.

Prin a treia taină, **împărtășania,** Creștinul se unește cu însăși Mântuitorul, primind în lăuntrul corpului său, trupul și sângele Celui răstignit pentru păcatele lumii.

Prin botez, Creștinul se spală de păcatul moștenit dela Adam și Eva. După botez însă, nu este om care să nu facă noui greșale. Pentruca omul să nu cadă în robia diavolului, Mântuitorul a dat preoților și arhiereilor puterea de a iertă păcatele săvârșite de Creștini după primirea tainei botezului. **Spovedania** sau **mărturisirea** greșalelor în fața preotului sau a arhiereului este a patra taină creștinească. Duhovnicului — fie preot, fie arhiereu — îi este cu desăvârșire oprit a da în vileag păcatele cari i se mărturisesc de către Creștinii ce se spovedesc.

Dumnezeu a lăsat ca să nu trăiască omul singur; ci, prin **nuntă,** bărbatul să-și ieă ca tovarăș, femeia. Unirea dintre bărbat și femeie, săvârșită în fața lui Dumnezeu, este a cincea taină creștinească.

De multe ori, omul, în vremuri de boală grea, simțind că i se apropie sfârșitul, dorește să-și ușureze sufletul de păcatele săvârșite în cursul vieții. Pentru ușurarea bolnavului, sfânta noastră biserică a lăsat taina **maslului,** care se săvârșește,

de obicei, de către şapte preoţi; iar la mare nevoie, chiar de unul singur. Innainte de maslu, bolnavul se spovedeşte şi se împărtăşeşte. Apoi se fac la patul său rugăciunile sfântului maslu, după care, bolnavul este uns pe corp cu untdelemn sfinţit, întocmai ca la botez. Dacă nu mai are zile, se sfârşeşte din viaţă cu sufletul liniştit că e uşurat de păcate. Dacă se lecuieşte, mulţumeşte Celui Atotputernic, că i-a iertat greşalele şi caută a se apropia cu cugetul şi cu fapta, tot mai mult de Dumnezeu.

Botezul, ungerea cu sfântul mir, împărtăşania, spovedania, nunta, maslul şi preoţia: sunt cele şapte taine creştineşti.

Pag.

69. Frumoasă eşti, o ! ţară — poezie, de **Petre Dulfu** 155
70. Despre vrednicie — proverbe . 155
71. Biserica — *cu o ilustraţie* . . . 156
72. Sărbătoarea eroilor. Eroul necunoscut — *cu o ilustraţie* . . 158
73. Pe-al nostru steag... !—poezie, de **Andrei Bârsan**, *cu o ilustraţie* 160

III. SFÂNTA SCRIPTURĂ

— Cu o sută şaptesprezece ilustraţii, trei icoane şi harta locurilor sfinte —

ISTORIA VECHE

INNAINTE DE CHRISTOS

Pag.

1. **Facerea lumii** — *cu şapte ilustraţii* 161
Intâia zi a creaţiunii 161
A doua zi a creaţiunii 162
A treia zi a creaţiunii 162
A patra zi a creaţiunii 162
A cincea zi a creaţiunii 163
A şasea zi a creaţiunii 163
Facerea primilor oameni . . . 163
A şaptea zi a creaţiunii . . . 164
Primii oameni în paradis . . 164
Ispita diavolului. Păcatul strămoşesc 165
Isgonirea din paradis 166
Urmaşii primilor oameni . . . 167
. **Omenirea până la Abraam** — *cu trei ilustraţii* 168
Rătăcirea oamenilor 168
Potopul din vremea lui Noe . 169
Jertfa lui Noe 170
Turnul Babel 171
3. **Dela Abraam până la Moise** — *cu zece ilustraţii* 172
Abraam, alesul lui Dumnezeu . 172
Dumnezeu, găzduit de Abraam 173
Nimicirea Sodomei şi Gomorei 173
Dumnezeu încearcă credinţa lui Abraam 174
Urmaşii lui Abraam 175
Fiii lui Isaac 176
Dreptul de întâi născut . . . 176
Binecuvântarea părintească . . 177
Fuga lui Iacov în Mesopotamia 178
In slujba lui Laban 178
Intoarcerea lui Iacob în Canaan 179
Vânzarea lui Iosif ca rob . . . 180
Din rob ajuns ministru 180
Tâlmăcirea visului celor doi dregători 180
Iosif tâlmăceşte visul faraonului 181
Măsurile de prevedere ale lui Iosif 182
Israeliţii în Egipt 182
A doua venire în Egipt . . . 183
Iosif se descoperă fraţilor săi . . 183
Ducerea lui Iacov în Egipt . . 184
Moartea lui Iacov 185
4. **Viaţa dreptului Iov** — *cu o ilustraţie* 186
Avuţiile lui Iov 186
Incercarea lui Iov 187
Răsplătirea credinţei statornice 187
5. **Moise. Liberarea Israeliţilor din robia Egiptului** — *cu patru ilustraţii* 188
Naşterea lui Moise 188
Fuga din Egipt 189
Intoarcerea lui Moise în Egipt . 190
Cele zece pedepse dumnezeieşti asupra Egiptului 190
Urmărirea poporului lui Israel de către Egipteni 191
6. **Decalogul sau cele zece porunci dumnezeieşti** — *cu patru ilustraţii* 192
Pribegia Israeliţilor prin pustiu 192
Sosirea la muntele Sinai . . . 193
Pribegia prin deşertul Arabiei . 196
Moartea lui Moise 197
7. **Timpul lui Iisus Navi** — *cu două ilustraţii* 197
Trecerea Iordanului 197
Căderea Ierihonului 198
Cuprinderea Canaanului 198
Impărţirea pământului cucerit . 198
Moartea lui Iisus Navi 199
8. **Judecătorii** — *cu două ilustraţii* . 200
Cei mai de seamă dintre judecători 200
Biruitorul Madianiţilor 200
Samson 200
Vicleana Dalilà 200
Moartea lui Samson 201
Heli 202
Samuel 202
9. **Timpul regilor** — *cu nouă ilustraţii* 202
Saul 202
Uciderea lui Goliat de către David 203
David rege 206
Solomon 206
Urmaşii lui Solomon 209
Ahab 210
Profetul Ilie 210
Jertfa adusă de Ilie lui Dum-

Pag.

nezeu 210
Fuga lui Ilie de mânia Isabelei . 211
O nelegiuire a Isabelei 211
Sfârşitul lui Ahab şi al Isabelei 212
Ridicarea lui Ilie la cer. . . . 212
Profetul Eliseu. 213
Alte minuni 213
Vindecarea lui Neeman 213
Iona 214
In pântecele balenei 214
Pocăirea Ninevitenilor 215
Proorocul Isaia 216
10. Robia asiriană 216
Sfârşitul regatului lui Israel . . 216
11. Regatul iudeu — *cu o ilustraţie* . 217
Durata regatului iudeu 217
Achaz 217
Ezechia 217
Manase 218
Iosia 218
12. Căderea regatului iudeu — *cu două ilustraţii* 218
Ioachim 218
Iehonia 219
Sedechia 219
Robia babilonică 219
13. Iudita — *cu o ilustraţie* 220
Impresurarea Betuliei. 220
Hotărîrea Iuditei. 221
In tabăra vrăjmaşă. 221
Uciderea lui Holofern 221
14. Timpul robiei babilonice — *cu trei ilustraţii* 222
Proorocul Ezechil 222
Daniel 222
Ciudatul vis al regelui Babilonului 223
Prietenii lui Daniel în cuptorul cu foc 224
Sfârşitul regatului haldeian . . 224

Pag.

Tâlmăcirea cuvintelor misterioase 225
Daniel în groapa cu lei 225
Alte fapte ale lui Daniel . . . 226
Liberarea Israeliţilor din robie. 227
Reîntoarcerea în pământul strămoşesc 228
15. Regina Estera — *cu două ilustraţii* 228
Estera, regină a Persiei. . . . 228
Planul de ucidere a tuturor Evreilor. 229
Ridicarea lui Mardoheu în cea mai înnaltă cinste 230
16. Martirii credinţei — *cu o ilustraţie* 230
Cei şapte Macabei 231
17. Lupta pentru neatârnare — *cu o ilustraţie* 232
Inceputul răsvrătirii 232
Primele isbânzi 233
Moartea lui Matatia 233
Iuda Macabeul 233
Moartea lui Iuda Macabeul . . 234
Urmaşii lui Iuda Macabeul . . 234
18. Ultimele zile ale regatului lui Israel — *cu două ilustraţii şi o hartă a locurilor sfinte* . . . 235
Reîntemeierea regatului israelit. Hircan I 235
Sectele religioase evreieşti . . . 235
Urmaşii lui Hircan I 236
Desbinarea dintre fraţi. . . . 237
Sfârşitul Macabeilor 237
Domnia lui Irod, zis cel-Mare . 238
Urmaşii lui Irod 239
Domnia lui Agripa 240
Dărâmarea Ierusalimului. Împrăştierea Iudeilor 240
Harta locurilor sfinte, *pomenite: atât în Istòria veche, cât şi în Istòria nouă* 242

ISTORIA NOUĂ

VIAŢA MÂNTUITORULUI

Pag.

1. Naşterea Sfintei Fecioare — *cu două ilustraţii* 243
Lipsa copiilor, pedeapsă dumnezeiască 243
Naşterea Maicii Mântuitorului . 243
Intrarea Sfintei Fecioare în biserică 244
Adormirea Maicii Domnului . . 244
2. Ioan Innainte Mergătorul — *cu o ilustraţie*. 245
Naşterea lui Ioan Innainte Mergătorul 245

Pag.

Vieţuirea lui Ioan în pustiu. Propoveduirea botezului 246
Moartea lui Ioan Botezătorul. . 246
3. Naşterea şi copilăria lui Iisus — *cu şase ilustraţii* 247
Vestirea naşterii lui Iisus . . . 247
Fecioara Maria la Elisaveta . . 248
Plecarea spre Betleemul Iudeii . 248
Vestirea păstorilor despre naşterea Mântuitorului 248
Inchinarea păstorilor 249
Intâmpinarea lui Iisus în templu 249

Pag.

Cei trei magi dela Răsărit . . . 250
Fuga în Egipt 251
Uciderea pruncilor din Betleem şi împrejurimi 251
Iisus în mijlocul învăţaţilor evrei 252
4. Arătarea lui Iisus în lume — *cu o ilustraţie* 253
Botezul lui Iisus 253
Ispita Satanei 254
5. Ucenicii lui Iisus — *cu o ilustraţie* 255
Cei dintâi ucenici 255
Nunta din Cana Galileii . . . 255
6. Intâiul an de propoveduire—*cu două ilustraţii* 256
Inceputul propoveduirii 256
Iisus şi Samarineanca 257
Vindecarea tânărului din Capernaum 259
Iisus în Nazaret 259
Pescuirea îmbelşugată 260
Vindecarea unui paralitic . . . 260
Al doilea an de propoveduire — *cu trei ilustraţii* 261
Vindecarea slăbănogului. . . . 261
Alegerea apostolilor. 261
Cele nouă fericiri 262
Alte învăţături ale Mântuitorului 263
Vindecarea unui lepros şi a slugii unui sutaş 263
Invierea tânărului din Nain . . 264
Mirul femeii păcătoase 264
8. Pildele lui Iisus 265
Pilda semănătorului 265
Pilda neghinei din grâu 265
Pilda smochinului neroditor . . 266
Pilda grăuntelui de muştar şi a aluatului 266
Pildele : cu comoara, cu mărgăritarul şi cu năvodul 267
9. Alte minuni ale lui Iisus — *cu trei ilustraţii* 267
Liniştirea vânturilor 267
Invierea ficei lui Iair 267
Vindecarea unei femei bolnave 268
Hrănirea mulţimii cu cinci pâini şi doi peşti 269
Furtuna depe mare. 270
10. Al treilea an de propoveduire — *cu patrusprezece ilustraţii* . . 271
Iisus în Fenicia 271
Vindecarea unui surdo-mut . . 271
A doua înmulţire a pâinilor . . 271
Schimbarea la faţă 272
Vindecarea unui lunatec . . . 272
Plata birului pentru templu . . 273
Alegerea celor şaptezeci de ucenici 273
Samarineanul milostiv 275

Pag.

Iisus predică în templu 276
Iertarea femeii păcătoase . . . 276
Vindecarea unui orb din naştere 278
Rugăciunea domnească 278
Vindecarea unui îndrăcit-mut . 279
Iisus la sărbătoarea Innoirilor . . 279
Prânzirea lui Iisus la un fariseu 279
Ospăţul cel mare 280
Cei chemaţi la nunta împărătească 281
Ispita fariseilor 281
Pilda cu oaia cea pierdută . . . 282
Pilda cu drahma cea pierdută . 283
Fiul risipitor. 283
Bogatul nemilostiv şi Lazăr cel sărac 284
Sluga cea nemilostivă 285
Văduva şi judecătorul cel aspru 286
Fariseul şi vameşul 287
Invierea lui Lazăr 287
Vindecarea celor zece leproşi . 288
Binecuvântarea pruncilor . . . 288
Tânărul bogat 289
Pilda cu lucrătorii viei 289
In drum spre Ierusalim . . . 289
Iisus în Vitania 290
Intrarea lui Iisus în Ierusalim. . 291
Blestemarea smochinului . . . 292
Ajutorul dat de cei doi fii tatălui lor. 292
Vierii cei răi. 293
Cele zece fecioare 293
Pilda talanţilor 294
Judecata cea depe urmă . . . 295
11. Patimile şi moartea lui Iisus — *cu şaptesprezece ilustraţii*. . . 295
Sfatul vrăjmaşilor lui Iisus . . 295
Cea din urmă cină 296
Spălarea picioarelor. 296
Darea în vileag a vânzătorului . 297
Cina 298
Rugăciunea din grădina Getsimanii 299
Prinderea lui Iisus 300
Incercarea ucenicilor de a-L apăra 301
Iisus înnaintea arhiereilor : Anà şi Caiafà 302
Cele trei lepădări ale lui Petru . 302
Iisus în faţa sinodului evreiesc 303
Iisus în faţa lui Pilat 304
Căinţa lui Iuda 304
Judecata lui Pilat 304
Iisus înnaintea lui Irod . . . 305
A doua înfăţişare înnaintea lui Pilat 305
Suferinţele Mântuitorului . . . 307
Osândirea la moarte 307
Răstignirea lui Iisus 309
Batjocorirea lui Iisus pe cruce . 311

	Pag.
Cei doi tâlhari vorbind lui Iisus	311
Iisus încredinţează lui Ioan pe Sfânta Fecioară Maria	312
Cele din urmă vorbiri ale lui Iisus, înnainte de moarte	312
Moartea Mântuitorului	313
Impungerea lui Iisus cu suliţa în coastă	314
Inmormântarea lui Iisus	315
Străjuirea lui Iisus	316
12. Invierea Mântuitorului — *cu patru ilustraţii*	316
Pecetluirea credinţei lui Christos prin Inviere	316
Femeile la mormânt	317
Iisus se arată Mariei şi celorlalţi ucenici	318
Cumpărarea străjerilor de către arhierei	319
Arătarea lui Iisus la doi ucenici pe drumul Emausului	319
Arătarea lui Iisus în Ierusalim	321
Arătarea lui Iisus în Galileia	321
Cele din urmă arătări ale lui Iisus	322
13. Părăsirea lumii pământeşti — *cu trei ilustraţii*	323
Innălţarea la ceruri	323
Pogorîrea Sfântului Duh	324
Inceputul predicării apostolilor	325
Pocăirea şi întoarcerea la Christos a trei mii de oameni	326
Inceputul persecuţiilor bisericii lui Christos	326
Alegerea celor şapte diaconi	326
Creştinarea apostolului Pavel	327
Trecerea Păgânilor la Creştinism	328
14. Propoveduirea apostolilor	328
Răspândirea cuvântului evangelic	328
Râvna apostolului Pavel	330
Prăsnuirea lui Iisus Christos	330
15. Cele şapte taine creştineşti — *cu o icoană* [1])	331

IV. RUGĂCIUNI

— Cu trei ilustraţii şi două icoane —

	Pag.
Rugăciunile dimineţei	334
Tatăl nostru	335
Innaintea mesei de prânz	335
După masa de prânz	335
Innaintea mesei de seara	336
După masa de seara	336
Simbolul credinţei	337
Imnul ce se cântă Duminecile şi sărbătorile pentru lauda Prea Sfintei Fecioare	338
Rugăciunile ce se zic dela Invierea Domnului până la Innălţare	338
Imnul ce se cântă dela Inviere până la Innălţare în cinstea Prea Sfintei Fecioare	338

V. SCURTE CUNOŞTINŢE DESPRE NATURĂ ŞI UNIVERS

— Cu douăsprezece ilustraţii —

	Pag.
Pământul	339
1. Forma pământului	339
2. Schimbările ce se petrec în aer— *cu o ilustraţie*	339
3. Mişcările pământului în jurul soarelui — *cu o ilustraţie*	341
4. Starea lăuntrică a pământului— *cu două ilustraţii*	342
Impărţirea timpului—*cu şapte ilustraţii*	344
Alcătuirea universului	346
Soarele, luna şi stelele — *cu o ilustraţie*	346

[1]). Această ilustraţie este reprodusă după o icoană executată de d-l *Vladimir Mironescu*, arhitect-pictor.